

INFORMATOR

DLA STUDIUJĄCYCH HISTORIĘ SZTUKI

ROK AKADEMICKI
2024/2025

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Wydział Nauk o Sztuce
Instytut Historii Sztuki
Al. Niepodległości 4
61-874 Poznań
tel./fax 61 852 66 64
61 829 37 19
e-mail: arthist@amu.edu.pl
<http://www.arthist.amu.edu.pl/>

Redakcja:
Piotr Korduba, Katarzyna Marciniak-Mańka, Tomasz Ratajczak
Współpraca graficzna:
Alicja Skruszewicz

INFORMACJE OGÓLNE

Struktura Instytutu

Dyrekcja

dyrektor: prof. UAM dr hab. Piotr Korduba
pkorduba@amu.edu.pl, tel. 61 829 37 17

Biuro Obsługi Wydziału i Sekreteriat Instytutu Historii Sztuki

mgr Katarzyna Marciniak-Mańka
kmanka@amu.edu.pl, tel. 61 829 37 19

Biuro Obsługi Studentów

mgr Joanna Sokalska
sokal@amu.edu.pl, tel. 61 829 13 53

W skład Instytutu Historii Sztuki UAM wchodzi cztery Zakłady i Pracownie. Ponadto z Instytutem związana jest Sekcja Historii Sztuki Biblioteki Międzywydziałowej Collegium Historicum UAM oraz Archiwum Audiowizualne Wydziału Nauk o Sztuce.

Od 1 października 2019 roku IHS UAM wspólnie z Instytutem Muzykologii tworzą nową jednostkę w ramach UAM, Wydział Nauk o Sztuce.

Zakład Historii Sztuki Starożytnej i Średniowiecznej

kierownik: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz, prof. dr hab. Tadeusz J. Żuchowski,
prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski, dr Katarzyna Dudlik, dr Wojciech Brillowski,
dr Tomasz Ratajczak (prodziekan ds. kształcenia), dr Adam Soćko

Pracownia Historii Sztuki Nowożytnej

kierownik: prof. UAM dr hab. Piotr Korduba, prof. UAM dr hab. Michał Mencfel
(dziekan Wydziału Nauk o Sztuce), dr Dorota Molińska, dr Camilla Murgia

Pracownia Historii Sztuki Nowoczesnej

kierownik: dr Dorota Łuczak, prof. UAM dr hab. Filip Lipiński, dr Magdalena Radomska

Zakład Historii i Teorii Badań nad Sztuką

kierownik: prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz, prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl,
prof. dr hab. Stanisław Czekalski, prof. UAM dr hab. Michał Haake,
prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

Profesorowie seniorzy (emerytowani)

prof. dr hab. Adam Labuda, prof. UAM dr hab. Wojciech Suchocki,
prof. UAM dr hab. Tomasz Wujewski

Biblioteka

kierownik: mgr Przemysław Krysztofiak, mgr Katarzyna Barańkiewicz, mgr Marek Sulik

Archiwum Audiowizualne

dr Kamila Kłudkiewicz, fotograf: Marcin Sokalski
zespół zatrudniony w ramach projektu Dariah-pl: Alicja Skruszewicz

Centrum Badań nad Sztuką Europy Środkowej-Wschodniej i spuścizną Piotra Piotrowskiego

kierownik: dr Magdalena Radomska

Siedziba Instytutu

Instytut Historii Sztuki mieści się w Collegium Novum, przy al. Niepodległości 4. Najważniejsze pomieszczenia: sale dydaktyczne, Biblioteka z czytelnią, znajdują się na 4. piętrze w bloku A.

Większość zajęć odbywa się w salach 401 i 403 (wykładowa i seminaryjna), wybrane w sali 408 (czytelnia Biblioteki). Niektóre wykłady dla większej liczby słuchaczy odbywają się w innych budynkach UAM w centrum miasta, natomiast lektoraty w Collegium Święcickiego (dawne Collegium Chemicum) przy ul. Grunwaldzkiej 6. Część zajęć odbywa się również w muzeach oraz kościołach Poznania, a także w przestrzeni miasta.

Biblioteka (Sekcji Historii Sztuki) – licząca ponad 81 tysięcy woluminów stanowi dobre zaplecze zarówno dla dydaktyki, jak i prowadzonych w Instytucie badań naukowych. Systematycznie prowadzone są zakupy i szeroka wymiana publikacji z instytucjami krajowymi i zagranicznymi. Katalog Biblioteki jest w większej części skomputeryzowany i włączony do ogólnouniwersyteckiego systemu Horizon. Od niedawna Biblioteka została formalnie wyłączona ze struktury Instytutu i stanowi Sekcję Historii Sztuki Biblioteki Wydziału Historycznego UAM, ale pozostaje w ścisłym związku z naszą placówką. Biblioteka jest otwarta od poniedziałku do piątku. Aktualne informacje dotyczące jej dostępności są ogłaszane: <http://arthist.amu.edu.pl/instytut/biblioteka/>, <https://wnos.amu.edu.pl/biblioteka/informacje-o-bibliotece>.

Archiwum Audiowizualne Wydziału Nauk o Sztuce – Archiwum Audiowizualne Wydziału Nauk o Sztuce UAM jest jednostką badawczą, której celem jest zabezpieczenie, naukowe opracowanie oraz udostępnienie materiałów z następujących kolekcji: fototeki Instytutu Historii Sztuki UAM, archiwum Instytutu Historii Sztuki UAM, zbiorów fonograficznych Instytutu Muzykologii UAM. Obecnie, z uwagi na reorganizację i prace nad zabezpieczeniem materiałów archiwalnych, chęć kwerendy w Archiwum Audiowizualnym WNOS należy zgłaszać pod adresem: kamila.kludkiewicz@amu.edu.pl.

Adres strony internetowej Instytutu: <http://www.arthist.amu.edu.pl>. Bieżące wiadomości publikujemy także na naszym profilu w serwisie facebook.

Przedmiot i tryb licencjackich i magisterskich studiów historii sztuki

Przedmiot studiów historii sztuki można określić jako dzieje sztuki europejskiej od starożytności do czasów współczesnych. Dla sztuki starożytnej jego zasięg terytorialny obejmuje kulturę basenu Morza Śródziemnego, a dla sztuki epok późniejszych – odpowiada ekspansji kultury Zachodu. Obejmuje obiekty architektury, urbanistyki, rzeźby, malarstwa, grafiki, rzemiosła artystycznego, designu i tzw. nowych mediów. Składa się to na materię niezwykle różnorodną, której złożoność potęguje różnorodność perspektyw, w jakich można rozpatrywać dzieła sztuki. Ta różnorodność wyraża się zarówno w różnych typach zajęć, jak też w stanowiskach metodologicznych reprezentowanych przez osoby nauczające w Instytucie.

Seminaria (seminaria ogólne niższe i wyższe) – podtrzymują najistotniejszą tradycję uniwersyteckiej humanistyki: wnikliwej, krytycznej analizy dzieł sztuki i tekstów, wypracowywania własnego stanowiska, otwartej dyskusji. Prowadzący seminaria są nade wszystkim partnerami rozmowy: ich doświadczenie pozwala wybrać owocny temat i czuć nad wyzyskaniem otwieranych przezeń możliwości na drodze samodzielnych dociekań. Zaliczeniu seminarium przynajmniej najwyższą rangę spośród sprawdzianów postępów stu-

diowania. Seminaria trwają po dwa semestry i są oddzielnie przeznaczone dla I i II stopnia studiów, wyjątkiem jest jednosemestralne seminarium warsztatowe (studia II stopnia) oraz trzyletnie seminarium magisterskie (studia II stopnia). Warunkiem zaliczenia jest – oprócz owocnego uczestnictwa w zajęciach – pozytywne przyjęcie pracy pisemnej.

Zajęcia propedeutyczno-ćwiczeniowe – związane z poszczególnymi latami studiów, służą wprowadzeniu w podstawowe zagadnienia dyscypliny, warsztatu badawczego, zdobyciu podstawowego zasobu erudycji wizualnej. Szczególną rolę w tej grupie spełnia blok zajęć objętych wspólną nazwą *Wstęp do historii sztuki* wraz z towarzyszącymi mu zajęciami z wprowadzenia do poszczególnych dziedzin sztuki. Zaznajamia on z podstawowymi pojęciami, historią dyscypliny oraz współczesnymi orientacjami badawczymi (wykład), oraz służy opanowaniu terminologii, teorii poszczególnych gatunków plastycznych, umiejętności analizowania dzieł, podstaw warsztatu badawczego i nauk pomocniczych historii sztuki (ćwiczenia).

Proseminaria są w pewnym sensie kontynuacją *Wstępu* – w trakcie tych zajęć studium zapoznają się z różnymi sposobami analizy i interpretacji dzieł sztuki, procedurami badawczymi charakterystycznymi dla poszczególnych epok lub gatunków, zasadami organizacji warsztatu badawczego historyka sztuki.

Pośród zajęć obowiązkowych na pierwszych latach studiów znajdują się także przedmioty niekierunkowe: propedeutyka filozofii, lektoraty języka niemieckiego i łacińskiego, lektorat wybranego języka nowożytnego oraz wychowanie fizyczne.

Zajęcia kursowe dotyczące dziejów sztuki obejmują zajęcia z historii sztuki starożytnej, historii sztuki średniowiecznej, historii sztuki nowożytnej oraz historii sztuki nowoczesnej. Prezentujące je wykłady i ćwiczenia są propozycjami syntezy historyczno-artystycznych. Kurs dziejów sztuki złożony jest z dwóch bloków. Blok podstawowy składa się z obowiązkowych jednosemestralnych modułów wykładowo-ćwiczeniowych (*Wprowadzenie do wiedzy o sztuce poszczególnych epok*), których celem jest przekazanie bazowej wiedzy na temat zjawisk artystycznych danego czasu oraz zapoznanie z problematyką badawczą ich dotyczącą. Blok specjalizacyjny, na który składają się wykłady i konwersatoria (*Wybrane problemy z dziejów sztuki*), komponowany jest indywidualnie przez studentów – wybierają oni z oferowanych zajęć te, które odpowiadają ich zainteresowaniom, ugruntowując, pogłębiając i uszczegóławiając w ten sposób wiedzę na temat danego obszaru historii sztuki.

Zajęcia problemowe – są to zajęcia typu wykładowo-konwersatoryjnego, co oznacza swobodę wyboru przez prowadzącego formuły najlepiej odpowiadającej ich przedmiotowi, a także pozwala na sprawdzenie w ustalonej przez niego formie opanowania problematyki poruszanej na zajęciach. Co roku oferowany jest nieco odmienny zestaw zajęć problemowo-specjalizacyjnych. Są wśród nich m.in.: ikonografia, krytyka artystyczna, zasady dokumentacji architektonicznej, techniki sztuk plastycznych, praktyki wystawieniowe, historia fotografii, historia designu, kolekcjonerstwo. Możliwe jest rozszerzenie tej oferty; jednak nie wszystkie zajęcia tej grupy muszą się odbywać corocznie. Staramy się utrzymać ciągłość tematów najistotniejszych i cieszących się największym zainteresowaniem, a co najmniej zapewnić powrót tematów co dwa lata. Ze względu na fakultatywny charakter tych zajęć, pozwoli to wziąć w nich udział wszystkim zainteresowanym. Studentom nie mogą w trakcie studiów wybrać dwukrotnie tych samych zajęć.

Wybrane problemy z dziejów sztuki – są to zajęcia typu wykładowo-konwersatoryjnego, co oznacza swobodę wyboru przez prowadzącego formuły najlepiej odpowiadającej ich przedmiotowi, a także pozwala na sprawdzenie w ustalonej przez niego formie opanowania problematyki poruszanej na zajęciach. Co roku proponujemy inny zestaw

tego rodzaju zajęć. Ich celem jest przedstawienie wybranych zagadnień specyficznych dla poszczególnych epok historyczno-artystycznych, których podjęcie przekracza ramy epokowych zajęć kursowych. Ich tematyka stanowić ma zarazem uzupełnienie wiedzy o specyfice i złożoności okresów w sztuce. Studenci nie mogą w trakcie studiów wybrać dwukrotnie tych samych zajęć.

Moduły specjalistyczne – są to zajęcia przeznaczone dla studentów II stopnia studiów, złożone w każdym przypadku z 90-godzinnego bloku zajęć, których charakter jest dopasowywany do specyfiki modułu. Pośród nich mogą się więc znaleźć zarówno spotkania o charakterze wykładowym, konwersatoryjnym, terenowe i wizyty studyjne. O ich układzie decydować może charakter i zakres współpracy z instytucjami, które są włączone w cykl dydaktyczny lub pora roku umożliwiającą przeprowadzenie zajęć w terenie. Oznacza to, że godzinowy podział na semestry (30 + 60, 60 + 30 lub 45 + 45) jest każdego roku akademickiego wskazywany przez Prodziekana ds. kształcenia z uwzględnieniem ww. przesłanek. Moduły specjalistyczne mają na celu przekazanie studentom zaawansowanej wiedzy z wybranej przez nich dziedziny. Studenci, kierując się swoimi zainteresowaniami, mają prawo wyboru z corocznej oferty jednego z modułów. Uczestnictwo w zajęciach obejmujących wybrany moduł jest obowiązkowe w obu semestrach. Podczas całego cyklu studiów II stopnia należy zrealizować dwa różne moduły, po jednym w każdym roku.

Wykłady ogólne – stanowią drugi, obok seminariów, najbardziej charakterystyczny dla studiów humanistycznych typ zajęć. Są przeznaczone zarówno dla I stopnia studiów (wykłady ogólne) jak i dla II stopnia (wykłady monograficzne). W ich trakcie, doświadczeni wykładowcy (także wykładowcy gościnni) prezentują wyniki własnych badań oraz zagadnienia warsztatu badawczego. Oferta wykładów jest zmienna, kształtowana indywidualnie dla każdego roku akademickiego. Studenci nie mogą w trakcie studiów wybrać dwukrotnie tych samych zajęć.

Zajęcia terenowe – należą do zajęć obowiązkowych, związanych z poszczególnymi latami studiów. Mają zapewnić bezpośredni kontakt z najważniejszymi dziełami sztuki polskiej, zwłaszcza architektury, a ponadto służą kształceniu i sprawdzeniu umiejętności analizy, datowania i interpretacji dzieł w ich naturalnym otoczeniu. Zamykający II rok studiów obóz terenowy – opis i podstawy analizy dzieła sztuki ma za zadanie kształcenie umiejętności pracy „w terenie” z dziełami różnych gatunków i pochodzących z różnych okresów historycznych – od ich opisu inwentaryzacyjnego do wnikliwej analizy.

Praktyki (muzealna, galeryjna i/lub konserwatorska) – służą zaznajomieniu się ze specyfiką pracy w najbardziej typowych miejscach zatrudnienia historyków sztuki. Miejsca praktyk ustala się wraz z ich koordynatorem i mogą one obejmować także inne instytucje kultury jeżeli jest uzasadnione merytorycznie.

Egzaminy i zaliczenia – służą sprawdzeniu wiedzy zdobywanej na różnych zajęciach i w samodzielnej pracy z literaturą. Egzamin i zaliczenia przeprowadzane jest w sposób zapewniający gruntowne sprawdzenie wiedzy, od znajomości faktów i dzieł po rozumienie procesów i interpretację. Egzaminy odbywają się w okresie wskazanych przez Rektora UAM sesji egzaminacyjnych.

STUDIA I STOPNIA

PROGRAM STUDIÓW I STOPNIA (LICENCJACKICH)
dla osób rozpoczynających studia w roku akademickim 2024/2025
 (Studia stacjonarne, profil ogólnoakademicki, 6 semestrów, 180 punktów ECTS)

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I rok / I semestr						
I	Wstęp do historii sztuki I		obowiązkowe	60		8
	1. Wstęp do historii sztuki I	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
	2. Wstęp do historii sztuki: lektura tekstu z historii sztuki	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
	3. Malarstwo i rzeźba – wprowadzenie	ćwiczenia	obowiązkowe	20	zaliczenie z notą	3
	4. Architektura – wprowadzenie	ćwiczenia	obowiązkowe	20	zaliczenie z notą	3
	5. Ornamentyka i rzemiosło art. – wprowadzenie	ćwiczenia	obowiązkowe	20	zaliczenie z notą	3
II	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej		obowiązkowe	90		8
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
III	Spotkanie z dziełem sztuki	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
IV	Propedeutyka filozofii	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Język łaciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
				300		34
I rok / II semestr						
I	Wstęp do historii sztuki II	wykład	obowiązkowe	30	egzamin	6
II	Opis dzieła sztuki	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	6
III	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej		obowiązkowe	90		8
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I rok / II semestr						
IV	Propedeutyka filozofii	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
VI	Język taciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
				270		27
II rok / III semestr						
I	Proseminarium I	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
II	Proseminarium II	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
III	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej		obowiązkowe	90		8
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowożytnej	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
IV	Wykład ogólny I	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
V	Wykład ogólny II	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VI	Zajęcia problemowe I	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VII	Wybrane problemy z dziejów sztuki I	konwers.	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VIII	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
IX	Język taciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
X	Język niemiecki – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
XI	Wychowanie fizyczne	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	0
				420		35

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
II rok / IV semestr						
I	Proseminarium III	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
II	Proseminarium IV	proseminarium	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	4
III	Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej		obowiązkowe	90		8
	1. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
	2. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
IV	Wybrane problemy z dziejów sztuki II	konwers.	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
V	Sztuka metropolii	wykład i zajęcia terenowe	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
VI	Obóz terenowy – opis i podstawy analizy dzieła sztuki	ćwiczenia terenowe	obowiązkowe	96	zaliczenie z notą	4
VII	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
VIII	Język taciński – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
IX	Język niemiecki – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
X	Wychowanie fizyczne	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	0
				486		33
III rok / V semestr						
I	Seminarium ogólne niższe I (catoroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
II	Seminarium ogólne niższe II (catoroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
III	Wybrane problemy z dziejów sztuki III	konwers.	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
IV	Ikonografia	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Zajęcia problemowe II	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VI	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	egzamin	4
VII	Język niemiecki – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	3
				240	28	3

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
III rok / VI semestr						
I	Seminarium ogólne niższe I (catoroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą / egzamin licencjacki	8
II	Seminarium ogólne niższe II (catoroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
III	Ikonoграфия	wykład	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
IV	Zajęcia problemowe III	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
V	Wykład ogólny III	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
				150		23

Objaśnienia dotyczące zaliczania poszczególnych lat studiów oraz przedmiotów, których nie można powtarzać

I rok

Nie można powtarzać I roku. Przejście na II rok możliwe jest po zaliczeniu egzaminu ze *Wstępu do historii sztuki* w drugim semestrze oraz wszystkich zajęć wchodzących w skład bloku ze *Wstępu* (nie jest możliwe warunkowe zaliczenie tego przedmiotu).

III rok

Dopuszczenie do egzaminu dyplomowego (obrony pracy licencjackiej) następuje po spełnieniu wszystkich pozostałych wymagań programu studiów. Egzamin dyplomowy dotyczy zagadnień związanych z jedną z przygotowywanych w trakcie III roku studiów prac seminaryjnych, zarejestrowaną jako praca licencjacka i zamieszczoną w Archiwum Prac Dyplomowych, oraz ogólnych zagadnień przedmiotowych i epokowych odpowiadających pracy. O wyborze pracy będącej przedmiotem egzaminu dyplomowego decyduje student w drugim semestrze w porozumieniu z prowadzącym seminarium.

INFORMACJE O ZAJĘCIACH

I. Zajęcia obowiązkowe – przypisane do poszczególnych lat studiów

Wstęp do historii sztuki (I rok)

Wstęp do historii sztuki jest dużym blokiem zajęć, mającym za zadanie wprowadzić początkujących adeptów w różne aspekty studiowanej dyscypliny. Służą temu różnorodne zajęcia. Stałymi elementami są: wykład (Teoretyczne podstawy analizy dzieła wizualnego. Współczesne i tradycyjne metody badawcze historii sztuki – 60 godz.), związane z nim tematycznie ćwiczenia dotyczące lektury ważniejszych tekstów z zakresu historii sztuki (30 godzin w I semestrze) oraz ćwiczenia przygotowujące do samodzielnej analizy różnych gatunków i dziedzin sztuki (obejmują w sumie 120 godzin, z tego 60 w pierwszym semestrze i 60 w drugim). W pierwszym semestrze składają się one z 3 cykli zajęć (po 20 godz. każdy) odpowiadających głównym dziedzinom: 1) malarstwu i rzeźbie, 2) architekturze oraz 3) rzemiosłu artystycznemu i dyscyplinom pomocniczym historii sztuki (ornamentyka, paramentyka, heraldyka etc.). W ramach tych ćwiczeń studenci opanowują terminologię, zasady opisu i analizy poprzez wykonywanie samodzielnych prac pisemnych. W drugim semestrze prowadzone są praktyczne zajęcia w niewielkich grupach studenckich, odbywane w terenie oraz w trybie indywidualnych konsultacji (60 godz.). Warunkiem zaliczenia tego przedmiotu (oprócz uzyskania zaliczeń i ocen z poszczególnych ćwiczeń) jest zdanie egzaminu po drugim semestrze pierwszego roku studiów.

Wstęp do historii sztuki I (moduł)

Prowadzący: prof. dr hab. Stanisław Czekalski,
prof. dr hab. Piotr Juskiewicz

I semestr, 60 godz. (30 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń)

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Moduł obejmuje w I semestrze wykład o teoretycznych podstawach analizy dzieła wizualnego oraz ćwiczenia z lektury tekstów historii sztuki. Ocena uzyskana z ćwiczeń jest oceną za cały moduł.

Wstęp do historii sztuki I - wykład:

Teoretyczne podstawy analizy dzieła wizualnego.

**Współczesne i tradycyjne metody badawcze
historii sztuki (część I)**

Prowadzący: prof. dr hab. Stanisław Czekalski

Wykład prezentuje najważniejsze perspektywy analityczne stosowane we współczesnej historii sztuki dla celów fachowego i wnikliwego opisu właściwości dzieł wizualnych, zwłaszcza obrazów, jako struktur tworzących znaczenia, ale i znaczących w wielorakich związkach kontekstowych z tradycją artystyczną i literacką oraz kulturą swoich czasów. Wychodząc od refleksji nad pojęciami obrazu i przedstawiania, program wykładu obejmuje teorie dzieła wizualnego wpisane w stylistycznie, ikonologicznie i hermeneutycznie

zorientowaną historię sztuki, psychologię postaci, estetykę recepcji i semiologię. Skupia się wokół tych koncepcji, które mogą być najbardziej przydatne na użytek ćwiczeń z analizy obrazu i rzeźby, prowadzonych w ramach ćwiczeń ze Wstępu do historii sztuki w drugim semestrze. Ponadto wykład poświęcony jest problematyce kształtowania się historii sztuki jako dyscypliny naukowej od jej „prehistorii” w epoce nowożytnej aż do pierwszych dekad XX wieku. Omówione zostaną tradycyjne modele teoretyczne historii sztuki w ich „źródłowej” postaci: biograficzny, normatywny, teleologiczny, socjo-kulturowy, stylistyczny, ikonologiczny i strukturalny. Przedmiotem zajęć będą również wybrane metody reprezentujące takie perspektywy teoretyczne współczesnej historii sztuki, jak hermeneutyczna, semiologiczna, kontekstowa i feministyczna.

Omówione zostaną w szczególności następujące zagadnienia:

- tradycja idei obrazu i przedstawiania wizualnego, dychotomii formy i treści dzieła
- pojęcie stylu; analiza stylistyczna dzieła sztuki w ujęciu H. Wölfflina
- rewizja pojęcia stylu i koncepcja przedstawiania obrazowego E. H. Gombricha
- ikonografia i ikonologia; ikonologiczna historia sztuki w ujęciu E. Panofsky'ego
- tradycja hermeneutyki
- psychologia postaci
- analiza struktury dzieła sztuki w ujęciu H. Sedlmayra
- postrzeganie i rozumienie dzieła sztuki w ujęciu R. Arnheima
- ikonika M. Imdahla
- estetyka recepcji w ujęciu W. Kempa
- koncepcja historycznego wyjaśniania obrazu M. Baxandalla
- hermeneutyka historycznoartystyczna w ujęciu O. Bätschmanna
- podstawy semiologii
- semiologia obrazu w ujęciu R. Barthesa, U. Eco i N. Brysona
- perspektywa feministyczna w ujęciu G. Pollock
- historia sztuki jako dyscyplina naukowa: wstęp teoretyczny
- historia sztuki jako historia artystów w ujęciu G. Vasariego
- historia sztuki jako historia ideału w ujęciu J. J. Winckelmanna
- historia sztuki jako historia kultury w ujęciu J. Burckhardta
- historia sztuki jako historia stylu w ujęciu A. Riegla
- historia sztuki jako historia obrazu w ujęciu A. Warburga

Wstęp do historii sztuki I – ćwiczenia:

Lektura tekstu z zakresu historii sztuki

Prowadzący: prof. dr hab. Stanisław Czekański,

prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

Zajęcia, prowadzone w dwóch grupach ćwiczeniowych, mają na celu oswojenie studentów z uważną lekturą wybranych, podstawowych dla dyscypliny tekstów, służącą opanowaniu ich treści i zdobyciu uporządkowanej wiedzy na ich temat. Kolejne teksty, korespondujące z programem wykładu ze Wstępu do historii sztuki, po samodzielnym ich przeczytaniu przez studentów, w trakcie zajęć będą analizowane, dyskutowane i podsumowywane wspólnie pod kierunkiem prowadzącego grupę. Aktywny udział poszczególnych uczestników w tym procesie przełoży się na ocenę uzyskaną za moduł. Formuła zajęć ułatwi studentom przygotowanie się do egzaminu końcowego po drugim semestrze, na którym trzeba będzie wykazać wiedzę wyniesioną z zadanych lektur.

Warunki zaliczenia ćwiczeń:

- regularne i aktywne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne są dwie nieobecności w semestrze, niezależnie od ich przyczyny; usprawiedliwienie absencji ponad ten limit

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

możliwe jest wyłącznie w szczególnych przypadkach, pod warunkiem uprzedniego porozumienia z prowadzącym);

- opanowanie lektur wyznaczonych na kolejne zajęcia;
- zadowalające opracowanie i zreferowanie na zajęciach przydzielonych tekstów;

Malarstwo i rzeźba – wprowadzenie

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

prof. UAM dr hab. Michał Haake

I semestr, 20 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest przygotowanie do samodzielnego opisu i analizy dzieła sztuki, oraz opanowanie terminologii z zakresu malarstwa i rzeźby. Przedmiotem zajęć są podstawowe właściwości medium malarstwa i rzeźby, podstawy psychologii percepcji wizualnej, przestrzeni i perspektywa malarska, teorie barw i systemy kolorystyczne, niemimetyczne elementy obrazu malarskiego, proces twórczy dzieła rzeźbiarskiego, podstawowe zagadnienia technologii malarstwa i rzeźby.

Podstawowa literatura:

- Rudolf Arnheim, *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*, Warszawa 1978.
- Maria Rzepińska, *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*, Kraków 1983.
- Agata Mączyńska-Frydrysek, Małgorzata Jaskólska-Klaus, Tomasz Maruszewski, *Psychofizjologia widzenia*, Poznań 1991
- Ludwik Losos, *Techniki malarskie*, Warszawa 1991.
- *Słownik Terminologiczny Sztuk Pięknych*, opracowanie zbiorowe, Warszawa 2011

Architektura – wprowadzenie

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

I semestr, 20 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Forma zaliczenia: opis obiektu architektonicznego, kolokwium terminologiczne

Celem zajęć jest wprowadzenie studentów w podstawową problematykę badań nad historią architektury, a także zapoznanie z metodami tych badań. W trakcie zajęć ich uczestnicy powinni opanować podstawy warsztatu badawczego: terminologię, zasady opisu i analizy dzieła architektury, wiedzę o historycznych technikach budowlanych i o historycznej ewolucji form umożliwiające ich datowanie i interpretację.

Zajęcia koncentrują się wokół grup tematycznych:

- zagadnienia dotyczące podstawowych problemów i pojęć
- wprowadzenie w poszczególne dziedziny badań nad architekturą.

Wybrana literatura:

- Kozakiewicz S. (red.), *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, Warszawa 1976
- Pevsner N., Fleming J., Honour H., *Encyklopedia architektury*, Warszawa 1992
- Ingarden R., *O dziele architektury*. w: tegoż, *Studia z estetyki*, t. II, Warszawa 1958

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Łoziński J.Z., *Dzieło sztuki w „terenie”*, w: *Wstęp do historii sztuki*, pod red. P. Skubiszewskiego, Warszawa 1973
- Majdecki L., *Historia ogrodów*, Warszawa 1978
- Mączyński Z., *Elementy i detale architektoniczne*, Warszawa 1958
- Michałowski J.B., *Formy klasyczne w architekturze*, Warszawa 1952
- Miłobędzki A., *Badania nad historią architektury*, w: *Wstęp do historii sztuki*, pod red. P. Skubiszewskiego, Warszawa 1973

Ornamentyka i rzemiosło artystyczne

– wprowadzenie

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

dr Dorota Molińska

I semestr, 20 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Forma zaliczenia: kolokwium pisemne

Cele kształcenia: zapoznanie z terminologią w zakresie ornamentyki europejskiej, paramentyki obrządku wschodniego i zachodniego, a także rzemiosła artystycznego jako podstawowymi elementami języka historii sztuki.

Przedmiot kształcenia: zajęcia składają się z dwóch działów. Pierwszy poświęcony jest omówieniu funkcji jakie pełni ornamentyka w sztuce wybranych okresów i temu w jaki sposób wykorzystuje ją historia sztuki. Zajmiemy się ornamentyką i motywami dekoracyjnymi jako elementami pomocniczymi w określaniu proveniencji dzieła, jego datowaniu, warsztatu etc. Drugi dział zajęć związany jest z wiedzą o paramentyce rzymskiej i prawosławnej, elementach heraldyki, a także terminologii rzemiosła artystycznego (przedmioty, techniki zdobnicze). Każdy z działów kończy kolokwium sprawdzające znajomość terminologii i umiejętność rozpoznawania ornamentów, paramentów i przedmiotów rzemiosła artystycznego.

Literatura podstawowa:

- S. Kozakiewicz, *Słownik terminologiczny sztuk pięknych* (W-wa 1976 i późniejsze wyd.)
- B. Nadolski, *Liturgika*, t.1: *Liturgika fundamentalna*, Poznań 1989
- *Prawosławne nabożeństwa, sakramenty i obyczaje*, Białystok 1990
- W. Rządek i K. Tomaszewski, *Ornamentyka i motywy dekoracyjne*, Poznań 1991 (skrypt w bibliotece IHS)
- Ch. Walter, *Sztuka i obrządek kościoła bizantyjskiego*, Warszawa 1992
- J. Wierusz-Kowalski, *Liturgika*, Warszawa 1959
- Ch. Zieliński, *Sztuka sakralna*, Poznań-Warszawa-Lublin 1960
- *Nowe tablice czyli o cerkwi, liturgii, nabożeństwach i utensyliach cerkiewnych*, Kraków 2007
- S. Górzyński, J. Kochanowski, *Herby szlachty polskiej*, Warszawa 1990
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Szata_liturgiczna
- http://pl.wikipedia.org/wiki/Kategoria:Stroje_liturgiczne
- <http://pl.wikipedia.org/wiki/Herb>

Wstęp do historii sztuki II – wykład:

Teoretyczne podstawy analizy dzieła wizualnego.

Współczesne i tradycyjne metody badawcze historii sztuki (część II)

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl

II semestr, 30 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

Egzaminatorzy: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl,

prof. dr hab. Stanisław Czekalski

Wykład kontynuuje i poszerza treści prezentowane w semestrze pierwszym. Kończy się egzaminem w formie ustnej, obejmującym całość materiału omawianego na wykładach i ćwiczeniach lekturowych ze Wstępu do historii sztuki oraz w odnośnych tekstach. Celem egzaminu jest sprawdzenie, w jakim stopniu każdy zdający samodzielnie przestudiował zadane lektury i opanował treść wykładów, jaką wykazuje na tej podstawie wiedzę z zakresu poszczególnych metod badawczych historii sztuki i teoretycznych podstaw analizy dzieła wizualnego, wiedzę na temat historii i modeli teoretycznych dyscypliny, oraz na ile sprawnie i ze zrozumieniem potrafi tą wiedzę operować.

Warunkiem zdania egzaminu jest poprawna, na poziomie przynajmniej dostatecznym, odpowiedź na wszystkie zadane pytania problemowe, której należy udzielić mieszcząc się w czasie 30 minut. W razie gdyby wypowiedź egzaminowanego zdradzała korzystanie ze skryptów a nie bezpośrednią znajomość obowiązujących tekstów, opartą na ich samodzielnej lekturze, egzamin zakończy się oceną niedostateczną.

Lektury:

- H. Wölfflin, *Podstawowe pojęcia historii sztuki. Problem rozwoju stylu w sztuce nowożytnej*, Wrocław 1962
- E. H. Gombrich, *Sztuka i złudzenie. O psychologii przedstawiania obrazowego*, Warszawa 1981
- E. Panofsky, *Ikonografia i ikonologia*, w: tegoż, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1971
- S. Pazura, *Struktura i sacrum. Estetyka sztuk plastycznych Hansa Sedlmayra*, w: *Sztuka i społeczeństwo*, t. 1: *Ocalenie przez sztukę*, red. A. Kuczyńska, Warszawa 1973
- M. Bryl, *Płaszczyzna, ogląd, absolut. Inspiracje hermeneutyczne we współczesnej historii sztuki*, „Artium Quaestiones” VI, 1993
- R. Arnheim, *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*, Warszawa 1978
- M. Imdahl, *Składnia i semantyka obrazu. O „Karcie Setnika” z Kodeksu Egberta*, „Quart”, 2/2010
- M. Imdahl, *Giotto. Z zagadnień ikonicznej struktury sensu*, „Artium Quaestiones” IV, 1990 (przedruk w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki. Antologia przekładów „Artium Quaestiones”*, Poznań 2009)
- M. Bryl, *Obraz i widz. O nowej książce Wolfganga Kempa*, „Artium Quaestiones” IV, 1990
- W. Kemp, *Dzieło sztuki i widz: metoda estetyczno-recepcyjna*, w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki...*
- U. Eco, *Pejzaż semiotyczny*, Warszawa 1972 (lub odpowiednie fragmenty książki *Nieobecna struktura*, Warszawa 1996)
- R. Barthes, *Podstawy semiologii*, Kraków 2009
- Z. Ważbiński, *Wstęp*, [w:] *Vasari i nowożytna historiografia sztuki*, Wrocław 1975 s. 9-95
- J. J. Winckelmann, *Myśli o naśladowaniu greckich rzeźb i malowideł*, w: *Teoretycy, artyści i krytycy o sztuce, 1700-1870*, red. E. Grabska i M. Poprzęcka, Warszawa 1974
- J. J. Winckelmann, *Opis Torsa w rzymskim Belwederze*, tamże
- J. Burckhardt, *Kultura Odrodzenia we Włoszech*, Warszawa 1961 (1968, 1991)
- E. H. Gombrich, *W poszukiwaniu historii kultury*, w: *Pojęcia, problemy, metody współczesnej nauki o sztuce*, Warszawa 1976

- K. Piwocki, *Pierwsza nowoczesna historia sztuki. Poglądy Aloisa Riegla*, Warszawa 1970; s. 37-95
- Aby Warburg, *Mnemosyne. Wprowadzenie do Atlasu Pamięci*, „Stan Rzeczy”, 2015, (nr 8), s. 35-51
- Aby Warburg, „Śniadanie na trawie” *Maneta. Wzorotwórcza funkcja pogańskich bóstw elementarnych dla nowoczesnego odczucia natury*, „Konteksty”, 2011, nr 2-3, s. 110-119
- Aby Warburg, *Narodziny Wenus i inne szkice renesansowe*, Gdańsk 2010 (jeden tekst do wyboru)
- Jan Białostocki, *Posłanie Aby Warburga: historia sztuki czy historia kultury?*, w: tegoż, *Refleksje i syntezy ze świata sztuki*, cykl drugi, Warszawa 1987
- N. Bryson, *Dyskurs, figura*, „Artium Quaestiones” XIX, Poznań 2008, s. 299-333 (przedruk w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki...*)
- M. Baxandall, *Prawda a inne kultury. „Chrzest Chrystusa” Piera della Francesca*, „Artium Quaestiones” V, Poznań 1991, s. 109-144 (przedruk w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki...*)
- A. Jakubowska, „I po co ten feminizm?” *O feministycznej historii sztuki*, „Biuletyn Historii Sztuki” 2000, nr 3-4, s. 293-303.
- M. Bryl, *Suwerenność dyscypliny. Polemiczna historia historii sztuki od 1970 roku*, Poznań 2008, s. 623-637.

Wstęp do historii sztuki

– ćwiczenia II:

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Michał Haake,
prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski,
prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski,
dr Kamila Kludkiewicz,
dr Dorota Molińska,
dr Tomasz Ratajczak

II semestr, 60 godz.

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą (na podstawie wykonanych prac pisemnych – opisów dzieł sztuki)

Celem zajęć ćwiczeniowych jest wykonanie samodzielnych opisów architektury, rzeźby figuralnej, obrazu malarskiego ołtarza barokowego, nagrobka, epitafium.

Podstawowa literatura:

- Rudolf Arnheim, *Sztuka i percepcja wzrokowa. Psychologia twórczego oka*, Warszawa 1978.
- Maria Rzepińska, *Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego*, Kraków 1983.
- Agata Mączyńska-Frydryszek, Małgorzata Jaskólska-Klaus, Tomasz Maruszewski, *Psychofizjologia widzenia*, Poznań 1991.
- Ludwik Losos, *Techniki malarskie*, Warszawa 1991.
- *Słownik Terminologiczny Sztuk Pięknych*, opracowanie zbiorowe, Warszawa 2011

Spotkanie z dziełem sztuki

dr Dorota Łuczak (koordynator)
prowadzący: wykładowcy IHS UAM

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest spotkanie z dziełami sztuki, przedmiotami, wydarzeniami artystycznymi, które znajdują się w obszarze zainteresowań dzisiejszej historii sztuki. Ich szeroki i zróżnicowany wybór ma ujawnić jak rozległe jest pole eksploracji naszej dyscypliny, a zarazem przedstawić stosowane przez nią w praktyce metody interpretacji. Cykl spotkań będzie więc nie tyle służył omówieniu analitycznych metod, co raczej ich praktycznej prezentacji w zetknięciu z konkretnymi dziełami sztuki. Przedmiotem zajęć będą nie tylko tradycyjnie rozumiane dzieła sztuki malarskiej, rzeźbiarskiej czy architektury, ale także fotografia, nowe media, założenia urbanistyczne i parkowe, rzemiosło artystyczne i wzornictwo oraz kolekcjonerstwo w szerokiej perspektywie czasowej od średniowiecza po współczesność. Zajęcia będą prowadzone przez wykładowców naszego Instytutu uwzględniając ich badawcze specjalizacje i odbędą się w trybie hybrydowym: zdalnie oraz w formie zajęć terenowych w przestrzeni miasta, w Centrum Kultury Zamek, w Muzeum Narodowym. Zaliczenie: kolokwium wizualne

Propedeutyka filozofii

dr Andrzej Marzec

I-II semestr, 60 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Kurs ma na celu zapoznanie uczestników/uczestniczek z podstawowymi założeniami i koncepcjami historii filozofii. Wykształcenie w nich umiejętności świadomego i krytycznego poruszania się w przestrzeni historii europejskiej myśli oraz wydawania indywidualnych sądów na jej temat. Efektem kształcenia będzie nabycie pogłębionych umiejętności badawczych, polegających na analizie, syntezy i interpretacji dzieł kultury oraz postrzeganiu ich w perspektywie teorii filozoficznych. Student/studentka po ukończeniu kursu zna i rozumie główne kierunki i stanowiska historii europejskiej filozofii takich jak: wariabilizm Heraklita, trzy paradoksy Parmenidesa, platonizm, arystotelizm, średniowieczny neoplatonizm i arystotelizm, kartezjanizm, empiryzm brytyjski, kantyzm, heglizm, marksizm, nihilizm, egzystencjalizm, postmodernizm/ponowoczesność, dekonstrukcja, teoria aktora-sieci, nowe materializmy, ontologia zwrócona ku przedmiotom. Zaliczenie na podstawie kolokwium na koniec semestru.

Literatura:

- I semestr: W. Tatarkiewicz, *Historia Filozofii* (tomy 1-3), Warszawa 2019.
- II semestr: K. Wilkoszewska, *Wariacje na postmodernizm*, Kraków 2000.
- W. J. T. Mitchell, *Czego chcą obrazy?*, Warszawa 2013.
- N. Mirzoeff, *Jak zobaczyć świat*, Warszawa 2016

Proseminaria (II rok)

Proseminarium I: dr Magdalena Radomska
Proseminarium II: dr Dorota Molińska
Proseminarium III: prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl
Proseminarium IV: dr Katarzyna Dudlik

Zajęcia obowiązkowe dla studentów roku II. Zajęcia odbywają się w dwóch cyklach po dwa semestry. Każdy student musi zaliczyć cztery proseminaria jednosemestralne. Przydziału do grup proseminaryjnych (A, B) dokonuje opiekun I roku i podaje do wiadomości w momencie rozpoczęcia zajęć.

Celem zajęć jest zapoznanie z metodami badawczymi stosowanymi w historii sztuki ze szczególnym uwzględnieniem analizy i interpretacji dzieł oraz wprowadzenie do samodzielnych badań poprzez zapoznanie z zasadami organizacji warsztatu historyka sztuki. Ponadto: poszukiwanie bibliografii tradycyjnie oraz poprzez bazy danych, formułowanie stanu badań, przygotowywanie i wygłaszanie referatu.

Zakres tematyczny jest różny w zależności od prowadzących i zmienia się co roku.

Proseminarium I:

Sztuka w przestrzeni publicznej

dr Magdalena Radomska

I semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Warunki zaliczenia: przygotowanie do zajęć
i przedstawienie analizy, oddanie pracy pisemnej

Proseminarium poświęcone będzie dyskusji nad rolą globalnej sztuki współczesnej w przestrzeni publicznej – stojącymi przed nią zadaniami o charakterze społecznym, krytycznym, zobowiązaniami ekologicznymi. Zajęcia poświęcone będą analizie tekstów, nauce interpretacji prac artystycznych oraz przygotowaniu do pisania prac seminaryjnych – pracy nad strukturą wyводу, dyskusją z tezami zawartymi w tekstach składających się na stań badań, nauce krytycznej analizy prac artystycznych pod kątem ich roli społecznej, etyki, inkluzywności. Podczas seminarium poruszone zostaną takie problemy jak sztuka wobec ludobójstwa, sztuka wobec równości rasowej, klasowej i genderowej, ekologiczne zobowiązania sztuki w przestrzeni publicznej, kwestie egalitarnego dostępu do przestrzeni publicznej, sztuka wobec zmian społecznych, ruchów oporu i rewolucji etc. Przewidując zajęcia terenowe w przestrzeni Poznania. Zajęcia będą dotyczyć sztuki w aspekcie globalnych – z różnych obszarów świata w ujęciu komparatystycznym.

Zajęcia będą miały formę otwartą – zajęcia będą współtworzyć osoby studenckie, które będą miały wpływ nie tylko na tematy własnych badań, ale także na tematykę zajęć.

Bibliografia:

- Alberro, Alexander. "What is radical?" *Artmargins* 10, 3 (2021): 12.
- Artel, R., Triisberg, A. (red.), *Public Preparation*, Tallin 2007.
- David B. Grusky David B., McAdam Doug, Reich Rob, Satz Debra (ed.), *Occupy the Future*, MIT: 2013 Groys, B., *Art Power*, Cambridge, MA 2008.

- Davis Heather, Turpin Etienne (eds.), *Art in the Anthropocene: Encounters among Aesthetics, Politics, Environments and Epistemologies*, Open Humanities Press: 2015
- McKee Yates, *Strike Art: Contemporary Art and the Post-Occupy Condition* by Yates McKee, Verso: 2017 Shilton Siobhan, *Aesthetics of Revolution and Resistance in Tunisia and Beyond*, Cambridge University Press: 2021
- Weibel Peter (ed.), *Global Activism Art and Conflict in the 21st Century*, MIT: 2015

**Proseminarium II:
Sztuka Poznania – studium
historii miasta i jego zabytków**
dr Dorota Molińska

I semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Nadrzędnym celem proseminarium jest przygotowanie studentów do samodzielnej pracy badawczej oraz rozwinięcie ich umiejętności prezentowania wyników studiów zarówno w formie ustnej, jak i pisemnej.

W trakcie poszczególnych spotkań, które odbywać się będą na terenie Instytutu oraz poza jego murami, w bezpośrednim kontakcie z analizowanymi obiektami, uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z dziejami rozwoju Poznania od epoki średniowiecznej do współczesności oraz historią bardzo różnorodnych budowli i założeń urbanistycznych, które współtworzą jego zabytkowe dziedzictwo.

Proseminaryjna formuła zajęć motywować będzie studentów do aktywnego współtworzenia ich merytorycznej zawartości. Uczestnicy będą mieli za zadanie zebrać odpowiednią bibliografię, streścić stan badań oraz przygotować konspekt wystąpienia, które posłuży za podstawę do ustnej prezentacji analizującej historię i specyfikę jednego z omawianych w trakcie zajęć terenowych obiektów. Lista potencjalnych tematów zostanie zaprezentowana na pierwszych zajęciach. Wygłoszony referat, przedyskutowany wspólnie w bezpośredniej konfrontacji z przedmiotem studiów, stanie się następnie podstawą do przygotowania krótkiej pracy pisemnej skupiającej się na wnikliwej analizie stanu badań.

Warunki zaliczenia:

- obecność na zajęciach; dopuszczalne są dwie nieobecności w semestrze.
- aktywne uczestnictwo w dyskusji w trakcie zajęć.
- przygotowanie bibliografii oraz wygłoszenie referatu (około 20 min).
- opracowanie pracy pisemnej uwzględniającej opis stanu badań (około 5-7 str. znormalizowanego maszynopisu).

Podstawowa literatura:

- J. Pazder red., *Atlas Architektury Poznania*, Poznań 2008.
- W. Gałka, *O architekturze i plastyce dawnego Poznania do końca epoki baroku*, Poznań 2001.
- Z. Ostrowska-Kęłbowska, *Architektura i budownictwo w Poznaniu w latach 1780-1880*, Poznań 2009.
- J. Skuratowicz, *Architektura Poznania 1880-1919*, Poznań 1991.
- S. P. Kubiak, *Modernizm zapomniany. Architektura Poznania 1919-1939*, Poznań 2014.
- T. Jakimowicz red., *Architektura i urbanistyka Poznania w XX wieku*, Poznań 2005.

Proseminarium III:

Lektura dzieła

prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl

II semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Proseminarium poświęcone jest doskonaleniu umiejętności analizy i interpretacji dzieł sztuk wizualnych. Na zajęciach dyskutowane będą teksty poświęcone malarstwu, rzeźbie, fotografii i filmowi, reprezentatywne dla danej perspektywy teoretycznej lub podejścia metodologicznego. Konfrontacja tekstu i obrazu, wokół której toczyć się będzie dyskusja, powinna ponadto pogłębić świadomość metodologiczną uczestników zajęć.

Warunkiem zaliczenia jest: systematyczne uczestnictwo w zajęciach, przygotowanie prezentacji w oparciu o przydzielony tekst oraz oddanie pracy pisemnej dotyczącej zadanych lektur.

Literatura:

- Michel Foucault, *Panny dworskie*, w: *Tajemnica „Las Meninas”*. *Antologia tekstów*, Kraków 2006, s. 91-103
- Joel Snyder, „Las Meninas” i „zwierciadło księcia”, w: *ibidem*, s. 165-204
- Louis Marin, *Ku teorii lektury w sztukach wizualnych: Poussina „Pasterze Arkadyjscy”*, w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki. Antologia przekładów „Artium Quaestiones”*, Poznań 2009, s. 157-183
- Felix Thürlemann, „Zbieranie manny” Nicolasa Poussina. *Zdumienie jako namiętność widzenia*, „Quart” 1, 2016, s. 23-40
- Mieke Bal, *Rozsiewanie obrazu. Opowieść Vermeera*, w: *Słowo/obraz*, Warszawa 2010, s. 77-99
- Victor I. Stoichita, *Narodziny martwej natury jako proces intertekstualny*, w: *idem, Ustanowienie obrazu. Malarstwo u progu ery nowoczesnej*, Gdańsk 2011, s. 15-28
- Tadeusz Żuchowski, *Traktat o rzeźbie Michała Anioła – „Pietà Rondanini”*, „Rocznik Historii Sztuki” XXVI (2001), s. 63-86
- Wojciech Suchocki, „Somosierra” Michałowskiego, „Artium Quaestiones” V (1991), s. 61-83
- Michał Haake, *Metafizyka-symbol-pejzaż. Przyczynek do badań nad obrazami Caspara Davida Friedricha z motywem ruiny*, „Sacrum et Decorum” 9 (2016), s. 19-37
- Michael Brötje, „Vir Heroicus Sublimis” Barnetta Newmana. *Stworzenie – cierpienie i pojednanie*, „Quart” 4, 2013, s. 54-62
- Michael Fried, „Zdobycz” Gustava Courbeta (Z ekskursem na temat „Śmierci jelenia”), „Artium Quaestiones” XXVI (2015), s. 195-218
- Douglas Crimp, *Za-wartość twarzy: „Blow Job” Andy’ego Warhola*, w: *Perspektywy współczesnej historii sztuki*, op. cit., Poznań 2009, s. 765-777
- Stanisław Czekalski, *Balkon z widokiem na Syjon. W stronę wizualnej historii fotografii*, w: *Wielkie i małe historie fotografii*, Warszawa 2013, s. 112-125
- Mariusz Bryl, *Etyczny wymiar krytyki obrazów*, w: *Historia sztuki dzisiaj*, Warszawa 2010, s. 47-62

Proseminarium IV:

Sztuka starożytna.

Od kolekcjonerskiej fascynacji po współczesne perspektywy badań

dr Katarzyna Dudlik

II semestr, 30 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zaznajomienie uczestników ze specyfiką badań nad sztuką starożytną oraz przygotowanie ich do późniejszej samodzielnej pracy naukowej. Realizacja pierwszego z tych zadań będzie możliwa poprzez podział zajęć na kilka bloków tematycznych. W ramach pierwszego z nich, w sposób syntetyczny, zaprezentowane zostaną wątki historyczne, dotyczące początków naukowego zainteresowania antykiem oraz kolekcjonerstwa sztuki najdawniejszej. Tło historyczne będzie zaś punktem wyjścia do rozważań na temat miejsca oraz specyfiki studiów nad szeroko pojętą starożytnością, odrębności dyscyplin klasycznych, w tym historii sztuki od archeologii klasycznej, a także współczesnych perspektyw badawczych, które przed historią sztuki się rysują. Nie zabraknie tu również poruszenia problematyki rynku antykwarecznego, największych kolekcji sztuki orientalnej i antycznej, wyzwań konserwatorskich (także tych wobec nowożytnych ingerencji w strukturę zabytku), czy w końcu tematów wokół współczesnej recepcji antyku. Dyskusja wokół powyższych zagadnień będzie się toczyć w oparciu o lekturę tekstów, całość zostanie zaś uzupełniona o refleksję nad specyfiką warsztatu badacza sztuki starożytnej. Uczestnicy proseminarium zostaną zaznajomieni z problematyką różnorodności źródeł, które obejmują same dzieła sztuki, jak również teksty autorów antycznych, epigrafikę, czy relikty będące dziś domeną archeologii. W ramach zajęć zostaną także przedstawione zasady przygotowania przypisów i bibliografii, korzystania z archiwów cyfrowych oraz baz bibliograficznych.

Warunkiem zaliczenia jest: obecność na zajęciach, przygotowanie do zajęć i aktywny udział w nich, przygotowanie pracy pisemnej na wybrany temat. Lista tematów zostanie ustalona po pierwszych zajęciach, w oparciu o zainteresowania uczestników.

Literatura (wybrana):

- R.B. Bandinelli, *Archeologia klasyczna jako historia sztuki*, tłum. W. Dobrowolski, Warszawa 1988
- S.J. Gąsiorowski, *Badania polskie nad sztuką starożytną: relacje podróżników, kolekcjonerstwo, badania naukowe*, Kraków 1948
- W. Hood, *In defense of art history: a response to Brunilde Ridgway*, "The Art Bulletin" 1986, nr 68(3), s. 480-482
- L. Keppie, *Understanding Roman Inscriptions*, Baltimore 1991
- R. Meyer, *Impressions of Rome*, „Greece & Rome” 2007, nr 54(2), s. 156-177
- K. Mikocka-Rachubowa, *Księcia Czartoryskiego zakupy rzeźb w Rzymie (1800-1801)*, „Biuletyn Historii Sztuki” 2020, nr 82(3), s. 405-428
- J. Neils, *The Partheon: from antiquity to the present*, Cambridge 2010
- Z. Newby, R. Leader-Newby (red.), *Art and inscriptions in the ancient world*, Cambridge 2007
- K. Pomian, *Zbieracze i osobliwości: Paryż-Wenecja: XVI-XVIII wiek*, tłum. A. Pieńkos, Gdańsk 2012
- B.S. Ridgway, *The state of research on ancient art*, "The Art Bulletin" 1986, nr 68(1), s. 7-23
- S.H. Rutledge, *Ancient Rome as a Museum: Power, Identity, and the Culture of Collecting*. Oxford 2012
- J.J. Winckelmann, *Dzieje sztuki starożytnej*, oprac. W. Balus, tłum. T. Zatorski, Warszawa 2012

Sztuka metropolii (sztuka Krakowa) (II rok) konwersatorium, ćwiczenia terenowe

prof. dr hab. Stanisław Czekalski,
prof. UAM dr Michał Mencfel, dr Adam Soćko
II semestr, 18 godz. „gabinetowych”
oraz 5 dni (42 godz.) zajęć terenowych w Krakowie
3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą (na podstawie referatu wygłaszanego w Krakowie oraz kolokwium). Warunki zaliczenia: uczestnictwo we wszystkich zajęciach terenowych (5 dni, 42 h), rzetelne przygotowanie zadanego referatu, pozytywna ocena z pi-semnego kolokwium zaliczeniowego. Kryteria oceny referatu: stopień uwzględnienia literatury przedmiotu, stopień kompletności przedstawionych zagadnień, stopień uporządkowania i klarowności wypowiedzi. Kryteria oceny kolokwium zaliczeniowego: stopień znajomości zabytków omawianych na zajęciach, stopień opanowania historii sztuki Krakowa w zakresie chronologii, faktografii i ikonografii.

Celem zajęć jest zapoznanie studentów ze sztuką Krakowa oraz wdrożenie do konfrontowania wiadomości uzyskanych z literatury z samodzielną interpretacją obiektów. Zajęcia składają się z dwóch części: wykład (9 x 2 godz.) poświęcony jest omówieniu głównych zagadnień sztuki Krakowa jako ośrodka i środowiska artystycznego w różnych epokach historycznych. Szczególną uwagę zwraca się na problem przestrzennego funkcjonowania dzieł sztuki, problem kształtowania się miejscowej tradycji artystycznej, mecenatu artystycznego sprawowanego przez różne warstwy społeczne, znaczenia sztuki Krakowa w kontekście sztuki polskiej i europejskiej. Integralną część zajęć stanowi pięciodniowy objazd zabytkoznawczy, w trakcie którego studenci zapoznają się z najważniejszymi dziełami sztuki in situ, dokonując rekapitulacji stanu badań i próbując samodzielnej interpretacji.

Podstawowa literatura:

- T. Dobrowolski, *Sztuka Krakowa*, [wiele wydań, np. wyd. 5.] Kraków 1978

Obóz inwentaryzacyjny: opis i podstawy analizy dzieła sztuki (II rok) ćwiczenia terenowe

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski, dr Dorota Łuczak,
prof. UAM dr hab. Filip Lipiński, dr Tomasz Ratajczak, dr Wojciech Brillowski,
mgr Zuzanna Wagner, mgr Marcin Filary

II semestr (w okresie wakacyjnym), dwa tygodnie

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

(na podstawie prac pisemnych – opisów dzieł sztuki)

Celem zajęć jest kształcenie umiejętności pracy “w terenie” z dziełami różnych gatunków – od ich opisu inwentaryzacyjnego do wnikliwej analizy.

W trakcie zajęć studenci wykonują opisy inwentaryzacyjne i analityczne oraz plany budowli średniowiecznych i barokowych, analizują rzeźby różnych gatunków i epok, a także inne elementy wyposażenia kościołów: epitafia, nagrobki, ołtarze; dokonują analizy formalnej, datowania oraz ikonograficznej interpretacji polichromii barokowej. Istotnym elementem zajęć jest praktyczne zastosowanie wiedzy nabytej w ciągu dotychczasowych studiów.

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki (rok I i II)

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki starożytnej

Prowadzący: dr Wojciech Brillowski,
dr Katarzyna Dudlik

I semestr, moduł 90 godz.

60 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń

8 pkt ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

Wykład

Celem zajęć jest przedstawienie słuchaczom syntezy zjawisk artystycznych szeroko rozumianej starożytności, poczynając od dziejów najdawniejszych, w IV tysiącleciu p.n.e., do wieku V n.e. Geograficznie, zakres omawianego materiału obejmować będzie cztery najważniejsze kręgi kulturowe – Bliski Wschód, Egipt, Grecję i Rzym, w uzupełnieniu o świat egejski w epoce brązu oraz Etrurię. W ramach wykładu, ze względu na obszerność materiału, zaprezentowane zostaną tylko kluczowe kierunki artystyczne oraz dzieła sztuki, z naciskiem na dzieje architektury oraz rzeźby. Chronologiczne ujęcie omawianych dzieł sztuki pozwoli zaś słuchaczom na lepsze zrozumienie złożonych zależności świata starożytnego, specyfiki działań artystycznych poszczególnych kręgów kulturowych i ich wzajemnych, często ponadregionalnych, oddziaływań.

Wykład będzie zakończony egzaminem ustnym, składającym się z dwóch części. W pierwszej będzie wymagana odpowiedź na trzy pytania problemowe. W drugiej przeprowadzony zostanie sprawdzian umiejętności rozpoznawania najważniejszych zabytków, w oparciu o udostępnione ilustracje.

Literatura:

- J. Boardman, *Sztuka grecka*, Toruń – Wrocław 1999
- O. Brendel, *Etruscan Art*, New Haven – London 1995
- M. Brosius, *The Persians*, London – New York 2006
- L. Burn, *Hellenistic Art: from Alexander the Great to Augustus*, London 2004
- W. Dobrowolski, *Sztuka Etrusków*, Warszawa 1971
- *Egipt. Świat faraonów*, red. Regine Schulz i Matthias Seidel, Kolonia – Kraków 2004
- J. Elsner, *Imperial Rome and Christian Triumph*, Oxford – New York 1998
- *Encyklopedia sztuki starożytnej*, pod red. Piotra Bielińskiego, Warszawa 1998
- B. Filarska, *Początki sztuki wczesnochrześcijańskiej*, Lublin 1986
- K. Gawlikowska, *Sztuka Mezopotamii*, Warszawa 1975
- O.R. Gurney, *Hetyci*, Warszawa 1970
- C.M. Havelock, *Sztuka hellenistyczna*, Warszawa 1972
- R. Higgins, *Minoan and Mycenaean Art*, London 1985
- J. Lipińska, *Sztuka egipska*, Warszawa 2008
- E. Makowiecka, *Sztuka Rzymu. Od Augusta do Konstantyna*, Warszawa 2010
- A. Mierzejewski, *Sztuka starożytnego Wschodu*, t.1-2, Warszawa 1981-83
- J. A. Ostrowski, *Starożytny Rzym. Polityka i sztuka*, Warszawa 1999
- E. Papuci-Władyka, *Sztuka starożytnej Grecji*, Warszawa 2001
- S. Parnicki-Pudełko, *Architektura starożytnej Grecji*, Warszawa 1985
- G-Ch. Picard, *Sztuka rzymska*, Warszawa 1975
- L. Press, *Kultura Wysp Cykladzkich w epoce brązu*, Warszawa 1986
- B. Rutkowski, *Sztuka egejska*, Warszawa 1987
- A. Ramage, N.H. Ramage, *Roman Art: Romulus to Constantine*, Prentice Hall 1996
- A. Sadurska, *Archeologia starożytnego Rzymu*, t.1-2, Warszawa 1975-1980
- J. Śliwa, *Sztuka i archeologia starożytnego Wschodu*, Warszawa 1997
- *Sztuka świata*, t.1, red. Anna Sadurska, Warszawa 1989

Ćwiczenia

Ćwiczenia będą stanowiły integralną część modułu kształcenia w dziedzinie historii sztuki starożytnej i posłużą ugruntowaniu wiedzy zdobytej w ramach wykładu, poprzez omówienie szeroko rozumianego tła historycznego i kontekstu kulturowego. By tego dokonać, analizowane w ramach wykładu dzieła sztuki zostaną odniesione do dziejów politycznych, społecznych i gospodarczych cywilizacji antycznych. Zaprezentowane zostaną również wyroby rzemiosła artystycznego oraz niektóre zagadnienia z dziejów malarstwa antycznego. Pokróćce zostaną również omówione dzieje badań nad sztuką starożytną, od połowy wieku XVIII do współczesności.

Od studentów wymagana będzie znajomość zagadnień historii i kultury starożytnej na poziomie szkoły średniej oraz języka angielskiego w stopniu umożliwiającym czytanie ze zrozumieniem przedstawionych niżej publikacji.

W celu zaliczenia zajęć należy spełnić następujące kryteria: być obecnym na zajęciach, wykazywać na nich aktywność, otrzymać pozytywną ocenę kolokwium końcowego.

Literatura:

- M. Beard, *Pompeje. Życie rzymskiego miasta*, Poznań 2010
- M.L. Bernhard, *Greckie malarstwo wazowe*, Wrocław 1966
- J.R. Clarke, *Art in the Lives of Ordinary Romans*, Los Angeles 2003
- W. Dobrowolski, *Malarstwo etruskie*, Warszawa 1979
- S. Haynes, *Etruscan Civilization*, London 2005
- R. Higgins, *Greek and Roman Jewellery*, Los Angeles 1980
- K. Kumaniecki, *Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 1987
- M. Nowicka, *Z dziejów malarstwa greckiego i rzymskiego*, Warszawa 1988
- M. Roaf, *Mezopotamia*, Warszawa 1998

- H.A. Schlögl, *Starożytny Egipt: Dzieje i kultura od czasów najdawniejszych do Kleopatry*, Warszawa 2012
- S. Stabryła, *Zarys kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 2007
- L. Winniczuk, *Ludzie, zwyczaje i obyczaje starożytnej Grecji i Rzymu*, Warszawa 2008
- A. Ziółkowski, *Historia powszechna: Starożytność*, Warszawa 2012

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki średniowiecznej (I rok)

Prowadzący: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski,
dr Adam Soćko

II semestr, moduł 90 godz.:
60 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń
8 pkt. ECTS
Forma zaliczenia: egzamin

Wykład

Wykład jest propozycją syntezy historycznej, która ma ułatwić studentom orientację w problemach badawczych związanych ze sztuką średniowieczną, najważniejszych zjawiskach artystycznych na przestrzeni ok. tysiąca lat dziejów Europy, oraz przedstawić interpretacje kluczowych dzieł sztuki tej epoki. Wiedza zdobyta na wykładzie ma w założeniu stanowić podstawę do dalszej, samodzielnej pracy studentów, opartej na lekturze wskazanych publikacji, a jej poziom sprawdzany będzie w trakcie egzaminu końcowego.

Ćwiczenia

Zajęcia o charakterze ćwiczeniowym stanowić będą uzupełnienie wykładu o sztuce średniowiecznej. Ich celem jest zapoznanie z najważniejszymi problemami, pojęciami i zagadnieniami sztuki średniowiecznej, a także uwarunkowaniami wpływającymi na kształtowanie podstawowych procesów, które znajdują odzwierciedlenie w sztuce średniowiecznej. Zajęcia mają też służyć ugruntowaniu wiedzy w zakresie terminologicznym, głównych rodzajów i typów dzieł, a także mają być pomocne w określaniu przyczyn i chronologii różnych zjawisk zachodzących w sztuce średniowiecznej. W toku zajęć poruszane będą zagadnienia dotyczące kilku bloków tematycznych m. in. takich jak: periodyzacja sztuki średniowiecznej (style i epoki, kryteria formalne, przełomy stylowe), aspekty historii politycznej Europy i Polski, bazylika i inne typy budowli kościelnych, klasztor, miasto, zamek, katedra, nastawa ołtarzowa, pomnik nagrobny, modele kaplic władczych, sztuka wobec kultu relikwii, rola i miejsce artysty w społeczeństwie wieków średnich.

Podstawowa literatura:

- P. Meyer, *Historia sztuki europejskiej*, t. I, Warszawa 1973
- Z. Świechowski, L. Nowak, B. Gumińska, *Sztuka romańska*, Warszawa 1976
- N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, t. I, Warszawa 1973
- W. Sauerlaender, *Rzeźba średniowieczna*, Warszawa 1978
- M. Skubiszewska, *Malarstwo Italii w latach 1250-1400*, WaiF, Warszawa 1980
- P. Skubiszewski, *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, Lublin 2001
- W. Koch, *Style w architekturze*, Warszawa 1996
- O. von Simson, *Katedra gotycka. Jej narodziny i znaczenie*, przeł. Anna Palińska, Warszawa 1989
- E. Panofsky, *Architektura gotycka i scholastyka*, w: tegoż, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1970
- *Myśliciele, kronikarze i artyści o sztuce. Od starożytności do 1500 r.*, opr. J. Białostocki, Warszawa 1978
- *Sztuka Świata*, tom III-IV, Warszawa 1990-93

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Sz. Skibiński, *Polskie katedry gotyckie*, Poznań 1996
- Z. Świechowski, *Sztuka polska. Romanizm*, Warszawa 2005
- Sz. Skibiński, K. Lorkiewicz-Zalewska, *Sztuka polska. Gotyk*, Warszawa 2010
- A. Ziemia, *Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380-1500*, tom II, *Niderlandzkie malarstwo tablicowe 1430-1500*, Warszawa 2011
- J. Białostocki, *Sztuka XV wieku. Od Parlerów do Dürera*, Warszawa 2010
- A. Grzybowski, *Gotycka architektura murowana w Polsce*, Warszawa 2014
- T. Torbus, *Zamki konwentualne państwa krzyżackiego w Prusach*, Gdańsk 2014
- J. Kowalski, *Gotyk wielkopolski. Architektura sakralna XIII-XVI w.*, Poznań 2010
- J. Adamski, *Gotycka architektura sakralna na Śląsku w latach 1200-1420. Główne kierunki rozwoju*, Kraków 2017

Polecamy także tomy dotyczące średniowiecza serii wydawniczych: *Propyläen Kunstgeschichte...*, Berlin, Propyläen Verlag, i *Pelican History of Art*, natomiast ostrzegamy przed zbyt łatwowiernym korzystaniem ze znakomicie prezentujących się tomów wydawnictwa Könemann (*Sztuka romańska, Gotyk*, pod red. Rolfa Tomana), które zostały w polskojęzycznej wersji zmasakrowane przez „tłumaczy” zupełnie nie rozumiejących tekstów o sztuce, zatem polecamy wydania oryginalne lub jako zbiór ilustracji.

Lektury uzupełniające:

- B. Zientara, *Historia powszechna średniowiecza*, Warszawa 1968 (i późniejsze wydania);
- T. Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 1990 (i późniejsze wydania);
- Roman Michałowski, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 2012;
- N. Davies, *Europa. Rozprawa historyka z historią*, przeł. E. Tabakowska, Znak, Kraków 1998;
- J. Le Goff, *Kultura średniowiecznej Europy*, Warszawa 1970 [także nowe wydania];
- J. Huizinga, *Jesień średniowiecza*, Warszawa 1961 [także nowe wydania];
- G. Duby, *Czasy katedr. Sztuka i społeczeństwo 980-1420*, Warszawa 1986 [także nowe wydania].

Zajęcia kończą się egzaminem. Ma on formę ustną i obejmuje zagadnienia poruszane na wykładzie oraz we wskazanych publikacjach.

Zagadnienia egzaminacyjne, egzaminatorzy: prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz, prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

1. Początki sztuki chrześcijańskiej III-IV w.
2. Renesans średniowieczny (wczesny, dojrzały i późny średniowiecze)
3. Artysta w średniowieczu (wczesny, dojrzały i późny średniowiecze)
4. Początki sztuki bizantyjskiej (epoka justyniańska)
5. Katedra około roku 1000 w Polsce i w Europie: architektura, wyposażenie, liturgia
6. Rzeźba romańska XI-XIII wieku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
7. Architektura romańska XI-XIII wieku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
8. Narodziny architektury gotyckiej we Francji i w Polsce
9. Symbolika katedry gotyckiej
10. Rzeźba gotycka XIII wieku w Europie i w Polsce
11. Architektura cystersów w Europie i w Polsce
12. Architektura zakonów żebraczych w Europie i w Polsce
13. Architektura wieku XIV w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
14. Sztuka około roku 1400 w Polsce i w Europie. Ośrodki, artyści, dzieła
15. Architektura XV wieku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
16. Rzeźba późnego gotyku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
17. Malarstwo późnego gotyku w Europie i w Polsce. Ośrodki, artyści, dzieła
18. Zamki i rezydencje w Europie dojrzałego i późnego średniowiecza
19. Od Rolanda do Tristana. Sztuka świecka późnego średniowiecza
20. Ołtarz średniowieczny

21. Biblia jako podstawowe źródło sztuki średniowiecznej
22. Monastycyzm średniowieczny i jego znaczenie dla sztuki
23. Partykularyzm i uniwersalizm sztuki średniowiecznej
24. Kult świętych i kult relikwii – ich znaczenie dla sztuki średniowiecznej
25. Mecenat monarchów w średniowiecznej architekturze
26. Sztuka w kręgu zakonów rycerskich (krzyżacy, joannici, templariusze)

**Wprowadzenie do wiedzy
o historii sztuki nowożytnej:
wykład i ćwiczenia (II rok)**

Prowadzący: prof. UAM dr hab. Piotr Korduba,
prof. UAM dr hab. Michał Mencfel,
dr Dorota Molińska
Egzaminatorzy: dr Dorota Molińska,
prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

I semestr, moduł 90 godz.:
60 godz. wykładu i 30 godz. ćwiczeń
8 pkt. ECTS
Forma zaliczenia: egzamin

Wykład

Celem wykładu jest zapoznanie słuchaczy z podstawową wiedzą z zakresu historii sztuki nowożytnej powszechnej i polskiej, dotyczącą najważniejszych kierunków i ośrodków artystycznych, dzieł i artystów, z uwzględnieniem kontekstu szeroko rozumianej humanistyki, dziejów społecznych, politycznych i gospodarczych. Zaprezentowane zostaną wybrane – spośród najistotniejszych – problemy sztuki europejskiej i polskiej doby renesansu i baroku. W oparciu o nie przedstawimy w pierwszej kolejności topografię i chronologię sztuki tego czasu, a także związane z nimi główne zagadnienia badawcze. Proponowane wykłady będą więc nie tylko omawiać kolejne, odrębne zagadnienia, ale także wskazywać naukową perspektywę dla refleksji nad sztuką XVI-XVIII w. Ukazane zostaną podstawowe kierunki i mechanizmy działalności artystycznej, a także środowiska oraz indywidualni twórcy. Omówione zostaną m.in. następujące zagadnienia: renesansowa sztuka we Florencji (architektura, rzeźba, malarstwo), malarstwo na północ od Alp w XV-XVI w., manieryzm, nagrobek renesansowy, rezydencja renesansowa, sztuka barokowa w Rzymie, malarstwo holenderskie XVII w., malarstwo hiszpańskie epoki baroku, rokoko, a także bardziej szczegółowo twórczość wybranych artystów, w tym m.in. Michała Anioła, Caravaggia, Rembrandta, Rubensa.

Ćwiczenia stanowią integralny element cyklu obowiązkowych zajęć kursowych poświęconych zgłębieniu podstawowych zagadnień historii sztuki nowożytnej. Zakres tematyczny omawiany w ich trakcie skupiać się będzie na problematyce związanej ze sztuką powstającą na terenach XVI-XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej. Aktywne uczestnictwo w zajęciach pozwoli na przyswojenie sobie podstawowej wiedzy faktograficznej (znajomości najważniejszych dzieł, ośrodków artystycznych i działających ówczesznie twórców), jak również uzyskanie orientacji w szerszym kontekście przemian historycznych i kulturowych, które zdecydowały o ewolucji form estetycznych polskiej sztuki nowożytnej i jej powiązaniach z tendencjami obecnymi w sztuce europejskiej.

Wśród najistotniejszych wątków, które będą obiektem dyskusji w trakcie ćwiczeń wskazać należy dzieje powstawania Zamku Wawelskiego i Zamku Królewskiego w Warszawie w powiązaniu z rozwojem ceremoniału i mecenatu dworskiego, nowożytną architekturę rezydencjonalną oraz budownictwo sakralne, renesansową rzeźbę nagrobną

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

i główne tendencje w architekturze baroku, jak również specyfikę ówczesnego malarstwa z uwzględnieniem tradycji portretu staropolskiego.

Wymagania do uzyskania zaliczenia:

- obecność na zajęciach – dopuszcza się dwie nieobecności w semestrze; w przypadku większej liczby absencji wymagane będą indywidualne konsultacje w celu nadrobienia zaległości,
- aktywne uczestnictwo w zajęciach obejmujące czynny udział w dyskusji oraz lekturę wskazanych tekstów,
- przygotowanie krótkiej, merytorycznie satysfakcjonującej prezentacji na zadany temat.

Podstawowa literatura:

- *Sztuka polska. Renesans i manieryzm*, red. M. Zlat (Sztuka polska, t. III), Warszawa 2008
- *Sztuka polska. Wczesny i dojrzały barok*, red. Z. Bania, (Sztuka polska, t. IV), Warszawa 2013
- *Sztuka polska. Późny barok, rokoko, klasycyzm*, red. Z. Bania (Sztuka polska, t. IV), Warszawa 2016
- M. Karpowicz, *Sztuka polska XVII wieku*, Warszawa 1975
- M. Karpowicz, *Sztuka polska XVIII wieku*, Warszawa 1985
- M. Karpowicz, *Sztuka baroku w Polsce*, Warszawa 1988
- H. i S. Kozakiewiczowie, *Renesans w Polsce*, Warszawa 1976
- H. Kozakiewiczowa, *Rzeźba XVI wieku w Polsce*, Warszawa 1986
- J. Lilejko, *Zamek Królewski w Warszawie*, Warszawa 1980
- A. Miłobędzki, *Architektura polska XVII w.*, Warszawa 1980
- S. Mossakowski, *Kaplica Zygmuntowska (1515-1533)*, Warszawa 2007
- S. Mossakowski, *Tylnianin z Głogowa*, Wrocław 2010
- *Vanitas: portret trumienny na tle sarmackich obyczajów pogrzebowych*, kat. wystawy, Poznań 1997

Literatura dla modułu, znajomość której obowiązuje na egzaminie (egzaminatorzy prof. UAM dr hab. Piotr Korduba, dr Dorota Molińska):

I. Historia sztuki nowożytnej powszechnej:

- *Barok*, red. R. Toman, Warszawa 2000
- J. Białostocki, *Dwugłos o Berninim*, Wrocław 1962
- Dobrzycka, *Velazquez*, Warszawa 1990
- H. Langdon, *Caravaggio*, Poznań 2003
- M. Levey, *Wczesny Renesans*, Warszawa 1972
- M. Levey, *Dojrzały Renesans*, Warszawa 1980
- I. Nash, *Vermeer*, Warszawa 1998
- N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, t. 1-2, Warszawa 1980
- *Renesans w sztuce włoskiej*, red. R. Toman, Kolonia 2000
- M. Rzepińska, *Siedem wieków malarstwa*, Warszawa 1979
- M. Rzepińska, *Malarstwo Cinquecenta*, Warszawa 1989
- J. Shearman, *Manieryzm*, Warszawa 1970
- *Sztuka świata*, t. 5-7
- W. Tomkiewicz, *Piękno wielorakie*, Warszawa 1971
- W. Tomkiewicz, *Rokoko*, Warszawa 1988
- Z. Ważbiński, *P. P. Rubens*, Warszawa 1975
- Wersal, *Warszawa 2004*
- *Wielcy mistrzowie sztuki włoskiej*, Warszawa 2002
- T. Zarębska, *Teoria urbanistyki włoskiej XV i XVI w.*, Warszawa 1971
- A. Ziemia, *Iluzja a realizm: gra z widzem w sztuce holenderskiej 1580-1660*, Warszawa 2005
- T. Żuchowski, *Traktat o rzeźbie Michała Anioła*, „Rocznik Historii Sztuki”, 2001

II. Historia sztuki nowożytnej polskiej:

- K. Cieślak, *Kościół – cmentarzem. Sztuka nagrobna w Gdańsku*, Gdańsk 1992
- H. Kozakiewiczowa, *Renesans w Polsce*, Warszawa 1976
- H. Kozakiewiczowa, *Renesans i manieryzm w Polsce*, Warszawa 1978

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- H. Kozakiewiczowa, *Rzeźba XVI wieku w Polsce*, Warszawa 1986
- A. Małkiewicz, *Układ przestrzenny kościoła Il Gesu oraz tegoż, Barokowa architektura sakralna w Krakowie*, w: *Theoria et praxis*, Kraków 2000
- A. Miłobędzki, *Architektura polska XVII w.*, Warszawa 1980
- S. Mossakowski, *Tylman z Gameren*, Wrocław 1973
- S. Mossakowski, *Kaplica Zygmuntowska (1515-1533)*, Warszawa 2007
- A. Rottermund, *Zamek Warszawski w epoce Oświecenia*, Warszawa 1989
- R. Skowron, *Apartament Królewski w zamku krakowskim*, „Studia Waweliana”, V, 1996
- *Sztuka polska. Wczesny i dojrzały barok*, red. Z. Bania, (Sztuka polska, t. IV), Warszawa 2013
- *Sztuka Polska. Renesans i manieryzm*, red. M. Zlat (Sztuka polska, t. III), Warszawa 2008
- *Vanitas: portret trumienny na tle sarmackich obyczajów pogrzebowych*, kat. wyst., Poznań 1997

Zagadnienia egzaminacyjne:

Renesans:

- Początki Renesansu w Polsce
- Rzeźba nagrobna w Europie
- Rzeźba nagrobna w Polsce w XVI w. (Bartłomiej Berrecci, Jan Maria Padovano, Jan Michałowicz z Urzędowa, Santi Gucci, Hieronim Canavesi)
- Wawel – dzieje i funkcje rezydencji
- Bazylika św. Piotra w Rzymie – nowożytnie dzieje artystyczne
- Brunelleschi, Alberti i architektura wczesnego renesansu we Włoszech
- Michał Anioł – architektura, rzeźba, malarstwo
- Andrea Palladio i palladianizm
- Lorenzo Ghiberti
- Donatello
- Wczesnorenesansowe malarstwo we Florencji
- Albrecht Dürer i malarstwo niemieckie XVI wieku
- Malarstwo weneckie w XVI wieku: (Bellini, Giorgione, Tycjan, Veronese)
- Włoski manieryzm (architektura, rzeźba, malarstwo)
- Urbanistyka renesansowa (w tym Zamość jako przykład renesansowej urbanistyki w Polsce)
- Van Eyck i wczesny renesans w Niderlandach

Barok i rokoko:

- Włoskie malarstwo wczesnego baroku (Caravaggio i europejski tenebryzm, bracia Carracci, Domenichino, Guido Reni)
- Barokowa architektura w Rzymie (Il Gesu, Carlo Maderno, Pietro da Cortona, Carlo Rainaldi)
- Bernini jako architekt
- Bernini jako rzeźbiarz
- Barokowa rzeźba włoska (Alessandro Algardi, Francois Duquesnoy)
- Borromini
- Rubens i malarstwo flamandzkie XVII wieku
- Rembrandt
- Velazquez i malarstwo hiszpańskie XVII wieku
- Malarstwo holenderskie XVII wieku (pejzaż, malarstwo rodzajowe, martwa natura)
- Barokowe malarstwo kwadraturowe
- Architektura rezydencjonalna doby baroku w Europie i jej renesansowe korzenie (pałac papieski na Watykanie, Escorial, palazzo Barberini w Rzymie, Vaux-le-Vicomte, Wersal)
- Akademizm i malarstwo francuskie XVII wieku
- Portret trumienny
- Zamek Królewski w Warszawie – dzieje i funkcje rezydencji
- Tylman z Gameren

- Główne nurty XVII-wiecznej architektury rezydencjonalnej w Polsce
- Główne nurty XVII-wiecznej architektury sakralnej w Polsce
- Architektura i malarstwo angielskie XVII wieku
- Malarstwo angielskie XVIII wieku
- Rokoko: charakterystyka zjawiska; malarstwo Watteau, Buchera, Fragonarda

Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki nowoczesnej (II rok)

dr Dorota Łuczak,
dr Magdalena Radomska,
prof. UAM dr hab. Filip Lipiński,
dr Kamila Kłudkiewicz

II semestr, moduł 90 godz.:
60 godz. wykładu, 30 godz. ćwiczeń
8 pkt. ECTS

W czasie wykładów i ćwiczeń omówione zostaną podstawowe zagadnienia z historii sztuki polskiej i powszechnej od drugiej połowy wieku XVIII do końca wieku XX. Twórczość kluczowych artystek i artystów będzie rozpatrywana na tle przemian kulturowych, społecznych i politycznych. Podkreślone zostaną zarówno analizy poszczególnych dzieł sztuki i postaw artystycznych, jak i mechanizmów funkcjonowania działalności artystycznej. Akcent zostanie położony na główne kierunki w historii sztuki nowoczesnej.

Zaliczenie

Ćwiczenia – obowiązkowa obecność, czytanie zadanych lektur, przygotowywanie referatów i zaliczenie kolokwium. Bloki poświęcone historii sztuki XX wieku (prowadzące: dr Dorota Łuczak, dr Magdalena Radomska) będą prowadzone metodą odwróconej klasy. Wymagane jest przygotowanie do każdego zajęcia.

Blok poświęcony historii sztuki I połowy XX wieku będzie prowadzony przez dr Dorotę Łuczak w modelu „odwróconej klasy”, który zostanie przedstawiony na początku semestru. Egzamin z całego modułu polega na teście wizualny i egzaminie ustnym. Należy zaliczyć test wizualny (min. 50%), żeby móc podejść do egzaminu ustnego. Na egzaminie ustnym studentka/student losuje zestaw dwóch pytań. Na oba pytania należy odpowiedzieć w stopniu przynajmniej dostatecznym.

Egzamin obejmuje historię sztuki powszechnej i polskiej od drugiej połowy wieku XVIII do końca wieku XX. Przedmiotem oceny jest wiedza nabyta podczas wykładów (!), ćwiczeń oraz lektury głównych opracowań podanych w bibliografii.

Zagadnienia egzaminacyjne:

- Sztuka czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego
- Neoklasycyzm
- Sztuka w epoce rewolucji francuskiej i narodziny muzeów
- Malarstwo Jacques-Louisa Davida w przedrewolucyjnej i rewolucyjnej Francji
- Klasycyzm i historyzm w architekturze XIX wieku.
- Malarstwo francuskiego, niemieckiego i polskiego romantyzmu
- Malarstwo krajobrazowe w I połowie XIX wieku (Francja, Niemcy, Wielka Brytania)
- Akademyzm
- Prerafaelici i Nazareńczycy
- Historia i historyzm w malarstwie polskim II poł. XX wieku.
- Realizm w polskim malarstwie II połowy XIX wieku

- Impresjonizm
- Wystawy światowe w XIX w.
- Symbolizm w sztuce II połowy XIX wieku
- Sztuka i fotografia w XIX wieku
- Rzeźba II połowy XIX w.
- Realizm i impresjonizm polski
- Modernizm w malarstwie polskim na przełomie XIX i XX wieku
- Realizm w XIX w.
- Postimpresjonizm
- Architektura secesyjna
- Kubizm
- Ekspresjonizm
- Futuryzm
- Dadaizm
- Konstruktywizm
- Surrealizm
- Sztuka państw totalitarnych
- Bauhaus
- Malarstwo abstrakcyjne w sztuce I połowy XX wieku
- Nowe środki wyrazu w sztuce I połowy XX wieku (ready-made, collage, fotomontaż, fotografia, film, wieczory dadaistyczne)
- Wielka awangarda – definicja pojęcia na przykładzie wybranych zjawisk w sztuce i połowy XX wieku.
- Sztuka abstrakcyjna po II Wojnie Światowej (1945-1960)
- Pop-Art
- Happening, performance i Fluxus
- Sztuka ciała w II połowie XX wieku (Akcjonizm wiedeński, sztuka feministyczna)
- Minimalizm
- Land Art
- Konceptualizm i Arte povera
- Odmiany realizmu w II połowie XX wieku (nowy realizm, hiperrealizm)
- Postmodernizm w architekturze, sztuce i teorii II połowy XX wieku
- Sztuka lat 90. XX wieku

Lektury obowiązkowe, syntezy:

- *Sztuka świata*, Tom 8 i 9, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1994/96
- *Sztuka polska. Sztuka XIX wieku*, t. VI, . red. J. Malinows, Wydawnictwo Arkady, do s. 375 (rozdziały Architektura, Ogrody i parki, Rzeźba, Malarstwo i rysunek).
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku*, Warszawa 2023.
- H. Foster, R. Krauss, Y.-A. Bois, B. H. D. Buchloh, *Sztuka po 1900 roku. Modernizm. Antymodernizm. Postmodernizm*, Warszawa 2023. Zwłaszcza rozdziały i strony:
1907 Pablo Picasso..., 1908 Wilhelm Worringer..., 1909 F. T. Marinetti..., 1910 *Taniec II* i Muzyka..., 1911 Pablo Picasso..., 1912 Narodziny kolazu kubistycznego..., 1914 Władimir Tatlin..., 1915 Kazimierz Malewicz, 1916 a W Zurychu..., 1920 Pierwsze Międzynarodowe Targi Dadaistyczne..., 1921 b Artyście z moskiewskiego Instytutu Kultury Artystycznej..., 1923 W Weimarze zostaje otwarta pierwsza wystawa Bauhausu..., 1924 Andre Breton..., 1928 a Publikacja *Unizmu w malarstwie...*)
II połowa XX wieku – rozdziały na stronach: 1949a Magazyn Life... s. 411; 1949b Cobra..., s 416; 1953 Kompozytor... s. 430; 1956 Wystawa This is Tomorrow, s. 447; 1958 Na okładce..., s. 466; 1960a Pod hasłem Nouveau..., 504; 1960b Clement Greenberg..., 509; Roy Lichtenstein i Andy Warhol, s. 515; 1961 W grudniu... 520; 1962a W Wiesbaden..., s. 526; 1962b W Wiedniu..., s.534; 1965 Donald Judd, s. 568; 1967b Włoski krytyk..., s. 585, 1968b Sztuka konceptualna..., s.603; 1970 Michael Asher..., s. 616; 1972c Ukazuje się..., s. 636; 1973 Otwarcie w Nowym Jorku, s. 644; 1974 Wraz z Trans-fixed..., s. 649; 1975a, Gdy twórczyni..., s. 654; 1977a Wystawa Pictu-

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

res, s. 672; 1984b Fredric Jameson..., s. 698; 1986 Otwarcie wystawy..., s. 702; 1989 Otwarcie Les Magiciens..., s. 719; Martin Jay..., s. 732; 2007c Damien Hirst..., s. 798

Zalecane lektury uzupełniające:

Sztuka powszechna:

- H. Honour, *Neoklasycyzm*, Warszawa 1972
- M. Poprzęcka, *Akademizm*, Warszawa 1977
- L. Nochlin, *Realizm*, Warszawa 1974
- Z. Kępiński, *Impresjoniści u źródeł swoich obrazów*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1976.
- M. Wallis, *Secesja*, Warszawa, 1984.
- H. Hofstätter, *Symbolizm*, Warszawa 1980.
- W. Juszcak, *Postimpresjoniści*, Warszawa 1985.
- A. Kotula, P. Krakowski, *Rzeźba XIX wieku*, Kraków 1980
- J. Willet, *Ekspresjonizm*, Warszawa 1976
- M. Porębski, *Kubizm*, Warszawa 1986
- A. Taborska, *Spiszkowcy wyobraźni. Surrealizm*, Gdańsk 2007
- P. Strożek, *Nic, to znaczy wszystko. Interpretacje niemieckiego dada*, Warszawa 2016
- G. Lista, *Futuryzm*, Warszawa 2002
- B. Rose, *Malarstwo amerykańskie dwudziestego wieku*, Warszawa 1991
- T. Pawłowski, *Happening*, Warszawa 1988
- M. Carlson, *Performans*, Warszawa 2007
- E. Kuryluk, *Hiperrealizm – Nowy realizm*, Warszawa 1979
- U. Czartoryska, *Od pop-artu do sztuki konceptualnej*, Warszawa 1973
- P. Piotrowski, *Awangarda w cieniu Jałty. Sztuka i polityka w Europie Środkowo-Wschodniej 1945-1989*, Poznań 2005
- N. Pevsner, *Historia architektury europejskiej*, t. 2, Warszawa 1980
- D. Watkin, *Historia architektury zachodniej*, Warszawa 2001

Sztuka polska:

- A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Warszawa 1989
- S. Kozakiewicz, *Malarstwo polskie. Oświecenie – klasycyzm – romantyzm*, Warszawa 1976
- S. Lorentz, A. Rottermund, *Klasycyzm w Polsce*, Warszawa 1984
- M. Porębski, *Malowane dzieje*, Warszawa 1962
- Z. Kępiński, *Impresjonizm polski*, Warszawa 1961
- E. Mike-Broniarek, *Malarstwo polskie. Realizm. Naturalizm*, Warszawa 2005
- W. Juszcak, *Malarstwo polskiego modernizmu*, Gdańsk 2005
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska 1918-2000*, Warszawa 2000
- A. Turowski, *Budowniczość świata*, Kraków 2000
- W. Włodarczyk, *Socrealizm*, Paryż 1986
- A. Kępińska, *Nowa sztuka. Sztuka polska w latach 1945-1978*, Warszawa 1981.
- P. Piotrowski, *Znaczenia modernizmu. W stronę historii sztuki polskiej po 1945 roku*, Poznań 1999

II. ZAJĘCIA FAKULTATYWNE

Seminaria ogólne (III rok)

Uwaga: jedna z prac seminaryjnych – wybrana przez studenta – po napisaniu i zaakceptowaniu przez prowadzącego musi zostać zarejestrowana jako praca licencjacka i zamieszczona w uniwersyteckim Archiwum Prac Dyplomowych (APD).

Seminarium ogólne I: Architektura późnoantyczna i wczesnobizantyńska dr Wojciech Brillowski

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

W ramach seminarium ogólnego z zakresu historii sztuki starożytnej będą prowadzone badania nad architekturą późnorzymską i wczesnobizantyńską. W semestrze zimowym, po krótkim repetytorium z dziejów architektury czasów późnej Republiki i wczesnego Cesarstwa, nastąpi omówienie głównych budowli publicznych, wzniesionych w Rzymie i prowincjach od końca III do połowy V wieku naszej ery, świeckich oraz religijnych – zarówno pogańskich, jak i chrześcijańskich. W drugim skupimy się nad historią architektury bizantyńskiej, poczynając od założenia Konstantynopola, aż po zakrojony na szeroką skalę program budowlany Justyniana, nie tylko w stolicy Cesarstwa Wschodniego, ale też w jego prowincjach. Zanalizowane na konkretnych przykładach zostaną węzłowe problemy z zakresu architektury oraz urbanistyki. Dzieła architektury będą również interpretowane pod względem strukturalnym, funkcjonalnym oraz programowym, jako obiekty wplecione nie tylko w miejską sieć powiązań przestrzennych, ale też kulturowych, politycznych, społecznych, etc. Nastąpi też omówienie – w ujęciu historycznym – stosowanych materiałów i technik, logistyki procesu budowlanego, ról architekta i inwestora. W tym celu będą analizowane nie tylko same budowle, ale też pozostałości kamienioformów, warsztatów produkcyjnych oraz infrastruktury wykorzystywanych w procesie ich wznoszenia.

Podstawowe kryterium zaliczenia będzie stanowić pozytywna ocena pracy pisemnej, stworzonej z wykorzystaniem elementów warsztatu historyka sztuki starożytnej oraz aparatu bibliograficznego, specyficznego dla tej dziedziny. Istotnym elementem oceny będzie stopień zaangażowania studenta w przebieg zajęć – aktywność oparta na znajomości zadanych lektur. Ze względu na ograniczoną liczbę publikacji w języku polskim, od studentów będzie wymagana znajomość języków obcych w stopniu umożliwiającym czytanie ze zrozumieniem większości z wymienionych poniżej tekstów.

Literatura:

- J.C. Anderson, *Roman Architecture and Society*, Baltimore – London 1997,
- T.C. Bannister, "The Constantinian Basilica of Saint Peter at Rome", *Journal of the Society of Architectural Historians*, 1968, 27.1, s. 3-32,
- F.A. Bauer, "Urban Space and Ritual: Constantinople in Late Antiquity", *Acta ad Archaeologiam et Artium Historiam Pertinentia*, 2001, 15, s. 27-61,
- A. Busine, "From Stones to Myth: Temple Destruction and Civic Identity in the Late Antique Roman East", *Journal of Late Antiquity*, 2013, 6.2, s.325-346,

- *Cambridge Companion to the Age of Constantine*, red. N. Lenski, Cambridge 2006
- *Cambridge Companion to the Age of Justinian*, red. M. Maas, Cambridge 2005,
- A. Cameron, *The Mediterranean World in Late Antiquity, AD 395-600*, London – New York 2001, *Companion to Byzantium*, red. L. James, Malden 2010
- *Companion to Late Antiquity*, red. P. Rousseau, J. Raithel, Malden 2009
- R. Cormack, *Byzantine Art*, Oxford 2018,
- S. Čurčić, *Architecture in the Balkans from Diocletian to Süleyman the Magnificent*, New Haven – London 2010,
- J.R. Curran, *Pagan City and Christian Capital: Rome in Fourth Century*, Oxford 2000,
- K. Dark, J. Kosteneč, *Hagia Sophia in Context: An Archaeological Re-examination of the Cathedral of Byzantine Constantinople*, Oxford – Philadelphia 2019,
- K. Dark, F. Özgümüş, *Constantinople: An Archaeology of a Byzantine Megapolis*, Oxford – Philadelphia 2013,
- F.W. Deichmann, *Archeologia chrześcijańska*, Warszawa 1994,
- H.W. Dey, *The Aurelian Wall and the Refashioning of Imperial Rome, AD 271-855*, Cambridge 2011, A. Głowa, "Spolia w budowlach konstantyńskich. Dekadencja, innowacja czy kontynuacja tradycji", *Vox Patrum* 2015, 35 (64), s.131-148,
- M. Greenhalgh, *Marble Past, Monumental Present: Building with Antiquities in the Mediaeval Mediterranean*, Leiden – Boston 2009,
- C. Jäggi, *Ravenna: Kunst und Kultur einer spätantiken Residenzstadt; die Bauten und Mosaiken des 5. und 6. Jahrhunderts*, Regensburg 2016
- R. Krautheimer, *Early Christian and Byzantine Architecture*, Harmondsworth 1979,
- R. Krautheimer, *Rome: Profile of the City, 312-1308*, Princeton 1980,
- E. Kitzinger, *Byzantine Art in the Making: Main Lines of Stylistic Development in Mediterranean Art, 3rd-7th Century*, London 1977,
- A.D. Lee, *From Rome to Byzantium, AD 363 to 565: The Transformation of Ancient Rome*, Edinburgh 2013,
- W.L. MacDonald, *The Architecture of the Roman Empire*, vol. 1-2, New Haven – London, 1982-1986,
- C.G. Malacrino, *Constructing the Ancient World: Architectural Techniques of the Greeks and Romans*, Los Angeles 2010,
- C.A. Mango, *Byzantine Architecture*, New York 1974,
- *Old Saint Peter's, Rome*, red. R. McKitterick et al., Cambridge – New York 2018,
- A. Sadurska, *Archeologia starożytnego Rzymu*, t.1-2, Warszawa 1975-1980,
- H. Saradi, "The Use of Ancient Spolia in Byzantine Monuments: The Archaeological and Literary Evidence", *International Journal of the Classical Tradition*, 1997, 3.4, s. 395-423.
- *Social and Political Life in Antiquity*, red. W. Bowden, A. Gutteridge, C. Machado, Leiden – Boston 2006,
- *Świat rzymski w IV wieku*, red. P. Filipczak, R. Kosiński, Kraków 2015,
- R. Taylor, *Roman Builders: a Study in Architectural Process*, Cambridge 2003,
- *Architecture of the Sacred: Space, Ritual, and Experience from Classical Greece to Byzantium*, red. B.D. Westcoat, R.G. Ousterhout, Cambridge 2012.
- M. Wilson Jones, *Principles of Roman Architecture*, New Haven – London 2003,
- A.M. Yasin, *Saints and Church Spaces in the Late Antique Mediterranean: Architecture, Cult, and Community*, Cambridge 2010.

Seminarium ogólne II:

W kręgu władzy. Sztuka i propaganda w wiekach średnich i nowożytności

dr Adam Soćko

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia adresowane są do osób, które gotowe będą zgłębiać różne mechanizmy rzutu-
tujące na proces powstawania dzieła sztuki w obrębie dziejów sztuki dawnej. Tradycja
artystyczna, typologia, powszechność lub nowatorstwo ikonograficzne, wartości formalne
i piękno dzieła sztuki interesować nas będą o tyle, o ile w procesie syntezy połączymy te
obserwacje z szerszym kontekstem wywoływanych przez nie znaczeń. Te zaś objawiają
się zwykle w konfrontacji z rozpoznaniem szczegółowego momentu historycznego mo-
tywującego powołanie jakiejś fundacji artystycznej do życia. Czy będzie to budowla, czy
odlewane w metalu drzwi, dekoracja ścian świątyni, portret władcy lub biskupa, nagrobek
lub rękopis iluminowany – zawsze będziemy starali się dostrzegać te aspekty i te obsza-
ry w dziejach sztuki, które dotyczyć będą jego programowej i propagandowej wymowy.
Szczegółową problematykę zajęć określią zainteresowania potencjalnych uczestników
konfrontowane z kompetencjami prowadzącego seminarium. Gotowość do lektury tek-
stów wykraczających poza świat historii sztuki będzie oczywistą koniecznością i przyjem-
nością uczestnictwa w tych zajęciach.

Warunkiem zaliczenia seminarium jest czynne uczestnictwo w zajęciach, opracowanie
projektu pracy seminaryjnej w I semestrze, prezentacja referatu zapowiadającego pisem-
ną pracę seminaryjną/dyplomową i przedłożenie gotowej pracy pisemnej do końca II
semestru.

Literatura:

- P. Skubiszewski, *Sztuka Europy łacińskiej od VI do IX wieku*, Lublin 2001.
- G. Henderson, *Wczesne średniowiecze*.
- W. Sauerländer, *Rzeźba średniowieczna*
- P. Skubiszewski, *Malarstwo karolińskie i przedromańskie*, Warszawa 1973.
- P. Williamson, *Gothic sculpture 1140-1300*, New Haven-London 1995.
- J. Białostocki, *Sztuka XV wieku. Od Parlerów do Dürera*, Warszawa 2010.
- Z. Świechowski, *Architektura romańska w Polsce*, Warszawa 2000.
- Z. Świechowski, *Sztuka polska. Romanizm*, Warszawa 2004
- *Sztuka w kręgu władzy. Materiały 57 Ogólnopolskiej Sesji Naukowej SHS...*, Warszawa 2009.
- S. Skibiński, K. Zalewska-Lorkiewicz, *Sztuka polska. Gotyk*, Warszawa 2010.
- M. Złat, *Renesans i manieryzm*, Warszawa 2008.
- Z. Bania, A. Bender, P. Gryglewski, J. Talbierska, *Sztuka polska. Wczesny i dojrzały barok (XVII wiek)*, Warszawa 2013.
- M. Karpowicz, *Sztuka oświeconego sarmatyzmu*, Warszawa 1986.
- J. Chrościcki, *Sztuka i polityka. Funkcje propagandowe sztuki w epoce Wazów 1587-1668*, War-
szawa 1983.
- J. Kębtowski, *Nagrobki gotyckie na Śląsku*.
- P. Mrozowski, *Polskie nagrobki gotyckie*, Warszawa 1994.
- H. Belting, *Obraz i kult. Historia obrazu przed epoką sztuki*, Gdańsk 2010.

Seminarium ogólne III:

Architektura, sztuka i design w PRL

prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Tematem ramowym seminarium są zjawiska w obszarze sztuki, architektury i projektowania przemysłowego w Polsce, w czasach PRL. Mimo że oficjalnie nazwa Polska Rzeczpospolita Ludowa zaczęła funkcjonować od roku 1952 mianem PRL potocznie określa się formę niesuwerennie funkcjonującego państwa polskiego w latach 1944-1989, które w wyniku politycznych i militarnych rozstrzygnięć po zakończeniu II wojny światowej zostało uzależnione od ZSRR.

PRL była projektem modernizacyjnym w znacznym stopniu kontynuującym podstawowy paradygmat modernistycznego myślenia, ukształtowanego w pełni w latach 30 XX wieku, a jednocześnie projektem politycznym, powstałym w wyniku geopolitycznych przetargów, które narzucały nań ideologiczne ramy. Nie kwestie polityczne jednak określają zasadnicze właściwości artystycznej sfery PRL a złożoność relacji pomiędzy modernistycznym paradygmatem określającym status, funkcję sztuki i hierarchie jej wartości a całym szeregiem uwarunkowań płynących ze specyfiki społeczno-politycznego ustroju, który się w PRL ukształtował.

Tematy prac seminaryjnych będą ustalane indywidualnie w zależności od zainteresowań uczestniczek i uczestników zajęć i mogą dotyczyć zagadnień z dowolnego obszaru sztuki (w tym także filmu i fotografii z czasów PRL). Pierwszy semestr zajęć przeznaczony jest na dyskusje na temat specyfiki sztuki PRL oraz sprecyzowanie poszczególnych tematów; semestr drugi na indywidualną pracę uczestników seminarium i prezentację jej wyników. W trakcie I semestru przewidziany jest omówienie wystawy: *Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL* oraz wyjazd na wystawę: *Transformacje nowoczesności* w Muzeum Narodowym w Krakowie

Warunki zaliczenia: Semestr I – pozytywna ocena przygotowanego projektu pracy seminaryjnej; Semestr II – pozytywna ocena pracy seminaryjnej.

Wstępna literatura:

- W. Włodarczyk, *Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku*, Warszawa 2022
- W. Włodarczyk, *PRL według sztuki*, w: *Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL*, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023
- P. Juszkiewicz, *Nowoczesność reglamentowana*, w: *Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL*, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023
- Andrzej Szczerski, *Nowoczesność kontra PRL*, w., red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023

Seminarium ogólne IV:

Kraj-obrazy

prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

I-II semestr, 60 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium poświęcone będzie szeroko ujętej problematyce wyobrażeń krajobrazowych, zwłaszcza w sztuce nowoczesnej i współczesnej, ale również i dawnej. Krajobraz będzie traktowany zarówno jako samodzielny gatunek malarski czy fotograficzny (malarstwo pejzażowe, fotografia krajobrazowa), ale i motyw czy element bardziej rozbudowanych i złożonych obrazów, stworzonych w różnych mediach, w tym obrazów wideo i filmowych. Interesować nas będą klasyczne motywy krajobrazowe (przedstawienia natury), ale też krajobrazy miejskie, krajobrazy fantastyczne, dystopijne etc. oraz rozmaite redakcje tego motywu w sztuce współczesnej. Krajobraz i pojęcie krajobrazu stanowić będą przedmiot teoretycznej dyskusji, która przełoży się na różne perspektywy interpretacyjne. Dyskutować będziemy aspekty krajobrazu jako kulturowej, semiotycznej i politycznej konstrukcji, nie tyle jako możliwie wiernego odzwierciedlenia naocznego widoku, ale jako nośnika znaczeń, często związanych z budowaniem narodowej tożsamości, imperialnymi ambicjami i wynikającymi z tego geopolitycznymi napięciami. Krajobraz będzie również wpleciony w tak ważną dziś refleksję eko-krytyczną. Mowa będzie zatem o krajobrazie jako fuzji natury i kultury, obrazie i środowisku, przedstawieniu i miejscu. Zastanowimy się też nad ontologicznym statusem tego typu przedstawień, czyli jego relacją z rzeczywistością, „realizmem” i mimetyzmem krajobrazu. Będziemy również uwzględniać prezentacje widoków natury (i nie tylko) z różnych, mniej oczywistych perspektyw, takich jak problematyka ekologiczna czy przyrodnicza. Istotne będą przy tym rozważania teoretyczne dotyczące rozmaitych paradoksów wpisanych w przedstawienia krajobrazowe takich autorów jak W.J.T. Mitchell, Timothy Ingold, Rosalind Krauss, Mark Cheetham, Simon Schama i inni. Podczas seminarium, które nie będzie się ono ograniczać do jednego obszaru kulturowo-geograficznego, często będziemy odnosić się do przykładów krajobrazu amerykańskiego. W pierwszej części zajęcia opierać się będą na dyskutowaniu zadanych tekstów, następnie koncentrować się będziemy na problemach związanych z tematami wybranymi przez seminarzystów (w postaci prezentacji oraz konsultacji). W drugim semestrze studenci prezentować będą rozbudowane fragmenty swoich prac, wokół których toczyć się będzie dyskusja na zajęciach.

Dokładny format i rozkład zajęć zależeć będzie od liczby uczestników. Seminarzyści proszeni są o zaproponowanie wstępnych tematów (nie tytułów), które będą musiały zostać omówione podczas konsultacji i zaakceptowane przez prowadzącego, do końca października. Tematy mogą dotyczyć bardzo różnych mediów, technik i problemów oraz kręgów kulturowych – ich rdzeniem musi być jednak problem szeroko (nawet abstrakcyjnie czy filozoficznie) rozumianego krajobrazu. Prace mogą koncentrować się na jednej lub kilku wybranych pracach, jednym lub kilkorgu artystów, ale też mieć charakter bardziej przekrojowy, problemowy czy teoretyczny.

Warunkiem zaliczenia seminarium w semestrze zimowym jest: uczestnictwo w zajęciach (można opuścić maksymalnie 2 zajęcia bez usprawiedliwienia), aktywność (uczestnictwo w dyskusjach, lektura tekstów), wygłoszenie prezentacji i oddanie konspektu pracy. Warunkiem zaliczenia seminarium w semestrze letnim jest aktywne uczestnictwo w zajęciach, prezentacja dotycząca pracy seminaryjnej/licencjackiej oraz terminowe oddanie pracy i jej pozytywne ocena. Decyzja czy osoba studentka decyduje się bronić prace jako licencjacką powinna zapaść w marcu 2025 (dokładną datę wyznacza prodziekan ds. dydaktycznych).

Wybrana literatura:

(teksty na konkretne zajęcia zostaną podane w trakcie zajęć)

- Cheetham, M., *Landscape into Eco Art. Articulations of Nature since the '60s*, University Park 2018.
- Frydryczak, B., *Zmysły w krajobrazie*, Łódź 2020.
- Frydryczak, B., *Krajobraz. Od estetyki the picturesque do doświadczenia topograficznego*, Poznań 2013.
- Harrison, Ch., *Efekty krajobrazu*, tłum. J. Burzyński, J. Czaplinski, „Widok” 2016, nr 16, (<https://www.pismowidok.org/pl/archiwum/2016/16-cyfrowe-mroki/efekty-krajobrazu>)
- A Keener *Perception. Ecocritical Studies in American Art History*, red. A. C. Braddock, Ch. Irm-scher, Ticaloosa 2009.
- *Krajobrazy. Antologia tekstów*, red. B. Frydryczak, D. Angutek Poznań 2014.
- *Landscape and Power*, red. W.J.T. Mitchell, Chicago 2002.
- *Landscape. Construction of a Reality*, red. P. Pakesch, K. Bucher Trantow, K. Huemer, Cologne 2015.
- *Landscape Theory*, red. J. Elkins, , R. deLue, New York-London 2008.
- Lefebvre, M. (red.), *Landscape in Film*, New York-London 2006.
- Lipiński, F., *Kraj obrazu, obraz kraju*, w: idem, *Ameryka. Rewizje wizualnej mitologii Stanów Zjednoczonych*, Poznań 2021, s. 173-259.
- Novak, B., *Nature and Culture. American Landscape Painting, 1825–1875*, Oxford 2007
- Miller, A., *The Empire of the Eye. Landscape Representation and American Cultural Politics*, 1825–1875, Ithaca-London 1993.
- Salwa, Mateusz, *Krajobraz. Fenomen Estetyczny*, Łódź 2020..
- Schama, S., *Landscape and Memory*, New York 1996.

Bardzo ciekawa i pomocna strona internetowa projektu, opracowana przez zespół pod kierownictwem prof. UAM dr hab. Beatę Frydryczak i dr hab. Mateusza Salwy:
<http://studiakrajobrazowe.amu.edu.pl>

Wybrane problemy z dziejów sztuki (II-III rok)

Wybrane problemy z dziejów sztuki:

Ateny – dzieje i sztuka miasta

Prowadzący: dr Katarzyna Dudlik

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest przedstawienie słuchaczom wybranych aspektów sztuki helleńskiej, z umiejscowieniem Aten w centrum zainteresowań. W ramach pierwszej części wykładów, w sposób syntetyczny zaprezentowana zostanie topografia miasta antycznego i jego najważniejszych monumentów. Odwiedzimy zatem Akropol – rdzeń ateńskiej tożsamości, z Partenonem na czele, by później zejść niżej, do stóp wzgórza Areopagu, gdzie mieściła się ateńska agora – tętniące życiem serce miasta. Nie zabraknie również omówienia późniejszych fundacji Hadriana. W tej części wykładu, główna uwaga poświęcona będzie architekturze oraz jej wystrojowi, przede wszystkim rzeźbiarskiemu, które dalej zostaną

osadzone w wielorakich związkach kontekstowych: dziejów politycznych, gospodarczych i społecznych, ale także tradycji artystycznej, literackiej czy filozoficznej swoich czasów. Ateny antyczne będą zaś punktem odniesienia do tematyki poruszanej w drugiej części zajęć, tzn. dziejów miasta od późnego antyku po współczesność, ze szczególnym uwzględnieniem czasów panowania tureckiego oraz momentu odzyskania przez Grecję niepodległości. Tutaj przyjrzymy się zwłaszcza kostiumowi Aten jako nowej, aspirującej europejskiej stolicy oraz roli, jaką dziedzictwo historyczne w tej kreacji odgrywało ówczesnie, a jaką odgrywa dzisiaj. Granicznym punktem rozważań będzie natomiast rok 2004, XXVIII Letnie Igrzyska Olimpijskie i program ceremonii otwarcia tychże.

Literatura (wybrana):

- E. Bulwer Lytton, O. Murray, *Athens – its rise and fall: with views of the literature, philosophy, and social life of the Athenian people*, Routledge 2004;
- W. Clair, L. Barnes, D.S. Clair, *The Classical Parthenon: Recovering the Strangeness of the Ancient World*, Cambridge 2022;
- W. Clair, D.S. Clair, L. Barnes, *Who Saved the Parthenon? A New History of the Acropolis Before, During and After the Greek Revolution*, Cambridge 2022;
- M.B. Cosmopoulos, *The Parthenon and its sculptures*, Cambridge 2004;
- A. Frantz, *The Middle Ages in the Athenian Agora*, Princeton 1961;
- C. Gouvoussis, *Athens: ancient, Byzantine, modern city, museums*, Athens 1974;
- Ch. Hitchens, R. Browning, G. Binns, *The Elgin marbles: should they be returned to Greece?* London – New York 1997;
- D. King, *The Elgin marbles*, Hutchinson 2006;
- J. Neils, *The Partheon: from antiquity to the present*, Cambridge 2010;
- H. Thompson, *The Stoa of Attalos II in Athens*, Princeton 1959.

Wybrane problemy z dziejów sztuki:

Cappella Palatina – Palermo –

Sztuka Normanów sycylijskich w XII wieku

dr Adam Socko

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia w formie wykładu poświęcone są fenomenowi sztuki jaka rozwinęła się na Sycylii w XII wieku. W dziejach wyspy okres panowania normańskiej dynastii Hauteville'ów określany jest jako złoty wiek. Łacińscy władcy i ich krajanie formujący elitę władzy stworzyli na wyspie zamieszkałej przez muzułmanów i ludność grecką warunki dla koegzystencji trzech różnych kultur. Architektura i plastyka łączy tu w nieoczywisty sposób wpływy Cesarstwa Wschodniego, Normandii, Campanii, Kalabrii, Apulii oraz arabskiej sztuki Syrii, Egiptu, Maghrebu i Hiszpanii. Tematyka wykładu koncentruje się na prezentacji wielokulturowego materiału zabytkowego – głównie architektury i jej wystroju – w powiązaniu z uwarunkowaniami kulturowymi i zagadnieniami sztuki w południowej Italii sprzed podboju normańskiego, a następnie okresu hegemonii Normanów w Apulii, Kalabrii i na Sycylii. Uczestnicy poznają dogłębnie na czym polega unikatowa forma kaplicy pałacowej królów normańskich (Cappella Palatina) w Palermo, poznają topografię, historię oraz najważniejsze zabytki tej metropolii. Opanują geografię artystyczną wyspy – dowiedzą się o katedrach w Cefalù, Katanii, Palermo, Mazzara del Vallo, Mesynie i Monreale, poznają zaskakującą architekturę

klasztorów bizantyjskich i facińskich, fundacje możnych z kręgu elity władzy i wiele innych artystycznych ciekawostek tego wielokulturowego kawałka ziemi na Morzu Śródziemnym. Mozaiki Palermo, Cefalù i Monreale, znakomita dekoracja krużganków w Monreale, plastyka metalurgiczna i złotnictwo oraz produkcja jedwabii najwyższej jakości – wszystko to do dziś budzi zachwyt i respekt wobec potęgi tego słabo znanego w Polsce królestwa. Sycylia XII wieku to centrum ówczesnego świata, w którym przenikały się doświadczenia artystów aktywnych w Konstantynopolu, Damaszku, Kairze, Marakeszu, Fezie, Kordobie, Salerno, Bari czy Monte Cassino.

Podstawowa literatura:

- *Die Cappella Palatina in Palermo. Geschichte, Kunst, Funktionen. Forschungsergebnisse der Restaurierung.* Hg. im Auftrag der Stiftung Würth von Thomas Diettelbach, Swiridoff 2011;
- Santoro Rodo, *The Zisa and the Cuba. History, Monuments*, Art, Palermo 2018;
- Pierre Aubé, *Roger II*, Warszawa 2012;
- William Tronzo, *The Cultures of His Kingdom. Roger II and the Cappella Palatina in Palermo*, Princeton, New Jersey 1997;
- Cilento Adele, *Byzantinisches Sizilien und Süditalien*, Petersberg 2006;
- Borsook Eve, *Messages in Mosaic. The Royal Programmes of Norman Sicily (1130-1187)*, Oxford University Press, New York 1990;
- Schwartz Heinrich M., *Die Baukunst Kalabriens und Siziliens im Zeitalter der Normannen, Römisches Jahrbuch für Kunstgeschichte*, Bd. 6, 1942/1944, s. 1-112;
- Bacile Rosa, *Stimulating Perceptions of Kingship. Royal Imagery in the Cathedral of Monreale and in the Church of Santa Maria dell'Amiraglio in Palermo*, "Al-Masāq", t.16, nr 1, March 2004, s.17-52;
- Nef Annliese, *Norman Palermo. The Capital of a Kingdom or the Dream Scene of an Empire?* [w:] a Companion to Medieval Palermo. The History of a Mediterranean City from 600 to 1500, Brill 2013, s.131-137;
- *di Liberto Rosa, Norman Palermo. Architecture Between the 11th and 12th Century*, [w] a Companion to Medieval Palermo. The History of a Mediterranean City from 600 to 1500, Brill 2013, s. 139-194.

Wybrane problemy z dziejów sztuki:

Modernistyczny Poznań.

Architektura, urbanistyka i wzornictwo w latach 1945-1989

mgr Maja Krasicka

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia będą miały formę wykładu, odbywającego się w siedzibie Instytutu oraz w/przy obiektach na terenie Poznania. Ich celem jest zapoznanie studentów z panoramą zjawisk z dziedziny urbanistyki, architektury i wzornictwa, które w latach 1945-1989 wpływały na kształt Poznania, a tym samym wzbogacenie wiedzy o tym okresie w dziejach sztuki, nabytej w ramach epokowych zajęć kursowych. Zajęcia zostaną podzielone na trzy zasadnicze segmenty tematyczne. Na początku przedstawione zostaną zagadnienia dotyczące kierunku rozwoju przestrzennego miasta, obranego po II wojnie światowej i dyskusji na temat urbanistyki Poznania, jaka toczyła się w okresie PRL. Drugi segment będzie koncentrował się na architekturze. Omówione zostaną uwarunkowania działalności projektowej, kształcenie architektów, a następnie poszczególne realizacje, reprezentatywne dla danej grupy obiektów (m.in. architektura mieszkalna, budynki uczelniane, sakralne, hotele). Ostatnia część zajęć będzie dotyczyć wzornictwa, ze szczególnym uwzględnieniem projektowania wnętrz, mebli, ceramiki oraz tkaniny. Omówiona zostanie działalność

Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Poznaniu i jej miejsce w programie reformy szkolnictwa artystycznego, zagadnienie poznańskiej szkoły mebla, a następnie udział poznańskich twórców w powstaniu polskiej szkoły tkaniny i ich osiągnięcia z zakresu ceramiki architektonicznej.

W ramach zaliczenia studenci będą przygotowywać krótkie wystąpienia na temat wybranych przez siebie twórców z dziedziny architektury i wzornictwa oraz ich realizacji powstałych w Poznaniu w omawianym okresie.

Wybrana literatura:

- *Architektura i urbanistyka Poznania w XX wieku*, red. Teresa Jakimowicz, Poznań 2005;
- P. Marciniak, *Doświadczenia modernizmu. Architektura i urbanistyka Poznania w czasach PRL*, Poznań 2010;
- *Atlas Architektury Poznania*, red. J. Pazder, Poznań 2008;
- *Poznańska szkoła architektury wewnątrz 1927–2017/Poznań interior design school 1927–2017*, red. Weronika Węclawska-Lipowicz, Poznań 2018;
- *Sztuki plastyczne w Poznaniu 1945–1980*, red. T. Kostyrko, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1987
- C. Frejlich, Dizajn poznański. Odłona czasów PRL-u, „Formy.xyz” 2021, nr 8;
- J. Błaszczyńska, *Polska tkanina artystyczna i użytkowa drugiej połowy XX w. ze szczególnym uwzględnieniem lat 70.* „Człowiek i Społeczeństwo” 2017, nr43, 145–164;
- M. Weber-Faulhaber, Detal ceramiczny w powojennej architekturze Poznania, “Spotkania z zabytkami” 2009, nr 8 s. 12-15
- „*Kronika Miasta Poznania*” 1923-2023.

Wybrane problemy z dziejów sztuki:

Obrazy w procesie.

Wybrane zjawiska i zagadnienia z historii malarstwa od XIX do XXI wieku

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenia z notą

Wykład stanowi autorską prezentację wybranych zjawisk z dziejów malarstwa od końca XIX wieku i poświęcony jest różnym zagadnieniom obrazowania sztuki zarówno figuratywnej jak i abstrakcyjnej. Przekroczenie tradycyjnej dychotomii między tymi głównymi nurtami nowoczesności zmierzać będzie do wytyczenia „trzeciej drogi” (Deleuze) i poszukiwania różnych wymiarów rzeczywistości obrazu malarskiego.

Powyzsze założenia powodują, że na zajęciach pojawiają się zagadnienia oświetlane z różnych perspektyw teoretycznych i historycznych. Na wykładach rozważane będą m. in. zagadnienia obrazu potencjalnego (Gamboni), różnicy ikonicznej (Boehm), materialności i cielesności obrazu (Merelau-Ponty), koncepcje genezy sztuki abstrakcyjnej, znaczenia kultur pozaeuropejskich w kształtowaniu się nowoczesnego języka malarskiego (np. Henri Matisse i sztuka islamu), założenia malarstwa procesu, elementy antropologii aktu malarskiego itd. Ponadto dzieła malarstwa rozpatrywane będą także w kontekście towarzyszących im zjawisk artystycznych – performance’u, w dialogu ze sztuką ulicy (graffiti), współczesną technologią (obrazy hybrydowe).

Na wykładach omawiana będzie twórczość różnych artystów istotnych w przyjętej perspektywie, począwszy od „klasyków nowoczesności” (np. Paul Cézanne, Frank Stella) po artystów współczesnych (np. Thomas Scheibitz, Raoul de Keyser, Katharine Grosse). Istotnym aspektem zajęć będzie prezentacja analiz i interpretacji wybranych dzieł sztuki..

Przykładowa literatura:

- Affron M, Bois Y-A., Chlenowa M., Dickerman L. (ed.), *Inventing Abstraction 1910-1925. How a Radical Idea Changed Modern Art*, kat. Wyst. MoMA, Nowy Jork 2013
- Boehm, G. *O obrazach i widzeniu. Antologia tekstów*, red. D. Kolacka, Kraków 2014.
- Bois, Y-A., *Painting as Model*, MIT Press Cambridge, Massachusetts and London 1990.
- Deleuze, G. Francis Bacon. *Logique de la sensation*, Paris 1984.
- Foster, H., Krauss R. et al., *Art Since 1900: Modernism, Anti-Modernism, Post-Modernism*, Thames & Hudson 2004.
- Gamboni D. *Potential Images. Ambiguity and Indeterminacy in Modern Art*, London 2008.
- Godfrey M., *Painting Today*, London 2009
- Hudson, S., Robert Ryman: *Used Paint*, MIT Press Cambridge, Massachusetts, and London, 2009
- Imdahl M., *Bildautonomie und Wirklichkeit. Zur theoretischen Begründung moderner Malerei*, Mittenwald 1981
- Karmel, P., *Abstract Art: A Global History*, Thames&Hudson, 2020.
- Nickas, B. *Painting Abstraction: New elements in Abstract Painting*, Phaidon, London, 2009.
- *Painting: Documents of Contemporary Art*, Myers, T. R., [ed] Co-published by Whitechapel Gallery, London, and The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. 2011.
- *Painting 2.0 Expression in the Information Age, Gesture and Spectacle; Eccentric Figuration, Social Networks*, ed. Ammer, Hochdorfer, A., Joselit., Munich, London, New York 2016.
- Singerman H., *Noncompositional Effects, or the Process of Painting in 1970*, Oxford Journal 26, 2003, s.125-150.
- Stella, F. *Working Space*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England. 1986
- Varnedoe, K. *Pictures of Nothing: Abstract Art Since Pollock*, Princeton University Press, Princeton, and Woodstock, Oxfordshire 2006

Wybrane problemy z dziejów sztuki:

Sztuka polska XX wieku

prof. dr hab. Piotr Juskiewicz

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem wykładu jest uzupełnienie wiedzy studentów na temat polskiej sztuki XX wieku i wskazanie zarazem na istotne dla jej opisu interpretacji konteksty historyczne. Generalną perspektywę wykładu wyznacza przekonanie, że główny nurt w kulturze artystycznej XX wieku – modernizm – był artystycznym wynikiem złożonego w swej genezie procesu nowoczesności i bardzo intensywnie spleciony z ideologiami regeneracyjnymi XIX i XX wieku.

Tematyka wykładu obejmie następujące kwestie:

I Wprowadzenie:

- wyjaśnienie pojęć: modernizm, nowoczesność, regeneracja.
- kluczowe momenty historii w XX wieku w Polsce
- periodyzacja

II Wcielenia regeneracji:

- styl narodowy i nowoczesność
- sztuka i absolut
- sztuka i rewolucja antropologiczna
- sztuka i autonomia
- nowoczesność jako sztuka oficjalna

- socrealizm – powrót do źródeł
 - socjalistyczny modernizm
- III Gry neoawangardy (lata 60. i 70.)
IV Malarskie interregnum (lata 80.)
V Tradycje sztuki krytycznej (lata 90.)
VI Pożegnanie z nowoczesnością

Forma zaliczenia – test wizualny z zakresu objętego wykładem

Literatura:

- R. Griffin *Modernism and fascism. Sense of the beginning under Mussolini and Hitler*, Londyn 2007
- A. Krajewski, *Między współpracą a oporem: twórcy kultury wobec systemu politycznego PRL (1975-1980)*, Warszawa 2004
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska 1918-2000*, Warszawa 2000
- J. Pollakówna, *Formiści*, Wrocław 1972
- L. Lameński, *Stach z Wart Szukalski i Szczep Rogate Serce*, Lublin 2007
- Piotrowski, *Metafizyka obrazu*, Poznań 1985
- Turowski, *Budowniczości świata. Z dziejów radykalnego modernizmu w sztuce polskiej*, Kraków 2000
- A. Markowska, *Dwa przełomy. Sztuka polska po 1955 i po 1989 roku*, Toruń 2012
- W. Włodarczyk, *Socrealizm: sztuka polska 1950-1954*, Paryż 1986
- Ł. Ronduda, *Sztuka polska lat 70. Awangarda*, Warszawa 2009
- L. Nader, *Konceptualizm w PRL*, Warszawa 2009
- *Nowy początek. Modernizm w II RP*, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2021
- *Nowoczesność reglamentowana. Modernizm w PRL*, red. P. Juszkiewicz, A. Szczerski, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Krakowie, Kraków 2023
- W. Włodarczyk, *Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku*, Warszawa 2022

**Wybrane problemy z dziejów sztuki:
Kultura dworska w renesansowej Italii:
architektura, sztuki plastyczne, muzyka**
prof. UAM dr hab. Michał Mencfel (IHS),
dr Michał Wysocki (IM)

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Przedmiotem zajęć – prowadzonych wspólnie przez historyka sztuki i muzykologa i adresowanych do Studentek i Studentów obu kierunków: historii sztuki i muzykologii – są wybrane aspekty kultury dworskiej w renesansowej Italii. Na przykładach dworów Montefeltrów w Urbino, Estów w Ferrarze i Mantui oraz Medyceuszów we Florencji opowiemy jak zorganizowane były dwory władców państw włoskich w XV i XVI wieku, jak biegiem życie dworskie, jaki ideał życia dworskiego formułowano. Przede wszystkim jednak zastanowimy się, jaką rolę na dworze odgrywała sztuka: architektura, malarstwo i rzeźba oraz muzyka, na czym polegały patronat i mecenas artystyczny, jaki status miał artysta dworski, jaką funkcję pełniła kapela dworska; podejmiemy również temat kolekcjonerstwa artystycznego. Wykłady prowadzących i dyskusje pomiędzy uczestnikami wesprzemy wspólną lekturą fragmentów dzieł literackich, odsłuchem utworów muzycznych, prezentacjami reprodukcji dzieł architektury i plastyki.

Warunki zaliczenia: aktywna obecność na zajęciach (dopuszczamy dwie nieobecności), pozytywne zdanie testu końcowego).

Podstawowa literatura:

- Alison Cole, *Italian Renaissance Courts: Art, Pleasure and Power*, London 2016

**Wybrane problemy z dziejów sztuki:
Performance w Europie Środkowo-Wschodniej**
dr Magdalena Radomska

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład poświęcony będzie performatywnym działaniom artystycznym w regionie komunistycznej i postkomunistycznej Europy od lat siedemdziesiątych do współczesności. Stanowiąc to będzie pretekst do omówienia problemów charakterystycznych dla regionu, jak i dla poszczególnych jego krajów takich jak Ukraina, Białoruś, Czechy, Słowacja, Węgry, Słowenia, Rumunia, Polska, Rosja, Estonia, etc. Podczas wykładu zapoznam słuchaczy z badaniami przeprowadzonymi w ciągu kilku ubiegłych lat w krajach z regionu. Częścią wykładu będą dyskusje poświęcone współczesnym narracjom dotyczącym performansu – odejście od wzrokocentryzmu na rzecz integracji wielozmysłowej, re Wykład wyposaży słuchaczy w enactmentu skierowanego na ciało. Wykład wyposaży słuchaczy w znajomość sztuki wymienionych krajów, kluczowych artystów i instytucji.

Bibliografia:

- Bryzgel, Amy. *Performance Art in Eastern Europe since 1960*. Manchester: Manchester University Press, 2017.
- Bryzgel, Amy. *Performing the East: Performance Art in Russia, Latvia and Poland since 1980*. Tauris, 2013.
- Galliera, Izabel, *Socially engaged Art after Socialism*, Bloomsbury 2017.
- Morganová, Pavlína. *A Walk Through Prague: Actions, Performances, Happenings 1949–1989*. Prague: VVP AVU, 2017.
- Morganová, Pavlína. *Czech Action Art: Happenings, Actions, Events, Land Art, Body Art and Performance Art Behind the Iron Curtain*. Prague: Karolinum Press, 2014.
- Nae, Cristian. "Undoing the East Postcommunist Art and the Performative Critique of Identity". In *Romanian Cultural Resolution. Contemporary Romanian Art*, edited by Adrian Bojenoiu and Alexandru Niculescu. Ostfildern, Berlin: Hatje Cantz, 2011.

Zajęcia problemowe (II-III rok)

Muzealnictwo XVIII-XX wiek

dr Kamila Kłudkiewicz

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest przedstawienie historii muzeów od czasów nowożytnych do współczesności, przy uwzględnieniu zagadnień, które szczególnie interesowały i interesują badaczy muzealnej problematyki. Słuchacze poznają początki muzeów, pierwsze koncepcje udostępniania szerokiej publiczności dzieł sztuki (i nie tylko), różne ścieżki tworzenia muzeów publicznych. W trakcie zajęć przestudiujemy różnorodność instytucji, które narodziły się w XIX stuleciu, zwanym „wiekiem muzeów”, kładąc nacisk na zjawiska szeroko dyskutowane i analizowane do dziś (muzea uniwersalne, muzea narodowe, muzea sztuki współczesnej). Podejmiemy również wątek propagandy i działalności muzeów w latach wojen i w czasach totalitaryzmów oraz specyfikę rozwoju muzeów po II wojnie światowej. Przedmiotem naszej refleksji będą tematy przekrojowe: muzea w Europie Środkowej w XX i XXI wieku, specyfika i rozkwit muzeów prywatnych, architektura muzeów oraz muzealna ekspozycja. Słuchacze zapoznają się także z kwestiami, często kontrowersyjnymi, dyskutowanymi w ostatnich latach, np. koncepcją współpracy Luwr-Abu Dhabi, dyskusją nad zwrotem afrykańskich artefaktów z francuskich muzeów państwowych, koncepcją „muzeum krytycznego”, czy muzeologią cyfrową.

Wymagania na zaliczenie:

- obecność na zajęciach (dopuszczalne 2 nieobecności w semestrze),
- zaliczenie kolokwium końcowego

Wybrana literatura:

- Bennett Tony, *The Birth of the Museum: History, Theory, Politics*, New York: Routledge, 1998
- Clair Jean, *Kryzys muzeów*, Gdańsk: słowo/obraz terytoria, 2009
- Crimp Douglas, *On the Museum's Ruins*, Cambridge & London: The MIT Press, 1997
- Duncan Carol, *Civilizing rituals: inside public art museums*, London, New York: Routledge 1995
- Folga-Januszewska Dorota, *Muzeum: fenomeny i problemy*, Kraków: Universitas 2015
- Gluziński Wojciech, *U podstaw muzeologii*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1980
- Hooper-Greenhill Eileen, *Museums and the shaping of knowledge*, London: Routledge, 1992
- Hudson Kenneth, *A Social History of Museums*, London: The Macmillan Press, 1975
- Jagodzińska Katarzyna, *Czas muzeów w Europie Środkowej. Muzea i centra sztuki współczesnej (1989-2014)*, Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury, 2014
- Jagodzińska Katarzyna, *Nowe miejsca nowej sztuki w Europie Środkowej*, Kraków: Universitas, Kraków 2019
- Lorente Jesús Pedro, *Cathedrals of Urban Modernity: The First Museums of Contemporary Art, 1800-1930*, Aldershot: Ashgate, 2000
- Murawska-Muthesius Katarzyna, Piotrowski Piotr (red.), *From museum critique to the critical museum*, Farnham, Burlington: Ashgate, 2015
- Piotrowski Piotr, *Muzeum krytyczne*, Poznań: Rebis 2011
- Pollock Griselda, Zemans Jouce (red.), *Museums after modernism. Strategies of Engagement*, Blackwell Publishing 2006
- Pomian Krzysztof, *Muzeum. Historia światowa, t. 1-3*, Gdańsk 2023-2024

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH I STOPNIA

- Preziosi Donald, *Brain of the Earth's Body: art, museums and the phantasms of modernity*, Minneapolis, London: University of Minnesota Press, 2003
- Sarr Felwine, Savoy Bénédicte, *Restituer le patrimoine africain*, Paris: Philippe Rey – Seuil, 2018
- *Worlds in a Museum. Exploring contemporary Museology*, Leuven University Press, Leuven 2020
- Żygulski Zdzisław jun., *Muzea na świecie. Wstęp do muzealnictwa*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1982

Współczesna sztuka w kontekście problemu biedy dr Magdalena Radomska

I sem., 30 godz.
3 pkt. ECTS

Wykład poświęcony będzie współczesnej sztuce globalnej poruszającej problem rozmaitych aspektów biedy – od bezdomności, bezrobocia, głodu, prekaryjności, wykluczenia, po biedę osób artystycznych i ubóstwo menstruacyjne. Dyskutować będziemy prace, które aktywnie angażują się w zastany kontekst polityczny, społeczny i ekonomiczny. Wykład będzie miał formę interaktywną osoby studenckie zapraszam do współtworzenia problematyki i tematyki zajęć. Zajęcia służyć będą namysłowi nad sposobami interpretacji współczesnych prac artystycznych z uwzględnieniem realnych, ekonomicznych warunków ich powstania i dystrybucji.

Istotną częścią wykładu stanie się omówienie tekstów krytycznych poświęconych problematyce pojęć takich jak perkaryjność, bezwarunkowych dochód podstawowy, ubóstwo.

Bibliografia:

- Abbing Hans, *Eksploatacja biednych artystów w świecie sztuki*, w: K.Górna, K.Sienkiewicz, *Czarna księga artystów polskich*, Warszawa 2015.
- Abbing Hans, *Why Are Artists Poor?: The Exceptional Economy of the Arts*, Amsterdam University Press:2002
- Agamben Giorgio, *Highest Poverty: Monastic Rules and Form of Life*, Kindle Edition.
- Górna Katarzyna, Sienkiewicz Karol (ed.), *Czarna księga artystów polskich*, Warszawa 2015.
- Standing Guy, *Prekariat Nowa niebezpieczna klasa*, PWN:2014.
- Szlinder Maciej, *Bezwarunkowy dochód podstawowy*, PWN:2018
- Szreder Kuba, *ABC projektariatu. O nędzy projektowego życia*, Bęc Zmiana: 2016.

Kultura uzdrowiskowa i architektura Zakopanego w 2. poł. XIX i na początku XX w. mgr Ewa Jasiulewicz

I sem., 30 godz.
3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą, rozmowa

Celem zajęć jest wprowadzenie w zagadnienie kultury uzdrowiskowej i przyrodolecznictwa oraz ich przemian w okresie od 2. poł XIX do pocz. XX w. poprzez analizę wybranych obiektów architektonicznych powstałych w Zakopanem. Czerpiąc informacje ze źródeł historycznych związanych z zakładami przyrodolecznictwa, Domami Zdrowia i sanatoriami zwrócimy uwagę na okoliczności kulturowe, nurty myślowe i artystyczne, które mogły

istotnie wpłynąć na powstanie i formę tego typu budynków. W trakcie zajęć, prowadzonych głównie w trybie konwersatoryjnym, wiedzę tę skonfrontujemy z konkretnymi realizacjami architektonicznymi dokonując studium ich formy, nakierowanego na eksplorację tego, co odczytać można z samej architektury i co znajduje się „poza tekstem”. W ten sposób kształtować będziemy umiejętność łączenia informacji czerpanych z badań dyskursu istniejącego w związku z kulturą uzdrowską z case study architektury – stanowiącej jej indywidualny, materialny przejaw – by na tej podstawie móc określać możliwe znaczenia historyczne, artystyczne i społeczne badanego przedmiotu.

Modowy strój we współczesnym muzealnictwie

mgr Edward Kanarecki

II sem., 30 godz.
3 pkt. ECTS

Zajęcia skierowane do osób zainteresowanych studiami nad historią mody i wystawiennictwem. Celem zajęć jest przedstawienie zagadnienia modowego stroju we współczesnym wystawiennictwie. Planowany wykład pochyli się nad tematem statusu, specyfiki i znaczenia modowego stroju na współczesnych ekspozycjach i wystawach muzealnych. Zostaną pokazane metody analizy współczesnych koncepcji wystawienniczych dotyczących stroju w muzeach mody i na wystawach mody. Podczas zajęć zostaną przedstawione i omówione przykłady globalnych i lokalnych wystaw mody jak i instytucji muzealnych (wraz z ich statutami), które badają modowy strój. Warunkiem zaliczenia jest uczestnictwo w zajęciach oraz zdanie jednej z form zaliczenia: prezentacja autorskiej koncepcji wystawy poświęconej modzie lub kolokwium wizualne oparte na treściach z zajęć.

Wymagania dla zaliczenia przedmiotu:

Obecność na zajęciach (dopuszczalnie 2 nieobecności)

Zaliczenie: prezentacja autorskiej koncepcji wystawy poświęconej modzie lub kolokwium wizualne.

Wybrana literatura:

- Blackman, C., *100 lat mody*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2013.
- Troy, N.J., *Couture Culture: A Study in Modern Art and Fashion*, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts 2003.
- Bal, M., *Travelling Concepts in The Humanities: A Rough Guide*, University of Toronto Press, Toronto 2002.
- Jątczak, A., *Moda jako sztuka. O aspektach, które w 2. połowie XX sprawiły, iż w elementach mody dostrzeżono komunikaty artystyczne*, w: *Sztuka stroju, strój w sztuce*, red. Furmanik-Kowalska, M. Straszewska, A., Polski Instytut Studiów Nad Sztuką Świata, Warszawa 2016, s. 121-159.
- McDowell, C., *The New Art? w: The Costume Society*, nr 38, 2004, s. 126-132.
- Popczyk, M., *Muzeum sztuki. Antologia*, Universitas, Kraków 2005.
- Steele, V., *Moda warta muzeum: o wzrastającej popularności wystaw o modzie*, w: *Wolę Oko*, nr 2, 2012, s. 30-57.
- Szaradowski, P., *Wystawy mody i ubiorów muzeum: zagadnienia i problemy metodologiczne*, w: *Muzealnictwo*, nr 58, 2017, s. 40-43.

Ikonografia

(zajęcia obowiązkowe dla III roku)

dr Adam Soćko

dr Dorota Molińska

I i II semestr, 60 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia:

- zaliczenie kolokwium podsumowującego wiedzę przekazaną w trakcie zajęć
- obecność na zajęciach – dopuszczalne 2 nieobecności nieusprawiedliwione w semestrze

Zajęcia będą miały charakter wykładu wprowadzającego w badania nad ikonografią oraz jej rolą w historii sztuki. Mają zapoznać studentów z jedną z podstawowych, uniwersalnych metod interpretacji dziedzictwa artystycznego. Zakres poruszanej problematyki dotyczyć będzie treści zapisanych w obrazach, symboliki, konwencji i różnych wariantów przedstawieniowych poszczególnych tematów narracyjnych, dewocyjnych czy cykli przedstawieniowych. Istotą zajęć jest ukazanie związku dawnej sztuki przedstawieniowej z problematyką religijną, światopoglądową, literacką i zmian zachodzących w ikonografii pod wpływem nowych prądów myślowych lub wybitnych dzieł sztuki.

Zajęcia w pierwszym semestrze koncentrować się będą na ikonografii średniowiecznej (np. Narodzenie Marii, Zwiastowanie, Narodzenie Chrystusa, Pokłon trzech króli, Zaśnięcie i Wniebowzięcie Marii, Krzyż, Pieta, Chrystus Umęczony, Tron łaski a Pieta Patris, Ikonografia świętych polskich). Drugi semestr poświęcony będzie nowożytności; omówione zostaną zagadnienia ikonografii protestanckiej i kontrreformacyjnej oraz elementy symboliki w sztuce świeckiej ze szczególnym uwzględnieniem roli dziedzictwa kultury antycznej (mitologii i literatury). Cykl wykładów zamykać będzie refleksja na temat wybranych wątków ikonografii sztuki pozaeuropejskiej (kultury Judaizmu, Islamu oraz Azji Wschodniej).

Podstawowa literatura źródłowa:

- Biblia (Pismo Święte – Biblia Tysiąclecia, a także tłum. J. Wujka);
- J. de Voragine, *Złota Legenda*, Wybór, tłum. J. Pleziowa, oprac. M. Plezia, Warszawa 1983;
- *Apokryfy Nowego Testamentu*, t.1, Ewangelie apokryficzne, red. M. Strowiejski, Lublin 1986;
- Owidiusz, *Metamorfozy* (wyd. BN Ossolineum, tłum. A. Kamieńska, S. Stabryła), Wrocław – Warszawa – Kraków 1995;
- C. Ripa, *Iconologia*, tłum. I. Kania, Kraków 1998;
- A. Alciatus, *Emblematum libellus. Książeczka emblematów*, wstęp i opracowanie R. Krzywy, Warszawa 2002;

Leksykony i podstawowe kompendia:

- *Ars Emblematica*, kat. wystawy, Warszawa 1981
- J. E. Cirlot, *Słownik symboli*, tłum. I. Kania, Kraków 2000;
- E. R. Curtis, *Literatura europejska i łacińskie średniowiecze*, Kraków 1997;
- *Emblemata. Handbuch zur Sinnbildkunst des XVI und XVII Jahrhunderts*, Hrsg. A. Henkel, A. Schöne, Stuttgart 1976;
- D. Forstner, *Świat symboliki chrześcijańskiej*, Warszawa 1990;
- C. Giblson, *Jak czytać symbole. Język symboli w różnych kulturach*, Warszawa 2010;
- P. Grimal, *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*, Wrocław 1987;
- J. Hall, *Leksykon symboli sztuki Wschodu i Zachodu*, Kraków 1997;
- A. Kramiszewska, *Visio religiosa w polskiej sztuce barokowej. Ze studiów nad ikonografią hagiograficzną*, Lublin 2003.
- R. Krzywy, Wstęp, [w:] A. Alciatus, *Emblematum libellus. Książeczka emblematów*, Warszawa 2002;
- Z. Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 1999;

- K. Künstele, *Ikongraphie der christlichen Kunst*, t.1-2, Freiburg 1926-28;
- *Lexikon der christlichen Ikongraphie* (LCI), wyd. E. Kirschbaum SJ., t.1-8, Rom – Freiburg – Basel...1968-1976;
- M. Lurker, *Słownik obrazów i symboli biblijnych*, Poznań 1989;
- R. van Marle, *Ikongraphie de l'art profane, au moyen age et a la Renaissance et la decoration des demeures*, t. 1-2, La Haye 1931-32
- S. Michalski, *Protestanci a sztuka. Spór o obrazy w Europie Nowożytnej*, Warszawa 1989;
- J. Pelc: *Obraz – słowo – znak. Studium o emblematyce w literaturze staropolskiej*. Wrocław 1973
- *Reallexikon zur deutschen Kunstgeschichte*, wyd. O. Schmitt i inni, Stuttgart 1937-
- L. Réau, *Ikongraphie de l'art chrétien*, t.1-6, Paris 1955-1959
- H. Sachs, E. Badstübner, H. Neumann, *Christliche Ikongraphie in Stichworten*, Leipzig 1980;
- G. Schiller, *Ikongraphie der christlichen Kunst*, t.1-4, Gütersloh 1966-1980.

Sztuka egejska epoki brązu

dr Katarzyna Dudlik

II sem., 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą, rozmowa

Celem zajęć jest zaznajomienie słuchaczy z bogatym dorobkiem artystycznym regionów Cyklad, Krety i Peloponezu w epoce brązu (3200–1200 p.n.e.). W trakcie spotkań omówione zostaną kluczowe zagadnienia związane z architekturą, malarstwem oraz rzemiosłem artystycznym tych obszarów, obejmujące zarówno dzieła ikoniczne, jak i te mniej znane, ale równie istotne dla pełniejszego zrozumienia ówczesnych zjawisk artystycznych. Szczególny nacisk zostanie położony na fragmentaryczność zachowanych źródeł oraz jej wpływ na różnorodność interpretacji, co często prowadzi do licznych dyskusji wśród badaczy. Druga część cyklu wykroczy poza czasy antyczne, koncentrując się na artystach i architektach, którzy ukształtowali dzisiejsze wyobrażenie o sztuce i samym świecie egejskim. Uczestnicy zajęć będą mieli też okazję zastanowić się nad znaczeniem tychże dzieł w kontekście współczesnym, analizując ich recepcję w XX i XXI wieku. Oprócz omówienia inspiracji, jaką rzemiosło cykladzkie i minojskie stanowiło chociażby dla Pabla Picassa, poruszona zostanie także problematyka kiczu i kultury komercyjnej, zwłaszcza w odniesieniu do współczesnej Krety oraz wykorzystania jej ikonicznych dzieł sztuki w mediach i turystyce.

Literatura (wybrana)

- J. Barrett, M.J. Boyd, C. Renfrew, *From Stonehenge to Mycenae: the challenges of archaeological interpretation*, London – New York 2019;
- P.P. Betancourt, *Introduction to Aegean art*, Philadelphia 2007;
- E.H. Cline (red.), *The Oxford handbook of the Bronze age Aegean (ca. 3000-1000 BC)*, Oxford – New York 2010;
- J.L. Fitton, *Cycladic art*, London 1999;
- R. Higgins, *Minoan and Mycenaean art*, London 1992;
- L. Press, *Budownictwo egejskie*, Warszawa 1986;
- B. Rutkowski, *Larnaksy egejskie*, Wrocław 1966;
- B. Rutkowski, *Sztuka egejska*, Warszawa 1973.

Reprodukcja dzieła sztuki – od retoryki substytucji do środowisk immersyjnych

dr Dorota Łuczak

II sem., 30 godz.

3 pkt. ECTS

Warunki zaliczenia: przygotowanie prezentacji

Reprodukcja dzieła sztuki jest jednym z najpowszechniejszych narzędzi historyków sztuki – ilustruje analizy, pozwala na porównania, zobaczenie obiektów z różnych powodów niedostępnych (zniszczonych, zaginionych, znajdujących się w odległych geograficznie miejscach). Można zaryzykować stwierdzenie, że paradoksalnie większość dzieł sztuki znamy właśnie z reprodukcji. Reprodukcja dzieła ma jednak własną historię. Pierwsze fotografie obiektów artystycznych pojawiły się niemalże równoległe z wynalezieniem fotografii, a wypracowane wówczas schematy fotografowania konstituowały paradygmaty medium – neutralność zapisu i wierność oryginałowi. Jednocześnie reprodukcje dzieł sztuki stały się narzędziem do budowania i dystrybuowania wiedzy, a później systemu archiwum. W 1936 roku Walter Benjamin zwracał uwagę na kulturową zmianę w statusie dzieła sztuki, która została spowodowana rozpowszechnieniem mechanicznej reprodukcji. Współczesne projekty wirtualnych spacerów po największych muzeach na świecie oraz wystawy oparte na tworzeniu immersyjnych środowisk, w których percypowane jest dzieło wyznaczają kolejny zwrot w historii statusu reprodukcji.

W trakcie zajęć dzieje reprodukcji dzieła sztuki poddane zostaną krytycznej analizie, zogniskowanej wokół następujących tematów:

- Naukowe konwencje reprodukcji dzieła sztuki – od Williama Foxa Talbota do wydawnictwa Könemann
- Funkcja reprodukcji w pracy historyka sztuki – polityka archiwalna i nowe projekty historii sztuki
- Oko zapośredniczone – fotograficzna, filmowa i wirtualna percepcja dzieła sztuki
- Dziedzictwo utracone i cyfrowe zasoby
- Reprodukcja dzieła sztuki a sztuka awangardy
- Od retoryki substytucji do foto-obiektów – fotografie obiektów rzeźbiarskich
- Reprodukcje dzieł sztuki jako materia w sztuce współczesnej
- Immersyjna percepcja sztuki we współczesnym wystawiennictwie

Wykłady ogólne (II-III rok)

Sztuka średniowieczna Nadrenii

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Obszary po obu stronach Renu obfitują w najwyższej klasy dzieła sztuki średniowiecznej. Dawne rzymskie miasta na Renem, który był rzeką graniczną Cesarstwa Rzymskiego, stały się siedzibami arcybiskupstw (Moguncja, Kolonia), biskupstw (Wormacja, Spira, Strasburg, Bazylea,) i ważnymi ośrodkami handlu i wytwórczości. Na tym obszarze funkcjonowało wiele starych i bogatych klasztorów (np. Sankt-Gallen, Reichenau). Okoliczności te wpływały na powstanie bardzo sprzyjających twórczości artystycznej warunków. Od późnego antyku, we wszystkich okresach średniowiecza obszary nad Renem były „atelier Europy”. Tutaj powstały m. in. oryginalne szkoły architektury romańskiej, wybitne dzieła architektury gotyckiej a także rzeźby, malarstwa i grafiki. Tutaj działali wybitni artyści i mecenas. W cyklu wykładów odbędziemy wirtualną wycieczkę w dół rzeki od jej źródeł w Alpach do ujścia zatrzymując się w szczególnie istotnych dla historii sztuki miejscach. Podstawą zaliczenia jest wysłuchanie wykładu (dopuszczalne 2 nieobecności w semestrze) i zaliczenie kolokwium wizualnego.

Wprowadzająca literatura:

- Roland Recht, *The Rhine. Culture and Landscape at the Heart of Europe*, London-New York 2001
- Roland Recht, *L'Alsace gothique de 1300 a 1365. Etude d'architecture religieuse*, Colmar 1974
- Dethard von Winterfeld, *Die Kaiserdome Speyer, Mainz und Worms und ihr romanisches Umland*, Würzburg 1993 .

Historiofotia.

Obrazy historii w filmach

polskiej szkoły filmowej 1954-1966

prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

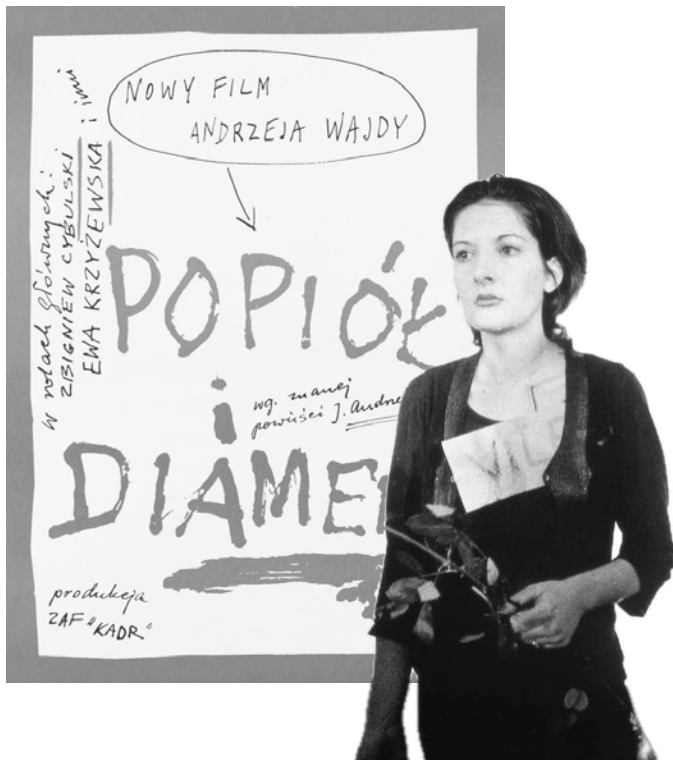
Przedmiotem wykładu będzie specyficzna wizja historii, która za pomocą środków filmowych zarysowana została w filmach twórców tzw. polskiej szkoły filmowej. Specyfika owej wizji zostanie naświetlona w perspektywie Benjaminowskiej idei filmu jako nowoczesnej antysztuki zdolnej do kierowania świadomością mas, w perspektywie sporów o status historiograficznej narracji prowadzonej środkami wizualnymi oraz w perspektywie historycznych związków kina i propagandy.

Zasadniczą treść wykładów – obok kwestii teoretycznych i historycznych stanowią będą analizy wybitnych przykładów dzieł filmowych powstałych w obszarze polskiej szkoły filmowej, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Andrzeja Wajdy, Andrzeja Munka, a także Wojciecha Jerzego Hasa.

Forma zaliczenia – krótka praca końcowa oparta na materiale omawianym w trakcie wykładu.

Literatura:

- W. Benjamin, *Dzieło sztuki w dobie mechanicznej reprodukcji*, w: tegoż, *Twórca jako wytwórca*, przeł. Hubert Orłowski, J. Sikorski, Poznań 1975.
- S. Buck-Morss, *Dreamworld and the Catastrophe. The Passing of Mass Utopia in the East and West*, Cambridge Mass., 2002.
- M. Hendrykowski, *Styl i kompozycja „Popiołu i diamentu” Andrzeja Wajdy*, Katowice 1984.
- I. Grodź, *Zaszyfrowane w obrazie. O filmach Wojciecha Jerzego Hasa*, Gdańsk 2008
- K. Kąkolewski, *Diament odnaleziony w popiele*, Warszawa 2008.
- P. Kenez, *The Birth of the Propaganda State. Soviet Methods of Mass Mobilization 1917-1929*, Cambridge 1985.
- Tegoż, *Cinema & Soviet Society 1917-1953*, Cambridge 1992.
- E. Nurczyńska-Fidelska, *Andrzej Munk*, Kraków 1982
- M. Maron, *Dramat czasu i wyobraźni. Filmy Wojciecha J. Hasa*, Kraków 2010.
- T. Lubelski, *Historia kina polskiego*, Katowice 2009
- T. Lubelski, *Wajda*, Wrocław 2006.
- R. A. Rosenstone, *Historia w obrazach/historia w słowach: rozważania nad możliwością przedstawienia historii na taśmie filmowej*, w: *Film i historia*, red. I. Kurz, Warszawa 2008.
- H. White, *Historiografia i historiofotia*, w: *Film i historia*, red. I. Kurz, Warszawa 2008.
- J. Wojnicka, *Dzieci XX Zjazdu Film w kulturze sowieckiej lat 1956-1968*, Kraków

Gramatyka malarstwa.

Funkcjonowanie dawnych warsztatów artystycznych i technologia malowideł sztalugowych od średniowiecza po nowożytność

dr Grażyna Bastek [Muzeum Narodowe w Warszawie]

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład poświęcony działalności średniowiecznych i nowożytnych warsztatów artystycznych, ich strukturze i zasadom funkcjonowania w systemie cechowym, a także procedurom wytwarzania obrazów sztalugowych. Omówiona zostanie budowa malowideł (od podobrazia, poprzez grunty, imprimityry, podrysowania, podmalówki i kolejne warstwy farb, aż po werniksy); historia materiałów malarskich oraz współczesne fizykochemiczne metody badań dzieł sztuki. Przedstawione będą podstawowe czynniki starzenia się obrazów, czyli w jaki sposób dzieła dawnych mistrzów zmieniały się pod wpływem czasu, różnorodnych interwencji kolekcjonerów (wymiana obramień, zmiany wymiarów, prze-malowania), muzealników (warunki ekspozycji) oraz konserwatorów (dublaż, parkietaż, retusze i inne). Odrębne zagadnienie stanowi metodologia starego i nowego znanstwa i współczesne metody wykrywania fałszerstw.

Wykład podsumują zagadnienia związane z zależnością pomiędzy techniką i stylem, poświęcone gramatyce dawnego malarstwa (iluzji przestrzeni, modelunkowi światłocienowemu, zagadnieniom koloru), a zatem środkiem artystycznym, dzięki którym powstawała w obrazach dawnych mistrzów iluzja rzeczywistości na dwuwymiarowej powierzchni.

Literatura:

- *Artist's Pigments. A Handbook of Their History and Characteristics*, t. 1, red. R. Feller, Washington 1986; t. 2, red. A. Roy, Washington 1993; t. 3, red. E. W. Fitzhugh, R. Feller, Washington 1997; t. 4, red. B. Berrie, Washington 2007.
- C. Bambach, *Drawing and Painting In the Italian Renaissance Workshop. Theory and Practice 1300-1600*, Cambridge 1999.
- G. Bastek, *Warsztaty weneckie w drugiej połowie XV i w XVI wieku. Bellini, Giorgione, Tycjan, Tintoretto*, Warszawa 2010.
- G. Bastek, *Ilustrownik. Przewodnik po sztuce malarskiej*, Warszawa 2024.
- P. Baty, *The Anatomy of Colour. The History of Heritage Paints and Pigments*, London 2017.
- D. Bomford, J. Dunkerton, D. Gordon, A. Roy, J. Kirby, *Art in the Making. Italian Painting Before 1400*, kat. wyst., National Gallery, London 1989.
- D. Bomford, R. Billinge, L. Campbell, J. Dunkerton, S. Foister, J. Kirby, C. Plazzotta, A. Roy, M. Spring, *Underdrawings in Renaissance Paintings*, kat. wyst., National Gallery, London 2002.
- *Conservation of Easel Paintings*, red. J. Hill Stoner, R. Rushfield, New York 2022 **[zawiera bardzo obszerną bibliografię dotyczącą historycznych materiałów i procedur malarskich]**.
- J. Dunkerton, S. Foister, D. Gordon, N. Penny, *Giotto to Dürer. Early Renaissance Painting in the National Gallery*, London 1991.
- J. Dunkerton, S. Foister, N. Penny, *Dürer to Veronese. Sixteenth-Century Painting in The National Gallery*, London 1999.
- *Historical Painting Techniques, Materials, and Studio Practice*, red. A. Wallert, E. Hermans, M. Peek, Preprints, Leiden 1995.
- *Serenissima. Światło Wenecji. Dzieła mistrzów weneckich XIV-XVIII wieku ze Zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie w świetle nowych badań technologicznych, historycznych i prac konserwatorskich*, red. G. Bastek, G. Janczarski, A. Ziemia, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1999.
- W. Ślesiański, *Techniki malarskie*, Warszawa 1984.

- W. Ślesieński, *Konserwacja zabytków sztuki*, t. 1, *Malarstwo sztalugowe i ścienne*, Warszawa 1995.
- *Współczesne metody badań obrazów sztalugowych. Podręcznik konserwatora-restauratora*, red. M. Galeotti, R. Mazzeo, D. Pinna, przeł. oprac. zbiorowe, Toruń 2012.

Historia sztuki i obraz w ruchu

prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład poświęcony będzie omówieniu miejsca ruchomego obrazu i refleksji nad nim w historii sztuki – w badaniach, teorii i szeroko pojętej refleksji historyczno-artystycznej a także w praktykach artystycznych. Jego celem będzie uporządkowana, choć z konieczności wybiórcza, prezentacja stanu wiedzy na ten temat, omówienie wybranych zagadnień i propozycji teoretycznych a także zjawisk artystycznych, dzieł i wystaw, które problematyzują film, kino a szerzej – ruchomy obraz – w kontekście historii sztuki. Interesować nas będą takie zagadnienia jak: wczesne reakcje historyków sztuki i intelektualistów na wynalazek filmu, stosunek artystycznej awangardy do kina, zainteresowanie filmowców sztukami wizualnymi i sposoby interpretowania dzieł sztuki kamerą, dokumentalny film o sztuce jako sposób interpretacji historii sztuki, wideo art i wideo-projekcja jako praktyki artystyczne eksplorujące ruchomy obraz, interdyscyplinarne przenikanie się krytyki artystycznej i badań nad filmem w latach 60. i 70., przeobrażenia przestrzeni wystawienniczej (od white-cube'u do blackboxu), teoretyczne ujęcia „myślenia filmem” o sztuce, wystawy na temat filmu i sztuki. Celem wykładu będzie z jednej strony uchwycenie dynamiki relacji między historią sztuki a praktyką i teorią filmoznawczą, z drugiej wskazanie produktywności „kinowego” myślenia o sztuce, stworzenia interdyscyplinarnej platformy namysłu nad historią sztuki z zastosowaniem kategorii teoretycznych stosowanych na gruncie refleksji nad filmem. Warunkiem zaliczenia zajęć jest obecność (możliwe 2 nieobecności nieusprawiedliwione) oraz zaliczenie testu końcowego, opartego na wiedzy prezentowanej podczas wykładu.

Wybrana literatura:

- „Artium Quaestiones” XXXI, 2020 – numer poświęcony „zwrotowi kinematograficznemu”.
- M. Bal, *Thinking in Film. The Politics of Video Art Installation According to Eija-Liisa Ahtila*, London 2013.
- F. Bovier, A. Mey (red.), *Exhibiting the Moving Image*, Lausanne 2015.
- D. Company (red.), *The Cinematic*, London-Cambridge, MA 2007
- A. Dalle Vacche, *Cinema and Painting. On How Art is Used in Film*, Austin 1995.
- A. Dalle Vacche (red.), *The Visual Turn. Classical Film Theory and History of Art*, New Brunswick-London 2003.
- A. Dalle Vacche (red.), *Film, Art, New Media: Museum Without Walls?*, New York 2012.
- A. Dalle Vacche, *Cinema and Art History. Film Has Two Eyes*, w: M. Renov, J. Donald (red.). *The Sage Handbook of Film Studies*, London 2006, 180-198.
- C. Elwes, *Installation and the Moving Image*, New York 2015.
- Élie Faure, *The Art of Cineplastics*, trans. Walter Pach, Boston 1923.
- M. Giżycki, *Kino artystów i artystek. Od Meliesa do Maciunasa*, Gdańsk 2023.
- A. Hollander, *Moving Pictures*, New York 1989.
- S. Jacobs, *Framing Pictures. Film and the Visual Arts*, Edinburgh 2011.
- F. Lipiński, *Historia sztuki wobec kina i studiów nad filmem*, w: J. Jarzewicz, J. Pazder, T. J. Żuchowski (red.) *Historia sztuki dziś*, Poznań 2011.
- F. Lipiński, *Czynić widzialnym. Film jako poszerzone, virtualne dzieło sztuki*, „Kwartalnik Filmowy”, 2017, 39 (97-8), s. 250-262

- F. Lipiński, D. Łuczak *Dzieło sztuki w polskim dokumentalnym filmie o sztuce 1945-1989*, w: *Historia sztuki na co dzień: studia z historii sztuki*, red. Jarzewicz Jarosław, Pazder Janusz Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Warszawa 2018, s. 111-24.
- P.-A. Michaud, (red.), *The Movement of Images*, (katalog wystawy) Paris 2006.
- Annette Michelson, *Film and the Radical Aspiration*, w: *Film Culture Reader*, red. P. Sitney Adams, New York 2000.
- Ł. Ronduda, J. Majmurek, *Kino-sztuka. Zwrot kinematograficzny w polskiej sztuce współczesnej*, Warszawa 2015.
- M. Scotini (red.), *Carlo Ludovico Ragghianti and the Cinematic Nature of Vision*, London 2000.

Ikonografia sarmacka

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład poświęcony będzie dziełom sztuki oraz zjawiskom artystycznym tradycyjnie wiązanych z szeroko rozumianą problematyką „sarmatyzmu”. Termin ów, wprowadzony do polszczyzny pod koniec dziejów Pierwszej Rzeczypospolitej, dopiero po roku 1945 zagneździł się trwale w polskim dyskursie naukowym i publicystycznym, znajdując też ważne miejsce w obszarze badań nad sztuką. Szereg badaczy próbowało przy jego pomocy wykazywać odrębność kultury polskiej, w tym polskiej sztuki, na tle europejskim. Ponieważ jednak nigdy nie zyskał jednoznacznej i niebudzącej wątpliwości definicji, w dodatku zaś od momentu swego pojawienia się niósł ze sobą silne konotacje wartościujące, zwłaszcza negatywne, stracił przydatność w ramach naszej dyscypliny, pozostając głównie narzędziem propagandy politycznej i kulturowej. Wykład ma za zadanie przedstawić inną perspektywę oraz nowe interpretacje dzieł i problemów, które niegdyś łączono z „sarmatyzmem”

Wybrana literatura

- Zbigniew Bania Zbigniew, Agnieszka Bender, Piotr Gryglewski, Jolanta Talbierska, *Sztuka Polska*, t. IV, *Wczesny i dojrzały barok*, Warszawa 2013
- Hans-Jürgen Bömelburg, *Polska myśl historyczna a humanistyczna historia narodowa (1500-1700)*, Kraków 2011
- Anna Grześkowiak-Krwawicz, *Dyskurs polityczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Pojęcia i idee*, Toruń 2018
- Jacek Kowalski, *Ars sarmatica, czyli Sarmacja a sztuka. Zarys problemu*, „Litteraria Copernicana” (45) 2023: *Sarmatyzm: rewizje i kontynuacje*, s. 47-72
- Tadeusz Mańkowski, *Genealogia sarmatyzmu*, Warszawa 1946
- Jan K. Ostrowski, *Portret w dawnej Polsce*, Warszawa 2019
- Justyna Kruk-Siwiec, *Czy chłopci zostali skolonizowani przez Sarmatów? O genezie i uporczywym trwaniu pewnego mitu historiograficznego*, „Wielogłos. Pismo Wydziału Polonistyki UJ” 3 (51) 2022, s. 1–28.
- Joanna Orzeł, *Historia – Tradycja – Mīt w pamięci kulturowej szlachty Rzeczypospolitej XVI-XVIII wieku*, Warszawa 2016
- Maciej Parkitny, *Oświecenie sarmackie i początki polskiej nowoczesności*, w teozę: *Nowoczesność oświecenia. Studia o literaturze i kulturze polskiej drugiej połowy XVIII wieku*, Poznań 2018
- Wojciech Paszyński, *Sarmaci i uczeni. Spór o pochodzenie Polaków w historiografii doby staropolskiej*, Kraków 2016
- Janusz Pelc, *Barok. Epoka przeciwieństw*, Kraków 2004
- Mieczysław Złat, *Sztuka polska*, t. III, *Renesans i manieryzm*, Warszawa 2008

Zajęcia w języku angielskim

dla studentów programu **Erasmus** oraz w ramach programu **Epicur**;
studenci IHS mogą w nich uczestniczyć traktując je
jako zajęcia problemowo-specjalizacyjne

Art and Architecture in Early Modern Central Europe (1450-1800)

dr Dorota Molińska

I semestr, 30 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

The course will cover various issues related to visual art and architecture in Central Europe (Poland, Hungary, Czechia and German-speaking countries) during the age of Renaissance and Baroque. It will highlight the importance of royal and aristocratic patronage as vehicles for disseminating artistic concepts and the impact of the protestant and catholic reformations on the diversity of religious art in the region. The participants will better understand the stylistic development of the fine arts in Central Europe by studying its key artistic centres and examples of artworks, monuments, and collections in their broad historical and cultural context.

Sufficient knowledge of English is required to read and analyze academic texts and participate in discussions. An understanding of the history and culture of Central Europe in the modern era is also welcome, although not needed.

Reading list:

- J. Białostocki, *The Art of the Renaissance in Eastern Europe: Hungary – Bohemia – Poland*, London 1976.
- M. Brusatin, *The Baroque in Central Europe: place, architecture and art*, Venice 1992.
- T. DaCosta Kaufmann, *The school of Prague: painting at the court of Rudolf II*, Chicago University Press 1988.
- T. DaCosta Kaufmann, *Court, cloister & city: the art and culture of Central Europe, 1450-1800*, London 1995.
- T. Da Costa Kaufmann, *Toward a Geography of Art History*, Chicago University Press 2004.
- E. Hempel, *Baroque art and architecture in Central Europe : Germany, Austria, Switzerland, Hungary, Czechoslovakia, Poland : painting and sculpture: seventeenth and eighteenth centuries, architecture: sixteenth to eighteenth centuries*, Penguin Books 1965.
- M. Mojzer, *Baroque Art in Central-Europe: Crossroads*, Budapest 1993.
- J. Ostrowski, *Land of the Winged Horsemen: Art in Poland 1572-1764*, Virginia 1999.

Video art in Post-Communist Europe

dr Magdalena Radomska

II semester, 30 godz.

6 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

The classes will focus on a presentation of video art in the region, after 1989 in socio-political context. The purpose of the class is to equip participants in analytical tools enabling analysis of the gathered material. Works discussed and collected in book *Transitland. Video Art from Central and Eastern Europe 1989-2008* edited by Edit András, that offers systematic and problematic overview of video art created after the fall of communism,

will be the essential starting point for the class, but we are also going to discuss most recent events such as this year's show *Flashback. Ukrainian Media Art of the 1990s* in Kiev's Arsenal.

The purpose of the class is to equip participants with the knowledge concerning both contemporary artistic practices in countries such as Poland, Czech Republic, Slovakia, Hungary, Bulgaria, Romania, Serbia, Croatia, Slovenia, Ukraine, Russia, etc., its context framed by the Soviet montage theory and role of Soros CenterS for Contemporary Arts in Central-Eastern Europe as well as and critical texts of art historians and critics, whose texts are crucial for the subject – such as Marina Gržinić, Edit András, Zoran Erić or Miklós Peternák.

Students with different backgrounds and provenances are welcome to focus on the chosen subject related to their backgrounds (in case of students from the Central-Eastern Europe) or interests (in case of students from Western Europe, Asia, etc.). Polish students of art history are very welcome to join the class!

Chosen literature on the subject matter:

- András, E. (ed.), *Transitland. Video Art from Central and Eastern Europe 1989-2008*, Budapest 2009.
- Geusa A., *History of Russian Video Art. Volumes 1, 2, 3*, Moscow 2007.
- Gržinić M., *New-Media Technology, Science and Politics*, Lublana 2008.
- Myer, C., *Critical Cinema: Beyond Theory of Practice*, London, New York, 2011.
- Soloviov O., Savchuk S. [eds.], *Flashback. Ukrainian Media Art of the 1990s*, Kiev 2018
- Trossek A, Närípea E. [eds.], *Via Transversa: Lost Cinema of the Former Eastern Bloc*, Tallinn 2008

STUDIA II STOPNIA

PROGRAM STUDIÓW II STOPNIA (MAGISTERSKICH)

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
I rok / I semestr						
I	Seminarium ogólne I (całoroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	7
II	Seminarium warsztatowe	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	6
III	Doktryny artystyczne	wykład	obowiązkowe	60	egzamin	5
IV	Doktryny artystyczne	konwers.	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	3
V	Moduł specjalistyczny do wyboru I (1) (całoroczny)	konwers.	do wyboru	60		8
	1. Moduł I: zajęcia 1			30	zaliczenie z notą	4
	2. Moduł I: zajęcia 2			30	zaliczenie z notą	4
VI	Wykład monograficzny I	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VII	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
				270		34
I rok / II semestr						
I	Seminarium ogólne I (całoroczne)	seminarium	do wyboru	30	zaliczenie z notą	7
II	Seminarium magisterskie (trzysemestralne)	sem. dyplomowe	do wyboru	30	zaliczenie z notą	9
III	Objazd zabytkoznawczy	zaj. terenowe	obowiązkowe	40	zaliczenie z notą	3
IV	Metodologia	wykład	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	4
V	Moduł specjalistyczny do wyboru I (2) (całoroczny)	konwers.	do wyboru	30		4
	1. Moduł I: zajęcia 3			30	zaliczenie z notą	4
VI	Wykład monograficzny II	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
VII	Język obcy – lektorat	ćwiczenia	obowiązkowe	30	zaliczenie z notą	2
				250		32

Lp.	Nazwa przedmiotu / modułu	Forma zajęć	Status zajęć	Liczba godzin	Forma zaliczenia	ECTS
II rok / III semestr						
I	Seminarium magisterskie (trzysemestralne)	sem. dyplomowe	do wyboru	30	zaliczenie z notą	9
II	Dzieje sztuki: współczesne nurty badawcze	konwers.	obowiązkowe	60	zaliczenie z notą	4
III	Moduł specjalistyczny do wyboru II (1) (całoroczny)	konwers.	do wyboru	60		8
	1. Moduł II: zajęcia 1			30	zaliczenie z notą	4
	2. Moduł II: zajęcia 2			30	zaliczenie z notą	4
IV	Wykład monograficzny III	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
				180		24
II rok / IV semestr						
I	Seminarium magisterskie (trzysemestralne)	sem. dyplomowe	do wyboru	30	zaliczenie z notą / egzamin magisterski	15
II	Praktyka muzealna / konserwatorska / kuratorska	praktyka	obowiązkowe	160	zaliczenie z notą	8
III	Moduł specjalistyczny II (2) (całoroczny)	konwers.	do wyboru	30		4
	1. Moduł II: zajęcia 3			30	zaliczenie z notą	4
IV	Wykład monograficzny IV	wykład	do wyboru	30	zaliczenie z notą	3
				250		30

INFORMACJE O ZAJĘCIACH

I. ZAJĘCIA OBOWIĄZKOWE – PRZYPISANE DO POSZCZEGÓLNYCH LAT STUDIÓW

Doktryny artystyczne (I rok)

Prowadzący i egzaminatorzy:

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski,

prof. UAM dr hab. Michał Haake

I semestr, moduł 90 godz.:

60 godz. wykładu i 30 godz. konwersatorium

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: egzamin

Celem zajęć jest zdobycie umiejętności swobodnego posługiwania się pojęciami estetyki i teorii sztuki na płaszczyźnie historycznej. Przedmiotem wykładów i konwersatoriów są m.in. koncepcje mimesis i iluzji, formy ikonoklazmu od średniowiecza do nowoczesności, dzieje pojęć teoretycznych (np. disegno, nieskończoność, malowniczość, wzniosłość, stimmung, symbol i alegoria) i idei estetycznych dotyczących procesu twórczego, materii sztuki, wyobraźni, non-finito, przedstawień ciała, akademii artystycznych oraz autorefleksja artystyczna i wizualne formy manifestacji teorii sztuki.

Literatura podstawowa:

- W. Tatarkiewicz, *Historia estetyki*, t. 1-3, Warszawa 2009 (i wcześniejsze)
- W. Tatarkiewicz, *Dzieje sześciu pojęć*, Warszawa 2011 (i wcześniejsze)
- Wybór tekstów źródłowych z serii *Historia doktryn artystycznych*, J. Białostocki (red), t. 1-3 (kilka wydań od 1988)

Do konwersatoriów literatura podawana jest na bieżąco.

Egzamin ma charakter ustny. Jest to egzamin z literatury oraz wykładu. Zdający otrzymuje na wstępie cztery krótkie pytania testowe – szczegółowe i dwa pytania zasadnicze – problemowe.

Metodologia (I rok)

prof. dr hab. Stanisław Czekalski

II semestr, 60 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Forma zaliczenia: kolokwium, zaliczenie z notą.

Warunki zaliczenia:

- 1 – obecność i aktywne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne najwyżej cztery nieobecności w semestrze bez względu na przyczynę, usprawiedliwienie absencji ponad ten limit możliwe tylko w szczególnych przypadkach, pod warunkiem uprzedniego porozumienia z prowadzącym),
- 2 – terminowe przygotowanie, zadowalające opanowanie i poprawne omówienie na zajęciach przydzielonych tekstów (w większości anglojęzycznych),
- 3 – pozytywny wynik kolokwium zaliczeniowego.

Metodologia historii sztuki odnosi metody budowy wiedzy z zakresu tej dyscypliny do ogólnych metod nauki, których podstawą jest logika argumentów. W centrum metodologii leży problematyka oceny wartości poznawczej i prawomocności teorii przyjmowanych na potrzeby interpretacji lub wyjaśniania, przy czym miarą tej oceny są kryteria racjonalnego wyboru możliwie najlepszej hipotezy i odwołujące się do nich metody budowy uzasadnień.

Znajomość podstaw metodologii naukowej jest niezbędnym i istotnym składnikiem profesjonalnego warsztatu historyka sztuki, który pozwala prawidłowo prowadzić wywód w pracy magisterskiej. Dzięki opanowaniu wiedzy metodologicznej można kompetentnie analizować i krytycznie oceniać różnego rodzaju teorie, które składają się na aktualny stan wiedzy o dziełach sztuki, a zarazem rozwijać tę wiedzę przez argumenty uzasadniające nowe tezy.

Program zajęć, łączących elementy wykładu i konwersatorium, obejmuje trzy bloki zagadnień: 1 – podstawy ogólnej metodologii nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk humanistycznych (filozofia racjonalności i prawomocności naukowej, główne pojęcia i problemy metodologiczne, jak dowodowe i argumentacyjne znaczenie faktu, wyjaśnianie i interpretacja, reguły formułowania, uzasadniania, uznawania i krytyki teorii, metody wnioskowań, budowa wyводу i logika argumentacji, ograniczenia systemów pojęciowych itd.), 2 – metodologia historii sztuki w XX wieku, 3 – aktualne problemy i perspektywy metodologiczne w odniesieniu do historii sztuki.

Literatura:

Lektury obowiązkowe

- S. Czekalski, *Jak wyjaśnić obraz? Metodologiczne tropy historii sztuki w epoce Ernsta H. Gombricha*, Poznań 2002
- S. Czekalski, *Logika paradoksu. Droga krytycznego racjonalizmu w metodologii historii sztuki*, „Rocznik Historii Sztuki”, t. XLVII, 2022
- S. Czekalski, *Historia sztuki w polu metodologii. Aktualne problemy i wyzwania*, „Artium Quaestiones”, t. XXXIV, 2023

Teksty na zajęcia

- M. Schapiro, *Martwa natura jako przedmiot osobisty – nota o Heideggerze i van Gogh*, w: *Estetyka w świecie*, t. 3, red. M. Gofaszevska, Kraków 1991
- E. Panofsky, *Neoplatoński ruch we Florencji i w północnych Włoszech*, w: idem, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1971
- W. Friedlaender, *La tintura delle rose (the Sacred and Profane Love) by Titian*, „The Art Bulletin”, 1938, Vol. 20, No. 3
- L. B. Philip, *The Prado Epiphany by Jerome Bosch*, „The Art Bulletin”, 1953 Vol. 35, No. 4
- E. Panofsky, *Trzy ryciny Albrechta Dürera: „Rycerz, śmierć i diabeł”...*, w: idem, *Studia z historii sztuki*, Warszawa 1971
- J. Stumpel, *Dürer and Death: on the iconography of “Knight, Death and the devil”*, „Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art”, 2010, Vol. 34, No. 2
- C. Gilbert, *On Subject and Not-Subject in Italian Renaissance Pictures*, „The Art Bulletin”, 1952, Vol. 34, No. 3
- C. Gilbert, *Piero della Francesca's Flagellation: The Figures in the Foreground*, „The Art Bulletin”, 1971, Vol. 53, No. 1
- M. Lavin, *Piero della Francesca's Flagellation: The Triumph of Christian Glory*, „The Art Bulletin”, 1968, Vol. 50, No. 4
- L. Borgo, *New Questions for Piero's 'Flagellation'*, „The Burlington Magazine”, 1979, Vol. 121, No. 918
- J. Hoffman, *Piero della Francesca's "Flagellation". A Reading from Jewish History*, „Zeitschrift für Kunstgeschichte”, 1981, Bd. 44, H. 4
- M. Meiss, *“Ovum Struthionis”: Symbol and Allusion in Piero della Francesca's Montefeltro Altarpiece*, w: idem, *The Painter's Choice: Problems in the Interpretation of Renaissance Art*, New York 1976

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

Lektury pomocnicze

I

- M. Bal, *Narratologia. Wprowadzenie do teorii narracji*, Kraków 2012
- M. Bal, *Wędrujące pojęcia w naukach humanistycznych. Krótki przewodnik*, Warszawa 2012
- O. Bätschmann, *Anleitung zur Interpretation: Kunstgeschichtliche Hermeneutik*, w: *Kunstgeschichte: Eine Einführung*, Hrsg. H. Belting, H. Dilly, W. Kemp, W. Sauerlander, M. Warnke, Berlin 1988
- M. Baxandall, *Patterns of Intention: On the Historical Explanation of Pictures*, New Haven and London 1985
- N. Bryson, *Tradition and Desire: From David to Delacroix*, Cambridge 1984
- N. Bryson, *Art in Context*, w: *Studies in Historical Change*, ed. R. Cohen, Charlottesville 1992
- D. Carrier, *Piero della Francesca and His Interpreters: Is There Progress in Art History?*, "History and Theory", 1987, Vol. 26, No. 2
- D. Carrier, *Erwin Panofsky, Leo Steinberg, David Carrier: The Problem of Objectivity in Art Historical Interpretation*, "The Journal of Aesthetics and Art Criticism", 1989, Vol. 47, No. 4
- D. Carrier, *Principles of Art History Writing*, University Park 1991
- D. Carrier, *Poussin's Paintings: a Study in Art-Historical Methodology*, London 1993
- J. Derrida, *Restytucje*, rozdział książki *Prawda w malarstwie*, Gdańsk 2003
- M. Fried, *Absorption and Theatricality: Painting and Beholder in the Age of Diderot*, Chicago 1980
- M. Fried, *Courbet's Realism*, Chicago and London 1990
- M. Fried, *Thoughts on Caravaggio*, "Critical Inquiry", Vol. 24, No. 1 (Autumn, 1997);
- C. Ginzburg, *Tropy. Korzenie paradygmatu poszlakowego*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce”, 2006, nr 39
- C. Ginzburg, *The Enigma of Piero: Piero della Francesca*, London and New York 2000
- E. H. Gombrich, *The Evidence of Images*, w: *Interpretation: Theory and Practice*, ed. Ch. S. Singleton, Baltimore 1969
- E. H. Gombrich, *Aims and Limits of Iconology*, w: idem, *Symbolic Images. Studies in the art of the Renaissance*, London 1972
- M. Heidegger, *Źródło dzieła sztuki*, w: idem, *Drogi lasu*, Warszawa 1997

II

- A. Bronk, *Metoda naukowa*, „Nauka”, 2006, nr 1
- W. Dilthey, *Budowa świata historycznego w naukach humanistycznych*, Gdańsk 2004
- T. Eagleton, *Koniec teorii*, Warszawa 2012
- P. Feyerabend, *Przeciw metodzie*, Warszawa 2021
- H.-G. Gadamer, *Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej*, Warszawa 2004
- E. D. Hirsch, *Validity in Interpretation*, New Haven and London 1967
- T. Kuhn, *Struktura rewolucji naukowych*, Warszawa 2020
- T. Kuhn, *Obiektywność, sądy wartościujące i wybór teorii*, w: idem, *Dwa bieguny. Tradycja i nowatorstwo w badaniach naukowych*, Warszawa 1985
- J. F. Lyotard, *Kondycja ponowoczesna. Raport o stanie wiedzy*, Warszawa 1997
- K. R. Popper, *Nędra historycyzmu*, Warszawa 1999
- K. R. Popper, *Spółczesność otwarte i jego wrogowie*, Warszawa 1993
- K. R. Popper, *Droga do wiedzy. Domysły i refutacje*, Warszawa 1999
- K. R. Popper, *Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna*, Warszawa 2012
- K. R. Popper, *Mit schematu pojęciowego. w obronie nauki i racjonalności*, Warszawa 1997
- W. Sady, *Spór o racjonalność naukową. Od Poincarégo do Laudana*, Toruń 2013
- H. White, *Poetyka pisarstwa historycznego*, Kraków 2010

Objazd zabytkoznawczy (I rok)

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
dr Dorota Molińska

II semestr, 40 godz. (5 dni) zajęć terenowych

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z dziełami sztuki określonego regionu, miasta lub według klucza tematycznego i wykształcenie umiejętności interpretacji dzieł „w terenie”. Zajęcia polegają na wspólnej analizie i interpretacji in situ dzieł ważnych z punktu widzenia rozwoju sztuki w Polsce. Punktem wyjścia i wprowadzeniem do dyskusji przy poszczególnych obiektach są referaty przygotowane przez studentów. Literatura podawana jest w zależności od trasy objazdu (która jest w każdym roku inna).

Warunki zaliczenia: aktywne uczestnictwo w zajęciach, przygotowanie referatu na temat określonego obiektu; po objeździe uczestnicy zobowiązani są do zaliczenia kolokwium z omawianego materiału. W ocenie końcowej brane są pod uwagę wszystkie te elementy.

Dzieje sztuki: współczesne

nurty badawcze (II rok)

dr Wojciech Brillowski,
prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
prof. UAM dr hab. Piotr Korduba,
prof. UAM dr hab. Michał Mencfel,
dr Magdalena Radomska,
dr Dorota Molińska,
dr Dorota Łuczak,
dr Tomasz Ratajczak,
prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

I semestr, 60 godz.

4 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest prezentacja szerokiego horyzontu współczesnych tendencji w badaniach nad sztuką poszczególnych epok, zarówno w perspektywie metod, ram teoretycznych jak i zmieniających się zainteresowań przedmiotowych. Pod pojęciem „współczesnych nurtów” rozumiemy tu dorobek dziedziny historii sztuki ostatnich kilku dekad, choć zakres chronologiczny może różnić się w zależności od podejmowanych problemów. Cykl ten, prowadzony przez zespół pracowników, ma uzupełnić i/lub poszerzyć problematykę podejmowaną na innych zajęciach proponowanych w ofercie dydaktycznej Instytutu Historii Sztuki UAM. Dla studentów, którzy skończyli kierunek historia sztuki na poziomie licencjackim, będą one uzupełniać dotychczas zdobytą wiedzę, zwłaszcza tę w ramach cyklu zajęć kursowych. Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki, który, z uwagi na ograniczony zakres godzin przeznaczonych na omówienie rozległego pola przedmiotowego, z konieczności stanowi syntezę porządkującą materiał, pomijającą bardziej szczegółową refleksję nad metodami, przedmiotowymi i teoretycznymi tendencjami badawczymi, czy wpływem innych obszarów wiedzy i nauki, lub ich explicite nie adresującą. Z kolei studentom, którzy dotychczas studiowali na innych kierunkach i dopiero rozpoczęli spotkanie z historią sztuki na poziomie studiów magisterskich, zajęcia te pozwolą zaznajomić się z wyborem zagadnień i charakterystyką badań nad poszczególnymi epokami, choć już na adekwatnym dla II stopnia,

bardziej szczegółowym i teoretycznie zaawansowanym poziomie. Zajęcia te w różnej (zależnej od indywidualnej decyzji prowadzącego) proporcji, łączyć będą formułę wykładu z konwersatorium opartym na pracy z zadanymi na zajęcia tekstami. Szczegółowy tryb zaliczania (kolokwium pisemne) zostanie ustalony na początku semestru

Zalecana literatura

Konkretne lektury na zajęcia zostaną podane przez prowadzących w trakcie kursu:

Sztuka starożytna:

- G. Adornato, G. Cirucci, W. Cupperi (red.) *Beyond „Art Collections”: Owning and accumulating objects from Greek antiquity to the early modern period*, Berlin – Boston 2020,
- S. Bussels, *The Animated Image: Roman Theory on Naturalism, Vividness and Divine Power*, Leiden 2012,
- K. Galinsky (red.), *Memoria Romana: Memory in Rome and Rome in Memory*, Ann Arbor 2014,
- K. Galinsky (red.), *Memory in Ancient Rome and Early Christianity*, Oxford 2015,
- K. Galinsky, K. Lapatin (red.), *Cultural Memories in the Roman Empire*, Los Angeles 2016,
- T. Hölscher, *Sztuka rzymska: język obrazowy jako system semantyczny*, Poznań 2011,
- S. Rutledge, *Ancient Rome as a Museum: Power, Identity, and the Culture of Collecting*, Oxford 2012
- J. Tanner, *The Invention of Art History in Ancient Greece*, Cambridge 2006,
- P. Zanker, *August i potęga obrazów*, Poznań 1999,

Sztuka średniowieczna:

- *A Companion to Medieval Art. Romanesque and Gothic in Northern Europe*, red. C. Rudolph, Malden – Oxford – Chichester 2010 [Blackwell Companions to Art History, 2.]
- *Artistic Integration in Gothic Buildings*, red. by V. Chiefo Raguin, K. Brush, P. Draper, Toronto 1995
- Belting, H., *Obraz i kult. Historia obrazu przed epoką sztuki*, przeł. T. Zatorski, Gdańsk 2010
- Belting, H., *Spiegel der Welt. Die Erfindung des Gemäldes in den Niederlanden*, München 2013
- Berliner, R., *The Freedom of Medieval Art*, tegoż, „*The Freedom of Medieval Art*” und andere Studien zum christlichen Bild, Hrsg. v. R. Suckale, Berlin 2003, s. 60-75 (polski przekład: *Wolność sztuki średniowiecznej*, przeł. F. Merski, „*Artium Quaestiones*”, XXVII, 2016, s. 249-278).
- Boerner, B., *Bildwirkungen. Die kommunikative Funktion mittelalterlicher Skulpturen*, Berlin 2008
- Bredekamp, H., *Theorie des Bildakts. Frankfurter Adorno-Vorlesungen*, Frankfurt a.M. 2010
- Folda, J., *East Meets West: Art and Architecture of Crusader States*, w: *a Companion to Medieval Art. Romanesque and Gothic in Northern Europe*, red. C. Rudolph, Malden – Oxford – Chichester 2010 [Blackwell Companions to Art History, 2.], s. 488-509 (tamże wcześniejsza literatura).
- Ganz, D., *Medien der Offenbarung. Visionsdarstellungen im Mittelalter*, Berlin 2008
- *Gravierte Schleier von Madonnen und Vesperbildern. Ein autochthones Motiv des böhmischen Schönen Stils und seine religiöse Funktion*, „*Umění*”, 66, 2018, nr 1-2, s. 2-35.
- *Intellektualisierung und Mystifizierung mittelalterlicher Kunst. „Kultbild“: Revision eines Begriffs*, Hrsg. M. Büchsel, R. Müller, Berlin 2010 (Neue Frankfurter Forschungen zur Kunst, Band 10).
- Jarzewicz, J., *O obrazach, o naturze i innych fundamentalnych kwestiach*, „*Artium Quaestiones*” XXIII, 2012 s. 269-286
- Jarzewicz, J., *Realizm i iluzja w sztuce średniowiecza. Kilka uwag wstępnych*, [w:] *Antyk, prawda i fałsz w średniowieczu*. Materiały Seminariów Mediewistycznych im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej, red. J. Kowalski, T. Ratajczak, Poznań 2011 (Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Nauk o Sztuce. Prace Komisji Historii Sztuki, tom 36), s. 15-26
- Johns, J., *Muslim Artists and Christian Models in the Painted Ceilings of the Cappella Palatina*, „*Romanesque and the Mediterranean*”, 2015, s. 59-89
- Kemp, W., *Architektur Analysieren. Eine Einführung in acht Kapiteln*, München 2009
- Kemp, W., *Christliche Kunst. Ihre Anfänge, ihre Strukturen*, München 1994
- *Metzler Lexikon der Kunstwissenschaft*, red. U. Pfisterer, Stuttgart 2011 (wyd 2.)
- Michalski, S., *Einführung in die Kunstgeschichte*, Darmstadt 2015

- Schöfbeck, T., K.-U. Heussner, *Dendrochronologische Untersuchungen an mittelalterlichen Kunstwerken zwischen Elbe und Oder*, [w:] *Die Kunst des Mittelalters in der Mark Brandenburg. Tradition – Transformation – Innovation*, red.. E. Badstübner, P. Knüvener, A. S. Labuda, D. Schumann, Lukas Verlag 2008, s. 172-187
- Schwarz, M. V., *Visuelle Medien im christlichen Kult. Fallstudien aus dem 13. bis 16. Jahrhundert*, Wien – Köln – Weimar 2002
- Tronzo, W., *Die frage der aktiven Urhebererschaft inm Rahmen der Hybriditäts diskusion: die Cappella Palatina aus einem anderen Blickwinkel*, s. 229-238; [ang: 579-585:], [w:] *Die Cappella Palatina in Palermo. Geschichte, Kunst, Funktionen. Forschungsergebnisse der Restaurierung*. Hg. im Auftrag der Stiftung Würth von Thomas Diettelbach, Swiridoff 2011, s. 229-238, [Restoring Agency to the Discourse on Hybridity: the Cappella Palatina from a Different Point of View, s. 579-585]
- *Wyobrażenia średniowieczna*. Praca zbiorowa pod redakcją T. Michałowskiej, Warszawa 1996

Sztuka nowożytna:

- Alcalá, L. E., J. Brown, *Painting in Latin America 1550-1820*, New Haven-London 2015
- *Circulations in the Global History of Art*, red. T. DaCosta Kaufmann, C. Dossin, B. Joyeux-Prunel, New York-London 2015
- Gutiérrez, R., *Arquitectura y urbanismo en Iberoamérica*, Madrid 2002
- Haskell, F., *Patrons and Painters: a Study in the Relations Between Italian Art and Society in the Age of the Baroque*, London 1980
- Kacunko, S., *Spiegel – Medium – Kunst: zur Geschichte des Spiegels im Zeitalter des Bildes*, München 2010
- *Mediating Netherlandish Art and Material Culture in Asia*, red. M. North, T. Kaufmann, Amsterdam 2015
- *Performative turn' meets 'spatial turn'. Prozessionen und andere Rituale in der neueren Forschung, w: Raum und Performanz. Rituale in Residenzen von der Antike bis 1815*, red. D. Boschung, K.-J.H., C. Sode, Stuttgart 2015
- *Rethinking the Baroque*, red. H. Hills, Farnham 2011
- *Rethinking the High Renaissance: the culture of visual arts in early sixteenth-century Rome*, red. J. Burke, Farnham 2012
- *The Cultural Aesthetics of Eighteenth-Century Porcelain*, red. A. Cavanaugh, M. E. Yonan, Farnham 2010

Sztuka nowoczesna:

- „Artium Quaestiones” 2018, tom XXIX, sekcja tematyczna: „Dzieło sztuki jako rzecz”
- Bourriaud, N., *Estetyka relacyjna*, tłum. Ł. Białkowski, Kraków 2012
- Buck-Morss, S., *Dreamworld and Catastrophe: The Passing of Mass Utopia in East and West*, Cambridge, Mass./London: MIT Press 2000
- Davis, W., *Gay and Lesbian Studies in Art History* (London, New York 1994).
- Grant, C., D. Price, *Decolonizing Art History*, „Art History” 2020, 43 (1), s. 8-66
- *A Keener Perception. Ecocritical Studies in American Art History*, red. A. C. Braddock, Ch. Irmischer, Tuscaloosa 2009.
- Loomba, A., *Kolonializm/postkolonializm*, tłum. N. Bloch, Poznań 2011
- *Materiality*, red. P. Lange-Berndt, London 2015.
- Mitchell, W. J. T., *Seeing Through Race*, Cambridge, MA-London 2012.
- *Otherwise. Imagining Queer Feminist Art Histories*, red. A. Jones and E. Silver, Manchester University Press, Manchester 2015.
- *Photographs, Objects, Histories. On the Materiality of Images*, red. E. Edwards, J. Hart, New York-London 2004.
- Rancière, J., *Estetyka jako polityka*, tłum. J. Kutyla, P. Mościcki, Warszawa 2007
- Reed, Ch., *Art and Homosexuality. a History of Ideas*, Oxford-New York 2016.

Praktyki zawodowe:

muzealna/konserwatorska/kuratorska (II rok)

opiekun z ramienia IHS: prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

4 tygodnie w wybranym przez studenta,

niekolidującym z zajęciami terminie

8 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

UWAGA: Odbycie praktyki ma na celu nie tylko „zaliczenie” – przy wyborze miejsca praktyki warto pamiętać, że jest to niepowtarzalna okazja zapoznania się z Instytucjami, których później, po studiach, nie będzie już dane Państwu oglądać „od kuchni”. Radzimy przy tym uwzględniać zarówno zainteresowania, jak plany naukowe i życiowe, nie pomijając szalonych marzeń.

Studenci odbywają praktykę w wybranych przez siebie Instytucjach (przede wszystkim: w muzeach, biurach konserwatorskich i galeriach sztuki). Ponieważ honorujemy wyłącznie praktyki odbywane w placówkach gromadzących i udostępniających zbiory bądź organizujących wystawy dzieł sztuki, lub też zajmujących się nadzorem konserwatorskim – dobrze jest skonsultować uprzednio wybór miejsca praktyki z osobą upoważnioną do tego z ramienia Instytutu (prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski). Najlepiej też dokonać w wybranym miejscu osobistego „rozpoznania” lub uczynić to za pośrednictwem osoby upoważnionej z ramienia Instytutu.

Przyjęcie studenta na praktyki odbywa się w wybranej Instytucji zazwyczaj na podstawie pisemnego SKIEROWANIA, które wystawia osobiście i potwierdza swoim podpisem prowadzący z ramienia Instytutu, w godzinach dyżurów. W przypadkach, gdy Instytucja przyjmująca życzy sobie zawrzeć oprócz tego „POROZUMIENIE W SPRAWIE PRAKTYK” z Uniwersytetem, student powinien pobrać formularz takowego tegoż „Porozumienia”, wydrukować go w dwóch egzemplarzach, wypełnić, okazać do akceptacji osobie odpowiedzialnej z ramienia Instytutu po czym zanieść do Dziekanatu, jako że porozumienie wymaga podpisu Prodziekana ds. studenckich. Po odebraniu obu podpisanych egzemplarzy „Porozumienia” należy je dostarczyć Instytucji przyjmującej na praktyki, a po podpisaniu ich przedstawiciela tejże Instytucji – jeden egzemplarz złożyć w Sekretariacie Instytutu Historii Sztuki UAM.

Zaliczenie praktyk możliwe jest tylko na podstawie pisemnego oświadczenia Instytucji przyjmującej o odbyciu tychże w przepisany wymiarze, poświadczonego podpisem i właściwą pieczęcią, przy czym praktyka może być dzielona pomiędzy dwie lub trzy Instytucje. Oświadczenie o odbyciu praktyki nie musi zawierać oceny (chyba, że student sobie tego życzy), nie ma też potrzeby prowadzenia dziennika praktyk. Uwaga: można też zaliczyć jako praktykę płatną pracę w wybranej Instytucji.

Po zapoznaniu się z oświadczeniem o odbyciu praktyk w przepisany wymiarze, osoba upoważniona do tego z ramienia Instytutu (JK) zalicza studentowi praktyki za pośrednictwem systemu USOS.

II. ZAJĘCIA FAKULTATYWNE

Seminaria warsztatowe (I rok)

Seminarium warsztatowe:
Projekt badawczo-publikacyjny
pt. Ambasada RP w Brukseli
prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

I semestr, 30 godz.
6 pkt. ECTS
Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Zajęcia będą w tym roku zorganizowane jako zespołowa praca przy projekcie badawczo-publikacyjnym pt. *Ambasada RP w Brukseli*. Jego celem jest opracowanie dziejów i przygotowanie tekstów do publikacji popularno-naukowej poświęconej pałacowi, w którym mieści się ambasada naszego kraju przy ul. Avenue de Gaulois 29 w Brukseli. Projekt jest realizowany we współpracy z ww. placówką dyplomatyczną. Jest przewidziany dla grupy max. sześciorga studentów/ek. W jego ramach przewidziana jest wspólna wizyta w Brukseli celem zapoznania się z budynkiem, jego wyposażeniem, a także dokumentami archiwalnymi. W zależności od wyników tej kwerendy, prace badawcze zostaną ewentualnie poszerzone o poszukiwania materiałów w archiwach stołecznych tj. Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Akt Nowych. Koszty wyjazdów będą pokryte ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Finałnym efektem pracy zespołu ma być przygotowanie tekstów do wspomnianej publikacji dotyczących historii budynku, jego architektury, wyposażenia, a także polskiej służby dyplomatycznej w Belgii, która zostanie wydrukowana w 2025 roku. Do zadań zespołu będzie także należało wybranie materiałów ikonograficznych i ich właściwe opisanie. Prace zostaną podzielone na trzy zasadnicze etapy: kwerendy i zbieranie materiałów, weryfikacja i selekcja wiadomości, przygotowanie tekstów i ich korekty. Seminarium zakończy się wraz ze złożeniem tekstów do druku. Uczestnicy seminarium muszą się liczyć z koniecznością zagranicznego i krajowego wyjazdu i zapewne innym schematem pracy niż cotygodniowe spotkania gabinetowe.

Warunkiem zaliczenia zajęć jest sumienne i poprawne wykonywanie zadań, które będą dotyczyły zarówno prac samodzielnych, jak i grupowych. Dopuszczam dwie nieusprawiedliwione nieobecności. Nie dopuszczam nieobecności podczas kwerend terenowych.

Seminarium warsztatowe:
Popularyzowanie nauki
dr Dorota Łuczak

I semestr, 30 godz.
6 pkt. ECTS
Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Akademicki dyskurs, przesiąknięty specjalistycznym językiem, a czasami nawet żargonem, często nie jest dostępny dla szerszego grona odbiorców. Tymczasem rozpowszechnianie wiedzy o sztuce i historii sztuki jest zarówno obowiązkiem akademików, jak i absolwentów historii sztuki, którzy podejmują pracę w zawodzie. Zaproponowane przeze mnie seminarium warsztatowe wynika właśnie z docenienia i podkreślenia wagi naszej roli jako

popularyzatorów wiedzy, a jego celem jest zapoznanie uczestników z różnorodnymi formami jej przekazywania. Wspólnie zastanowimy się nad relacją między wybranymi środkami prezentacji i sposobami mówienia o sztuce a określoną grupą odbiorców i zamierzonym przez nas efektem. Skupimy się między innymi na cyfrowych narzędziach, które w sposób znaczący zapośredniczają dzisiaj odbiór dzieła sztuki. Jednym z najważniejszych tematów staną się techniki udostępniania sztuki osobom niewidzącym i niedowidzącym, których znajomość jest obecnie niezbędna w pracy w instytucjach kultury (ustawa z lipca 2019 roku o dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami). Istotną częścią zajęć będą również spotkania z praktykami – pracownikami Muzeum Narodowego w Poznaniu, Centrum Kultury Zamek, prywatnych galerii.

Zajęcia będą realizowane metodą projektu, a podstawą zaliczenia seminarium staną się wykonane zadania.

Wiodącymi tematami staną się:

1. Wystawa – program towarzyszący, omówienie/recenzja wystawy.
2. Galeria, fundacja, stowarzyszenie – praca w prywatnej galerii lub sektorze organizacji pozarządowych.
3. Dzieło sztuki w digitalnym świecie – programy instytucji sztuki, podcast, esej wizualny.
4. Udostępnianie sztuki osobom z niepełnosprawnościami wzroku – audiodeskrypcje, tyflografiki i spotkania.

Literatura:

- *Edukacja kulturalna jako projekt publiczny?*, Agata Skórzyńska, Marta Kosińska, Karolina Sikorska, Poznań 2012
- Hogsden C., Poulter E. K., *The real other? Museum objects in digital contact networks*, „Journal of Material Culture”, 2012, vol. 17, s. 265-286.
- Więckowski R., *Sztuka prezentowania sztuki*, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, (https://www.nimoz.pl/files//articles/147/Sztuka_prezentowania_sztuki.pdf)

Seminaria ogólne (I rok)

Seminarium ogólne:
Sprawczość dzieła sztuki
dr Dorota Łuczak

I-II semestr, 60 godz.

14 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Tematem seminarium stanie się sprawczość dzieł sztuki, które niekiedy skłaniają do gwałtownych reakcji, niosących społeczne i prawne konsekwencje. W takich przypadkach dzieła rozpatrywane są nie tyle jako obiekty kontemplacji, wyjątkowe artefakty kultury, ale aktywni aktorzy w społecznej sieci, stają się – by użyć pojęcia Horsta Bredekampa – „aktami obrazowymi”. Zjawisko to dotyczy zarówno sztuki dawnej, współczesnej, jak i obrazów w kulturze wizualnej; przyjmuje ono różnorakie formy: od ataków fizycznych, działań w afekcie, intymnych rytuałów, do powszechnego uczestnictwo w budowaniu systemów władzy i propagandy. W ramach seminarium osoby studenckie będą analizować różne przejawy aktywności dzieł sztuki/ obrazów oraz wypracowywać ich klasyfikacje, meto-

dy pracy i metodologię badań. W szerszej perspektywie praca nad zaproponowanym tematem pozwoli nie tylko na konieczne rozszczelnienie tradycyjnych dla historii sztuki metod badawczych, ale także przygotuje do krytycznej pracy z wizualnymi przekazami w mediach.

Wspólną pracę rozpoczniemy od omówienia wybranych przypadków oraz lektury tekstów, które pozwolą wyłonić podstawy metodologiczne do przyszłej pracy z materiałem. W ramach seminarium każda osoba będzie kroczyła indywidualną ścieżką badawczą, zakończoną pracą pisemną. Równie istotna, w trakcie całego roku akademickiego, będzie praca zespołowa zogniskowana wokół tworzenia bazy przykładów i ich klasyfikacji. Warunki zaliczenia: obecność na zajęciach (dopuszczalne dwie nieusprawiedliwione nieobecności), aktywność na zajęciach (w tym oparta na lekturze zadanych tekstów). Pierwszy semestr: przygotowanie prezentacji wybranych przykładów, wybór i prezentacja tematu pracy seminaryjnej, oddanie konspektu pracy. Drugi semestr: prezentacja pracy, oddanie pracy pisemnej na ostatnich zajęciach (objętość 40 000 znaków, Times New Roman 12 pkt, odstępn 1,5).

Wybrana literatura:

- Bredekamp H., *Image Acts: A systematic Approach to Visual Agency*, Berlin/ Boston 2018
- Hariman R., Louis J., *No Caption Needed*, Chicago Press 2011
- Mirzoeff N., *Jak zobaczyć świat?*, Warszawa 2016
- Mitchell W. J. T., *Czego chcą obrazy?*, Warszawa 2015
- Mitchell W. J. T., *Cloning Terror: The War of Images, 9/11 to the Present*, University Chicago Press 2011
- Weibel P., Latour B., *Iconoclasm: Beyond the Image Wars in science, Religion and Art*, The MIT Press 2002

Seminarium ogólne:
Dziedzictwo historyczne
tzw. Ziemi Odzyskanych –
od destrukcji i manipulacji
do oswojenia i restytucji
dr Tomasz Ratajczak

I-II semestr, 60 godz.

14 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium poświęcone jest dziedzictwu historycznemu terytoriów, które zostały włączone w obręb Polski po II wojnie światowej. Określane mianem Ziemi Odzyskanych lub Ziemi Zachodnich i Północnych, wewnątrznie bardzo zróżnicowane, przez setki lat pozostawały w orbicie politycznego, religijnego, społecznego i kulturowego oddziaływania organizmów państwowych, w których skład wchodziły, a ich przynależność bywała zmienna, choć w ostatnich dwóch stuleciach przed wybuchem wojny dominującą rolę w ich rozwoju odgrywało Królestwo Prus (od 1871 r. Cesarstwo Niemieckie, 1919-33 Republika Weimarska, 1933-45 III Rzesza). Bogate dziedzictwo kulturowe tych obszarów poddawane było przez nowych polskich gospodarzy różnym działaniom, których charakter oraz motywacje będą przedmiotem refleksji podczas seminarium. Przedmiotem studiów będą zarówno przemiany urbanistyczne w historycznych centrach miast, spustoszonych w trakcie działań wojennych lub planowo niszczonej po wojnie oraz ochrona dziedzictwa ujmowana m.in. z perspektywy kultury pamięci, jak również losy pojedynczych dzieł sztuki (rzeźba, malarstwo, rzemiosło artystyczne). Analizą objęte zostaną także elementy dziedzictwa kulturowego z tzw. Kresów Wschodnich, które wraz

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

z przesiedloną ludnością polską (w znikomym stopniu także żydowską oraz liczniejszą ukraińsko-łemkowską, deportowaną w ramach akcji „Wisła” 1947-50) trafiły na tzw. Ziemię Odzyskane, współtworząc nowe dziedzictwo tych terytoriów. Warunkiem zaliczenia zajęć będzie przedstawienie dwóch prezentacji (po jednej w każdym semestrze), aktywny udział w zajęciach oraz złożenie w terminie pracy seminaryjnej, na bieżąco konsultowanej z prowadzącym. W przypadku zainteresowania uczestników/czek seminarium, możliwy będzie także fakultatywny wyjazd do Głogowa lub Szczecina.

Literatura (wybór w układzie chronologicznym):

- E. Małachowicz, *Stare Miasto we Wrocławiu. Zniszczenie. Odbudowa. Program*, Warszawa-Wrocław 1976
- A. S. Labuda, *Niemieckie dziedzictwo historyczno-artystyczne w Polsce. Sądy, stereotypy i opinie po II wojnie światowej*, „Artium Quaestiones”, nr VIII, 1997, s. 5-24
- Z. Mazur, *Wokół niemieckiego dziedzictwa kulturowego na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, Poznań 1997
- *Odbudowa miast historycznych. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej*, red. M. Lubocka-Hoffmann, Elbląg 1998
- Z. Mazur, *Wspólne dziedzictwo? Ze studiów nad stosunkiem do spuścizny kulturowej na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, Poznań 2000
- A. Tomaszewski, *Wspólne dziedzictwo / Das gemeinsame Kulturerbe*, Warszawa 2001
- *Dolina zamków i ogrodów. Kotlina Jeleniogórska – wspólne dziedzictwo*, red. O. Czerner, A. Herzig, Jelenia Góra 2003
- M. Lubocka-Hoffmann, *Miasta historyczne zachodniej i północnej Polski. Zniszczenia i programy odbudowy*, Elbląg-Bydgoszcz 2004
- *Ziemię Odzyskane, Ziemię Zachodnie i Północne, 1945-2005, 60 lat w granicach państwa polskiego*, red. A. Sakson, Poznań 2006
- G. Thum, *Obce miasto. Wrocław 1945 i potem*, Wrocław 2007
- J. Musekamp, *Między Stettinem a Szczecinem. Metamorfozy miasta 1945-2005*, Poznań 2013
- *Gdańskie tożsamości. Eseje o mieście*, red. B. Kerski, Gdańsk 2014
- B. Halicka, *Polski Dzik Zachód. Przymusowe migracje i kulturowe oswojenie Nadodrza 1945-1948*, Kraków 2015
- J. Friedrich, *Odbudowa Głównego Miasta w Gdańsku w latach 1945-1960*, Gdańsk 2015
- *Ziemia Lubuska. Dziedzictwo kulturowe i tożsamość regionu w perspektywie powojennego siedemdziesięciolecia*, red. T. Nodzyński, M. Tureczek, Zielona Góra-Gorzów Wielkopolski 2015
- *Stare Miasto w Głogowie. 30 lat odbudowy 1987-2017*, red. A. Bok, Głogów 2017
- *Ziemię Odzyskane. W poszukiwaniu nowych narracji*, red. E. Kledzik, M. Michalski, M. Praczyk, Poznań 2018
- A. Merta-Staszczak, *Niechciane dziedzictwo. Nieruchomości zabytkowe na Dolnym Śląsku w latach 1945 –1989*, Warszawa 2018
- K. Kuszyk, *Poniemieckie*, Wołowiec 2019
- M. Dobkowski, *Śląsk w obiektywie wileńskiego fotografa Jana Bulhaka*, Bytom 2019
- T. Torbus, *Rekonstrukcje, dekonstrukcje, (nad)interpretacje. Studia o losach architektury środkowo-europejskich miast i rezydencji w aspekcie politycznym (XIX-XXI wiek)*, Gdańsk 2019
- M. Lubocka-Hoffmann, *Retrowersja w Elblągu. Nowe życie Starego Miasta*, Toruń, 2023
- A. Kurpiel. K. Maniak, *Porządek rzeczy. Relacje z przedwojennymi przedmiotami na ziemiach zachodnich (przypadek Wrocławia i Szczecina)*, Kraków 2023
- Kwartalnik „Przegląd Zachodni”
- Rocznik „Studia Zachodnie”

Literatura uzupełniająca:

- *Polacy wobec Niemców. Z dziejów kultury politycznej Polski 1945-1989*, red. A. Wolff-Powęska, Poznań 1993
- M. Matwijów, *Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945-1948*, Wrocław 1996

- N. Davies, R. Moorhouse, *Mikrokosmos. Portret miasta środkowoeuropejskiego. Vratislavia-Breslau-Wrocław*, Kraków 2002
- T. Kukiz, *Madonny kresowe*, Wrocław 2008
- P. Majewski, *Ideologia i konserwacja. Architektura zabytkowa w Polsce w czasach socrealizmu*, Warszawa 2009
- R. Domke, *Ziemie Zachodnie i Północne Polski w propagandzie lat 1945-1948*, Zielona Góra 2010
- R. Łuczyński, P. Migoń, P. Napierata, *Krajobraz kulturowy rejonu Kotliny Jeleniogórskiej*, Wrocław 2015
- F. Springer, *Miedzianka. Historia znikania*, Wołowiec 2017
- F. Springer, *Mein Gott, jak pięknie*, Kraków 2023
- A. Cymer, *Architektura w Polsce 1945-1989*, Warszawa 2019
- *Pamięć Kresów – Kresy w pamięci*, red. B. Tracz, Katowice-Gliwice-Warszawa 2019
- Z. Rokita, *Odrzania. Podróż po Ziemiach Odzyskanych*, Kraków 2023

Seminarium ogólne:

Wzornictwo Cepelii

Prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

I-II semestr, 60 godz.

14 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium będzie poświęcone wytwórczości Cepelii (Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego, 1949-1990) największego i najważniejszego producenta przedmiotów artystycznych w Polsce w 2 poł. XX wieku. Cepelia prowadziła swą działalność w dwóch zasadniczych obszarach: sztuki i rękodzieła ludowego (i inspirowanego ludowością) oraz współczesnej sztuki profesjonalnej (czerpiąc także z polskiej tradycji artystycznej czasów dawniejszych). W oby tych obszarach wytwarzała (na ogół w zrzeszonych w niej spółdzielniach) przedmioty dekoracyjne oraz użytkowe niemal ze wszystkich materiałów (drewno, tekstylia, ceramika, szkło, metale) i w bardzo szerokim asortymencie (meble, tkaniny, naczynia, biżuteria, ubiory, galanteria, pamiątki). Przedmioty te były prezentowane na licznie organizowanych wystawach i oferowane w rozsianych na terenie całego kraju sklepach oraz eksportowane. Mimo tak rozległej działalności i wpływającej realnie na gust społeczeństwa oraz estetykę polskich mieszkań, działalność tego przedsiębiorstwa pozostaje w znacznym stopniu nadal naukowo nieopracowana. Tymczasem jest jednym z najistotniejszych elementów pejzażu polskiego rzemiosła artystycznego i wzornictwa 2 poł. XX wieku. Zadaniem każdego z uczestników seminarium będzie więc opracowanie wybranej wytwórczości powstającej w jednej z czołowych spółdzielni lub wybranego asortymentu. Będziemy pracowali głównie na publikacjach o charakterze źródłowym: wydawnictwach Cepelii, tekstach ogłaszanych w prasie i fachowych czasopismach z epoki, w wybranych przypadkach także w oparciu o archiwalia. W miarę możliwości postaramy się także poddać refleksji wytworzone przez Cepelię przedmioty. Podjęta w pracach problematyka powinna być przedstawiona w kontekście rzemiosła artystycznego i wzornictwa w Polsce w XX wieku, a w uzasadnionych przypadkach również z uwzględnieniem epok dawniejszych.

Warunkiem zaliczenia zajęć będzie poprawne przygotowanie wystąpień oraz czynny w nich udział, a także złożenie pracy do ostatniego dnia zajęć II semestru.

Wybrana literatura:

- *Cepelia w zbiorach Centralnego Muzeum Włókiennictwa*, Łódź 1999;
- *Chcemy być nowoczesni. Polski design 1955-1968 z kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie*, red. A. Demska, A. Frąckiewicz, A. Maga, Warszawa 2011;

- *Cold War Modern: design 1945-1970*, ed. D. Crowley, J. Pavitt, London 2008;
- A. Jackowski, *Cepelia. Tradycja i współczesność*, Warszawa 1999;
- K. Jasiołek, *Asteroid i półkotapczan. O polskim wzornictwie powojennym*, Warszawa 2020;
- K. Jasiołek, *Tkanina. Sztuka i rzemiosło*, Warszawa 2023;
- I. Huml, *Polska sztuka stosowana XX wieku*, Warszawa 1978;
- I. Huml, *Tkanina artystyczna. Kilim, dywan wiązany, sumak*, Warszawa 1982;
- P. Korduba, *Ludowość na sprzedaż. Towarzystwo Popierania Przemysłu Ludowego, Cepelia, Instytut Wzornictwa Przemysłowego*, Warszawa 2013;
- J. Oryńczyna, *O sztukę ludową. Pamiętnik pracy*, Warszawa 1965;
- *Piękno użyteczne. Cwierćwiecze Cepelii*, red. J. Oryńczyna, Warszawa 1975;
- A. Szydłowska, *Futerał. O urządzaniu mieszkań w PRL-u*, Wołowiec 2023;
- *Tkanina polska*, red. K. Piwocki, Warszawa 1959;
- *Tradycja i współczesność. O kulturze artystycznej Polski Ludowej*, Warszawa 1970;
- T. Więckowski, *Okruchy wspomnień*, Warszawa 1999;
- *Wizje nowoczesności. Lata 50. i 60. – wzornictwo, estetyka, styl życia*, Warszawa 2012;
- *Wzornictwo w Polsce*. Praca zbiorowa, Warszawa 1987;

Czasopisma: „Informator Cepelia”, „Kobieta i Życie”, „Polska Sztuka Ludowa”, „Projekt” „Przemysł Ludowy i Artystyczny”, „Przegląd Artystyczny”, „Stolica”, „Ty i Ja”, „Zwierciadło”;

Moduły specjalistyczne (I-II rok)

Każdy student wybiera z oferty jeden moduł specjalistyczny i realizuje w danym roku akademickim wszystkie wchodzące w jego skład zajęcia w obu semestrach

Moduł specjalistyczny I:

Cyfrowa humanistyka – cyfrowa historia sztuki

dr Kamila Kludkiewicz,

Stawomir Brzezicki (wykładowca gościnny

z Instytutu Herdera w Marburgu),

Marcin Sokalski (fotograf z Archiwum Audiowizualnego

Wydziału Nauk o Sztuce)

I-II semestr, moduł 90 godz.

(I sem. 60 godz., II sem. 30 godz.)

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem bloku zajęć jest wprowadzenie słuchaczy w świat humanistyki cyfrowej. Rozwijający się od końca lat 90. XX wieku zespół różnych praktyk badawczych, określane mianem „humanistyki cyfrowej” z założenia wykorzystuje cyfrową (pierwotnie bądź wtórnie) formę przedmiotu badań. Pierwsza fala humanistyki cyfrowej w pierwszej dekadzie XXI wieku, skupiała się na monumentalnych projektach digitalizacyjnych oraz ustanowieniu infrastruktury technologicznej. Druga fala – nazywana często Humanistyką Cyfrową 2.0 – przynosi nowe rozwiązania i paradygmaty, a także namysł nad istotą i miejscem cyfrowych narzędzi w świecie kultury.

Projekty z zakresu humanistyki cyfrowej są oparte na współpracy przedstawicieli różnych dyscyplin. Łączą techników, bibliotekarzy, przedstawicieli nauk społecznych, artystów, architektów, badaczy komunikacji i informatyków we wspólnym definiowaniu i rozwiązywaniu problemów, które często cechuje duży wpływ na otaczający nas świat, zaangażowanie społeczne, szeroki zakres i długotrwałość.

W pracy historyka sztuki narzędzia cyfrowe pojawiły się bardzo szybko, choć początkowo zmiana dotyczyła przede wszystkim technologicznej rewolucji medium fotograficznego. Zamiast służących do tej pory do badań i nauczania slajdów i zdjęć, pojawiły się fotografie cyfrowe i z pozoru nieograniczone możliwości zdobycia i wykorzystania wizerunków dzieł sztuki, jakie oferuje Internet. Cyfrowa rewolucja sprawiła, że historycy sztuki musieli przemyśleć podstawowe narzędzia swojej pracy: opis dzieła sztuki (dostosowany do wymogów środowiska cyfrowego oraz do potrzeb standaryzacji danych), dokumentację dzieła sztuki za sprawą nowych mediów (fotogrametria 3D, programy architektoniczne, modelowanie informacji o budynku).

Celem modułu „Cyfrowa humanistyka – cyfrowa historia sztuki” jest zaznajomienie studentów z teoretycznymi założeniami i krytyczną refleksją nad cyfrową historią sztuki i cyfrową humanistyką, zapoznanie ich z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych przez historyków sztuki, ale również filologów, muzykologów i innych humanistów. Ważnym elementem naszych zajęć będą odwiedziny cyfrowych laboratoriów, działających na UAM (MultiCO na Wydziale Neofilologii, Węzeł Filologiczny na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej, Laboratorium Nagrań Dźwiękowych oraz Linguomusa przy Instytucie Muzykologii) oraz zapoznanie z tym, jak można wykorzystać narzędzia cyfrowe w pracy historyka sztuki (w Muzeum Narodowym w Poznaniu, w Archiwum Audiowizualnym Wydziału Nauk o Sztuce).

Ponadto w ramach ćwiczeń uczestnicy poznają pracę w różnych specjalistycznych bazach danych, uczą się opisywać dzieła sztuki w środowisku cyfrowym, zapoznają się z tajnikami dużych projektów digitalizacyjnych, odbędą również kurs modelowania 3D, tworząc własny projekt fotogrametryczny dzieła sztuki.

Bibliografia

- *A Companion to Digital Humanities*, ed. Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth, Oxford 2004 (<https://companions.digitalhumanities.org/DH/>)
- *A Companion to Digital Literary Studies*, ed. Ray Siemens, Susan Schreibman, Wiley 2013 (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781405177504>)
- Baca Murtha, Helmreich Anne, Gill Melissa, *Digital Art History*, “Visual Resources”, 2019, 35, <https://doi.org/10.1080/01973762.2019.1556887>
- Burdick Anne, Drucker Johanna, Lunenfeld Peter, Presner Todd, Schnapp Jeffrey, *Digital Humanities*, Cambridge 2012
- Carter Bryan W., *Digital humanities: current perspective, practices, and research*, Emerald 2013
- *Dabates in the Digital Humanities 2023*, ed. Matthew K. Gold, Lauren F. Klein, Minnesota 2023 (<https://dhdebates.gc.cuny.edu/projects/debates-in-the-digital-humanities-2023>)
- *Digital Humanities in Practice*, ed. Claire Warwick, Melissa Terras, Julianne Nyhan, Cambridge 2018
- *Digital Humanities Workshops. Lessons Learned*, ed. Laura Estill, Jennifer Guiliano, Routledge 2023
- *Digital Technology and the Practices of Humanities Research*, ed. Jennifer Edmond, Cambridge 2020
- *Dobra kultury w Sieci*, red. Elżbieta Herden, Agnieszka Seidel-Grzesińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2012
- *Dostrzec więcej. Wybrane zagadnienia wizualizacji danych w badaniach nad dziedzictwem kulturowym*, red. Justyna Kolenda, Agnieszka Seidel-Grzesińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2016
- Manovich Lev, *Język nowych mediów*, przeł. Piotr Cypryański, Warszawa 2012

- Maryl Maciej, *Kim są polscy humaniści cyfrowi?* „Teksty Drugie”, 2017, nr 1, s. 286-300
- *Nowoczesne metody gromadzenia i udostępniania wiedzy o zabytkach*, red. Agnieszka Seidel-Grzezińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2008
- *Obraz i metoda*, red. Agnieszka Seidel-Grzezińska, Ksenia Stanicka-Brzezicka, Wrocław 2014
- Smołucha Danuta, *Humanistyka cyfrowa w badaniach kulturowych. Analiza zjawiska na wybranych przykładach*, Kraków 2021
- *Technopaideia. Zaawansowane technologie w edukacji humanistycznej*, red. Sebastian Borowicz, Joanna Hobot-Marcinek, Kraków 2024
- *Theorizing Digital Cultural Heritage. A Critical Discourse*, ed. Fiona Cameron, Sarah Kenderdine, Cambridge 2007
- *Zwrot cyfrowy w humanistyce. Internet /nowe media/ kultura 2.0*, red. Andrzej Radomski, Radosław Bomba, Lublin 2013 (http://otworzksiazke.pl/images/ksiazki/zwrot_cyfrowy_w_humanistyce/zwrot_cyfrowy_w_humanistyce.pdf)
- Raporty V-MusT.net (Virtual Museum Transnational Network), <http://www.v-must.net/>

Moduł specjalistyczny II: Badania architektoniczne

dr Wojciech Brillowski,

dr Tomasz Ratajczak,

dr Aleksandra Paradowska –

Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu

mgr Aleksandra Dolczewska,

mgr Magdalena Łyszczak – Biuro Miejskiego

Konserwatora Zabytków w Poznaniu

I-II semestr, moduł 90 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Celem zajęć jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami dokumentacji obiektów architektonicznych, rozwinięcie wiedzy z zakresu materiałoznawstwa i technik budowlanych, a także zaznajomienie z węzłowymi problemami badań nad architekturą w ujęciu historycznym. Moduł ma służyć wykształceniu nie tylko tradycyjnych sposobów dokumentacji zabytków architektury – opisu, rysunku i fotografii, ale także przynieść umiejętności korzystania z nowoczesnych, elektronicznych technik pomiarowych. Tym samym na zajęcia złożą się część teoretyczna poświęcona dawnym i najnowszym tendencjom w badaniach nad architekturą oraz praktyczna zapoznająca z nowoczesnymi technikami jej dokumentacji. Będą to: fotogrametria trójwymiarowa, użycie tachimetru do pomiarów obiektów o znacznej wysokości oraz dronu, wykorzystywanego do mapowania terenu i obiektów. Zdobyte w ten sposób umiejętności staną się przydatne dla wyboru ścieżki zawodowej, pozwalając absolwentom naszego kierunku na sprawniejsze uprawianie dyscypliny podczas realizacji samodzielnych lub zespołowych projektów naukowych, wydawaniu fachowych opinii na temat architektury zabytkowej, czy też pracy w służbach konserwatorskich.

Zajęcia obejmą takie zagadnienia jak: podstawy źródłoznawstwa historii architektury i pokrewnych dziedzin humanistycznych (antropologia, archeologia, archiwistyka, filologia, filozofia, historia); techniki dokumentacji i interpretacji architektury (zajęcia praktyczne): pomiary i rysunek, fotografia i fotogrametria, zdjęcia z powietrza i mapowanie, skanowanie 3D, obróbka cyfrowa materiałów graficznych, rozwarstwianie i rozpoznawanie faz budowlanej, graficzne rekonstrukcje na płaszczyźnie i w rzutach aksonometrycznych. Omówione zostaną również podstawy materiałoznawstwa – rozpoznawanie najpowszechniej stosowanych materiałów budowlanych (drewno, kamień, cegła, zaprawa/beton, żeliwo/

stal, szkło, tworzywa, etc.), charakterystyka ich głównych właściwości fizycznych i chemicznych (wytrzymałość strukturalna oraz na działanie środowiska naturalnego, etc.), logistyka i ekonomia (dostępność i pozyskiwanie materiałów, sposoby wymiany i transportu, etc.). Zajmować się będziemy również problematyką architektury jako sztuki wobec budownictwa, materii a formy w architekturze, przestrzeni architektonicznej, stylu jako kategorii interpretacyjnej, znaczenia i symboliki w architekturze, funkcjonalności i estetyki budowlanej, społecznych kontekstów architektury oraz jej politycznych wymiarów i krytyką architektury, oraz kuratorowaniem poświęconych jej wystaw. Celem zajęć jest również wykształcenie podstawowej wiedzy i kompetencji w zakresie prawnej i metodycznej działalności służb konserwatorskich w odniesieniu do obiektów architektury zabytkowej.

Wybór literatury:

- R. Arnheim, *Dynamika formy architektonicznej*, Łódź 2016
- *Badania architektoniczne. Historia i perspektywy rozwoju*, red. M. Arszyński, M. Prarat, U. Schaaf, B. Zimnowoda-Krajewska, Toruń 2015
- W. Borusiewicz, *Budownictwo murowane w Polsce. Zarys sztuki strukturalnego kształtowania do końca XIX wieku*, Warszawa-Kraków 1985
- M. Brykowska, *Metody pomiarów i badań zabytków architektury*, Warszawa 2003
- K. Czajkowski, M. Gładki, *Zastosowanie cyfrowej fotogrametrii naziemnej w dokumentacji architektonicznej i archeologicznej*, „Monument. Studia i Materiały Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków” 2004, 1, s. 37-56
- *Digital Archaeology: Bridging Method and Theory*, red. T.L. Evans, P. Daly, London – New York 2006
- J.T. Frazik, *Analiza materiału, techniki i stratygrafii murów, jako metoda badawcza dzieł architektury zabytkowej*, „Biuletyn Historii Sztuki” 31, 1961
- R. Ingarden, *O dziele architektury*, w: tegoż, *Studia z estetyki*, t.2, Warszawa 1958
- L. Kajzer, *Wstęp do archeologii historycznej w Polsce*, Łódź 1996
- A. Kašinowski, *Podstawowe zasady murarstwa gotyckiego na Pomorzu Zachodnim*, „Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu” 10, 1970, s. 47-131
- R. Konieczny, T. Malkowski, *Archiprzewodnik po Europie. Rozmowy architekta i krytyka o najciekawszych dziełach architektury współczesnej*, Bielsko-Biała 2020
- R. Konieczny, T. Malkowski, *Archiprzewodnik po Polsce. Rozmowy architekta i krytyka o najodważniejszych dziełach architektury współczesnej*, Bielsko-Biała 2022
- M. Kutzner, *Technika i organizacja budowy kościołów miejskich na Śląsku*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici, Zabytkoznawstwo i Konserwatorstwo” 9, 1980, s. 75-125
- J. Lewicki, *Mur ceglany jako przedmiot badań architektonicznych*, „Ochrona Zabytków” 53, 2000, s. 252-266
- S. Macdonald, *Difficult Heritage: Negotiating the Nazi Past in Nuremberg and Beyond*, London – New York 2009
- C. Norberg-Schulz, *Bycie, przestrzeń i architektura*, Warszawa 2000
- G. Piątek, J. Trybuś, *Lukier i mięso*, Warszawa 2012
- J. Rykwert, *Pokusa miejsca. Przeszłość i przyszłość miast*, Kraków 2022
- Z. Świechowski, *Wczesne budownictwo ceglane w Polsce*, „Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu” 1, 1961, s.115-119
- Z. Świechowski, J. Zachwatowicz, *Dzieje budownictwa w Polsce według Oskara Sosnowskiego*, Warszawa 1964
- J. Tajchman, A. Jurecki, *Historia technik budowlanych*, Warszawa 2020
- *Teksty modernizmu. Antologia polskiej teorii i krytyki architektury 1918-1981*, t.1-2, red. D. Jędruch, M. Karpińska, D. Leśniak-Rychlak, Kraków 2018

Moduł specjalistyczny II:

Wielkie dzieła, wielkie interpretacje.

Warsztaty z zakresu

interpretacji dzieła sztuki

prof. UAM dr hab. Mariusz Bryl,
prof.dr hab. Stanisław Czekalski,
prof. UAM dr hab. Michał Haake,
prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz,
prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz,
prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski,
prof. dr hab. Tadeusz Żuchowski

I-II semestr, moduł 90 godz.

12 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Głównym przedmiotem zajęć będzie zespół doniosłych interpretacji formułowanych w odniesieniu do najistotniejszych dzieł sztuki światowej i polskiej. Zestaw omawianych dzieł artystycznych obejmuje wiele dziedzin sztuk wizualnych: malarstwo, grafikę, rzeźbę, film, a także architekturę. W trakcie zajęć prezentowane będą i omawiane propozycje interpretacyjne autorstwa wybitnych historyków sztuki, zarówno polskich, jak i zagranicznych. Na blok zajęć w module: Wielkie dzieła, wielkie interpretacje. Warsztaty z zakresu interpretacji dzieła sztuki składają się zajęcia gabinetowe w wymiarze 60 godzin (wykłady konwersatoryjne) oraz zajęcia terenowe. Zajęcia gabinetowe poświęcone będą omawianiu wybranych dzieł sztuki i szczególnie istotnych prób ich wyjaśniania i komentowania, na podstawie materiałów fotograficznych, filmowych oraz tekstów.

Integralną częścią modułu będą zajęcia terenowe w wymiarze 30 godzin odbywane w znaczących muzeach i galeriach europejskich, w których możliwy będzie bezpośredni kontakt z wybranymi dziełami sztuki, dzięki czemu ich konfrontacja z narostym dorobkiem interpretacyjnym na ich temat zyska szczególną efektywność. Wybór konkretnej placówki zostanie uzależniony od wysokości uzyskanego przez wydział finansowania.

Celem zajęć jest przekazanie ich uczestnikom zasobu wiedzy na temat współczesnego stanu interpretacji arcydzieł światowej sztuki, związanej z nimi pracy badawczej, kuratorskiej, kolekcjonerskiej, publikacyjnej i popularyzatorskiej, a także przeniesienie samodzielnej aktywności interpretacyjnej uczestników zajęć na wyższy poziom, odpowiadający 7 poziomowi prk. Uczestnicy zajęć będą mieli okazję nie tylko zetknąć się z zaawansowaną wiedzą na temat czołowych dzieł światowej kultury, ale także z wielokierunkowością i wieloaspektowością współczesnych metod interpretacyjnych, skonfrontowanych z artystycznym konkretem.

W roku akademickim 2024/2025 planowane jest w ramach modułu podjęcie następujących zagadnień podczas zajęć gabinetowych:

- Biczowanie Chrystusa Piero della Francesca
- Jacob van Ruisdael, Młyn w Wijk
- Edgar Degas, Absynt
- Melancholia Jacka Malczewskiego
- Mark Rothko – wybrane przykłady malarstwa.
- Leonardo da Vinci, Ostatnia Wieczerza, w interpretacji Lea Steinberga
- Piero della Francesca Zmartwychwstanie, w interpretacji Baxandalla na tle odczytań wcześniejszych
- JanVan Eyck, Małżeństwo Arnolfinich, w interpretacji Zdzisława Kępińskiego
- Caravaggio Powołanie Mateusza
- Leonardo da Vinci, Mona Lisa w interpretacji Waltera Patera

INFORMACJE O ZAJĘCIACH NA STUDIACH II STOPNIA

- Akira Kurosawa, Rashomon
- Karl Friedrich Schinkel, Pałac w Antoninie
- Eduard Manet, Bar w Folies Bergère,
- Pierre Bonnard „Akt w wannie”. John Elderfield i inni
- Caravaggionizm okiem Michela Frieda
- Tycjan „Apollo i Marsjasz”. Od zastrzeżeń Erwina Panofsky’ego po współczesne lektury.
- „Pejzaż z Łagowa” i inne pejzaże. Kępiński o Potworowskim
- Jacopo Tintoretto – cykl malarski w Scuola di San Rocco w Wenecji – spojrzenia wybranych XX wiecznych interpretatorów
- Katedra w Reims
- Katedra w Auxerre
- Kaplica w Saint Germer de Fly i Saint Germain en Laye
- Jan van Eyck, Madonna Kłodzka i Madonna w Kościele w Gemäldegalerie w Berlinie
- Rogier van der Weyden Tryptyk Miraflores i Tryptyk św. Jana w Gemäldegalerie w Berlinie
- Dušan Makavejev, *Sweet Movie* (1974) – 2 zajęcia
- Gustav Courbet, *Pracownia artysty* (1855)
- Artur Grottger, *Polonia* (1863)
- Rafael Santi i warsztat, Malowidła w tzw. Stanzach watykańskich – malowidło ścienne a architektura
- Caspar David Friedrich, Szaser w lesie – wokół interpretacji
- Michał Anioł, Pieta Rondanini a August Zamoyski, Wniebowstąpienie – granica procesu rzeźbiarskiego

Program zajęć terenowych ustalany będzie na bieżąco, w zależności od wyboru placówki wystawienniczej.

Literatura będzie podawana na bieżąco w odniesieniu do poszczególnych tematów.

Wykłady monograficzne

Przestrzenie tworzenia.

Pracownie malarskie od XV do XIX wieku

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Pracownia artysty to miejsce, które w dziejach sztuki odgrywało różne role – od zorganizowanego warsztatu pracy, intymnej sfery intelektualnego działania po funkcje ekonomiczne, publiczne i reprezentacyjne. Choć wszystkie te rejestry będą uwzględnione podczas wykładów, szczególna uwaga poświęcona zostanie zagadnieniu aktu malarskiego (próby ukazania czynności manualnych w autoportrecie włoskim XVI wieku). Pracownia interesować nas będzie zatem jako „próg” między praktyką warsztatową a wyobrażoną rzeczywistością należącą do wytworzonego dzieła sztuki (m.in. Caravaggio).

Szczególna uwaga poświęcona zostanie wiekowi XVII, w którym wnętrza studia stają się przedmiotem rozległego nurtu wyobrażeń. W powstałych wówczas dziełach – zarówno

tych należących do rozpoznawalnego kanonu sztuki europejskiej (m.in. Velazquez), jak i tych mniej znanych, zawierających np. sceny o ludycznym charakterze – proces twórczy przyjmuje, rzadko spotykaną wcześniej, postać wielowymiarowego spektaklu. Osobnym wątkiem będą też kwestia rekonstrukcji przestrzeni pracowni wybranych malarzy, oraz rozważania na temat sposobu organizacji pracowni ze względu na specyfikę tworzonej przez artystę sztuki; przysposabianie tradycji i obyczajów warsztatowych do indywidualnych wymagań twórczych (m.in. Frans Hals). Literatura szczegółowa związana z poszczególnymi tematami będzie przywoływana i omawiana w trakcie wykładów.

Literatura ogólna wprowadzająca do problematyki:

- *Inventions of the Studio, Renaissance to Romanticism*, red. M. Pardo, M. W. Cole, 2005.
- *The Studio Reader: On the Space of Artists*, red. M. J. Jacob, M. Grabner, 2010.

Art of the Revolutions in France (1789-1848)

dr Camilla Murgia

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład w j. angielskim.

Pod koniec XVIII wieku przez francuski Ancien Régime przetoczył się szereg debat i kryzysów, których kulminacją był szturm na Bastylię w lipcu 1789 roku. Z artystycznego punktu widzenia narodził się wówczas prawdziwy kult starożytności, oparty w dużej mierze na dziełach, które liczni podróżnicy widzieli we Włoszech. Pojawiło się również nowe podejście do natury, w którym artysta musiał reprezentować doskonałość. Wraz z rewolucją 1789 roku ten stan rzeczy uległ dramatycznej zmianie. Odrodzenie antyku coraz częściej ustępowało miejsca afirmacji indywidualności. Przystąpienie Napoleona do władzy oznaczało okres przejściowy między zanikającym neoklasycyzmem a rosnącym romantyzmem i sprzyjało postrzeganiu sztuki jako przejawu wielkości kraju. Kolejne dziesięciolecia charakteryzowały się licznymi wstrząsami politycznymi, które nastawiły ludność przeciwko władzom politycznym. W lipcu 1830 roku powstanie zapoczątkowało rządy Ludwika Filipa, które trwały aż do kolejnej rewolucji w 1848 roku. Sztuka odzwierciedlała tę sytuację, poruszając tematy dotyczące rzeczywistości społeczno-politycznej i kultury druku, która coraz bardziej się umacniała i stawała się uprzywilejowanym środkiem rozpowszechniania idei.

Celem tego wykładu jest przedstawienie rozwoju artystycznego we Francji w tych burzliwych czasach. Zobaczymy, jak sytuacja polityczna zdeterminowała kilka aspektów rozwoju artystycznego. Przeanalizujemy główne tematy tego rozwoju i artystów, którzy wywarli największy wpływ na ten okres takich jak Jacques-Louis David i Eugène Delacroix. Szczególna uwaga zostanie również zwrócona na kontekst wizualny i kulturowy, który towarzyszył zmianom obrazowania tego okresu. Prezentacja będzie się zasadzała nie tylko na studiowaniu tekstów, traktatów i źródeł pierwotnych, ale także uwzględnieniu szeregu mediów artystycznych od malarstwa po grafikę.

Literatura:

- Albert Boime: *Art in an Age of Bonapartism, 1800-1815*. Chicago 1990
- Albert Boime: *Art in an Age of Counterrevolution 1815-1848*. Chicago 2004
- Philippe Bordes: *Jacques-Louis David: Empire to Exile*. New Haven and London 2005
- Philippe Bordes, Régis Michel, Régis (red.): *Aux Arts et aux Armes. Les arts de la Révolution 1789-1799*. Paris 1988

- Marie-Claude Chaudonneret: *L'Etat et les artistes. De la Restauration à la Monarchie de Juillet (1815-1833)*. Paris 1999
- Thomas Crow: *Painters and Public Life in Eighteenth-Century Paris*. New Haven 1985
- Thomas Crow: *Emulation: Making Artists for Revolutionary France*. New Haven 1995
- Lorenz Eitner: *Neoclassicism and Romanticism. An Anthology of Sources and Documents, 1750-1850*. London 1989
- Darcy G. Grigsby: *Extremities: Painting Empire in Post-Revolutionary France*. New Haven and London 2002
- Katie Hornstein: *Picturing War in France 1792–1856*. New Haven and London 2017
- Neil McWilliam, Neil: *Dreams of happiness: social art and French Left, 1830-1850*. Princeton 1993
- Rolf Reichardt, Hubertus Kohle: *Visualizing the Revolution. Politics and Pictorial Arts in Late Eighteenth-Century France*. London 2008
- Petra Ten-Doesschate Chu, Gabriel P. Weisberg (red.): *The Popularization of Images: Visual Culture under the July Monarchy*. Princeton 1994
- Todd Porterfield: *The allure of Empire: art in the service of French Imperialism 1798–1836*. Princeton 1998
- Todd Porterfield, Susan Siegfried: *Staging Empire: Napoleon, Ingres and David*. Pennsylvania 2006

Gramatyka malarstwa.

Funkcjonowanie dawnych warsztatów artystycznych i technologia malowideł sztalugowych od średniowiecza po nowożytność

dr Grażyna Bastek [Muzeum Narodowe w Warszawie]

I semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład dla studentów studiów I stopnia z możliwością uczestniczenia studentów studiów II stopnia [za zgodą prodziekana]

Wykład poświęcony działalności średniowiecznych i nowożytnych warsztatów artystycznych, ich strukturze i zasadom funkcjonowania w systemie cechowym, a także procedurom wytwarzania obrazów sztalugowych. Omówiona zostanie budowa malowideł (od podobrazia, poprzez grunty, imprimitury, podrysowania, podmalówki i kolejne warstwy farb, aż po werniksy); historia materiałów malarskich oraz współczesne fizykochemiczne metody badań dzieł sztuki. Przedstawione będą podstawowe czynniki starzenia się obrazów, czyli w jaki sposób dzieła dawnych mistrzów zmieniały się pod wpływem czasu, różnorodnych interwencji kolekcjonerów (wymiana obramień, zmiany wymiarów, przemalowania), muzealników (warunki ekspozycji) oraz konserwatorów (dublaż, parkietaż, retusze i inne). Odrębne zagadnienie stanowi metodologia starego i nowego znanstwa i współczesne metody wykrywania fałszerstw.

Wykład podsumują zagadnienia związane z zależnością pomiędzy techniką i stylem, poświęcone gramatyce dawnego malarstwa (iluzji przestrzeni, modelunkowi światłocienowemu, zagadnieniom koloru), a zatem środkom artystycznym, dzięki którym powstawała w obrazach dawnych mistrzów iluzja rzeczywistości na dwuwymiarowej powierzchni.

Literatura:

- *Artist's Pigments. A Handbook of Their History and Characteristics*, t. 1, red. R. Feller, Washington 1986; t. 2, red. A. Roy, Washington 1993; t. 3, red. E. W. Fitzhugh, R. Feller, Washington 1997; t. 4, red. B. Berrie, Washington 2007.

- C. Bambach, *Drawing and Painting In the Italian Renaissance Workshop. Theory and Practice 1300-1600*, Cambridge 1999.
- G. Bastek, *Warsztaty weneckie w drugiej połowie XV i w XVI wieku. Bellini, Giorgione, Tycjan, Tintoretto*, Warszawa 2010.
- G. Bastek, *Ilustrownik. Przewodnik po sztuce malarskiej*, Warszawa 2024.
- P. Baty, *The Anatomy of Colour. The History of Heritage Paints and Pigments*, London 2017.
- D. Bomford, J. Dunkerton, D. Gordon, A. Roy, J. Kirby, *Art in the Making. Italian Painting Before 1400*, kat. wyst., National Gallery, London 1989.
- D. Bomford, R. Bilinge, L. Campbell, J. Dunkerton, S. Foister, J. Kirby, C. Plazzotta, A. Roy, M. Spring, *Underdrawings in Renaissance Paintings*, kat. wyst., National Gallery, London 2002.
- *Conservation of Easel Paintings*, red. J. Hill Stoner, R. Rushfield, New York 2022 [**zawiera bardzo obszerną bibliografię dotyczącą historycznych materiałów i procedur malarskich**].
- J. Dunkerton, S. Foister, D. Gordon, N. Penny, *Giotto to Dürer. Early Renaissance Painting in the National Gallery*, London 1991.
- J. Dunkerton, S. Foister, N. Penny, *Dürer to Veronese. Sixteenth-Century Painting in The National Gallery*, London 1999.
- *Historical Painting Techniques, Materials, and Studio Practice*, red. A. Wallert, E. Hermans, M. Peek, Preprints, Leiden 1995.
- *Serenissima. Światło Wenecji. Dzieła mistrzów weneckich XIV-XVIII wieku ze Zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie w świetle nowych badań technologicznych, historycznych i prac konserwatorskich*, red. G. Bastek, G. Janczarski, A. Ziemia, kat. wyst., Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1999.
- W. Ślesieński, *Techniki malarskie*, Warszawa 1984.
- W. Ślesieński, *Konserwacja zabytków sztuki, t. 1, Malarstwo sztalugowe i ścienne*, Warszawa 1995.
- *Współczesne metody badań obrazów sztalugowych. Podręcznik konserwatora-restauratora*, red. M. Galeotti, R. Mazzoe, D. Pinna, przeł. oprac. zbiorowe, Toruń 2012.

Architektura XIII wieku w Polsce, Czechach, Austrii i na Węgrzech

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Pierwsze budowle gotyckie pojawiły się w Europie Środkowej bardzo wcześnie, gdyż jeszcze w XII wieku (np. kaplica królewska w Estergom). Zatem wcześniej niż w wielu regionach Francji. W wieku XIII powstały zarówno dzieła architektury będące bezpośrednimi "przerzutami stylowymi" francuskiego gotyku, jak i oryginalne przekształcenia i rozwinięcia ukształtowanych we Francji form. U schyłku wieku pojawiają się na tym obszarze dzieła zupełnie oryginalne, nie mające francuskich odpowiedników. Cykl wykładów poświęcony będzie analizie i interpretacji szczególnie reprezentatywnych dzieł oraz rekonstrukcji mechanizmów recepcji nowego stylu w tych krajach. Wzięte pod uwagę będą czynniki społeczne, polityczne, wpływ wybitnych indywidualności artystycznych decydujące o takim a nie innym rozwoju architektury tego obszaru.

Podstawą zaliczenia jest wysłuchanie wykładu (dopuszczalne 2 nieobecności w semestrze) i zaliczenie kolokwium wizualnego.

Wprowadzająca literatura

- Jakub Adamski, *Gotycka architektura sakralna na Śląsku w latach 1200-1420. Główne kierunki rozwoju*, Kraków 2017

- Jiří Kuthan, *Počátky a rozmach gotické architektury v Čechach. K problematice cisterciácké stavební tvorby*, Praha 1983
- Jiří Kuthan, *Přemysl Otakar II. Král železný a zlatý. Král zakladatel a mecenáš*, b.m. 1993
- Ernő Marosi, *Die Anfänge der Gotik in Ungarn. Esztergom in der Kunst des 12.-13. Jahrhunderts*, Budapest 1984
- Mario Schwarz, *Die Baukunst des 13. Jahrhunderts in Österreich*, Wien – Köln – Weimar 2013

Młody Friedrich

prof. dr hab. Tadeusz J. Żuchowski

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Tematem wykładu jest formowanie się osobowości artystycznej Caspara Davida Friedricha (1774-1840). Określenie „Młody Friedrich” zostało przejęte z „Młodego Weissa” Wojciecha Juszczaka. W wykładzie podniesione zostaną kwestie, które w ostateczności złożą się na rekonstrukcję kariery artystycznej niemieckiego malarza od dzieciństwa w Greifswaldzie przez czas studiów w Kopenhadze i debiutu artystycznego do pierwszych sukcesów w Dreźnie. Poszukiwanie własnej drogi, przejście przez okres „niezborności stylistycznej” do dojrzałego oryginalnego stylu trwało u Friedricha bardzo długo. Jego malarstwo stało się rozpoznawalne, kiedy artysta zbliżał się do czterdziestki, a kluczowy był czas drezdeński po ok. 1803. To w Dreźnie doby napoleońskiej krzyżowały się różne postawy niemieckiego wczesnego romantyzmu, tworząc specyficzny tygiel towarzyski. Poszczą wykładu zostaną omówione kluczowe problemy związane z tą ideową formacją, której reprezentantami byli m.in. Clemens Brentano, Heinrich von Kleist, Ludwig Tieck i in. Pokazanie twórczości Caspara Davida Friedricha poprzez sieć powiązań personalnych i instytucjonalnych pozwoli wyjaśnić wybory artysty (uczestnictwo w konkursach, stosowane techniki, twórczość literacka, wędrówki artystyczne, pracownia artysty) oraz zarysować problematykę interpretacji jego dzieł. Osobne miejsce w wykładzie zajmie sprawa sporu o tzw. Ołtarz Deczyński, czyli debaty sprowokowanej wystawieniem w pracowni malarza obrazu „Krzyż w górach” w aranżacji nawiązującej do retabulum ołtarzowego. Debata ta jest uznawana powszechnie za jedno z ważniejszych wydarzeń sztuce XIX wieku.

Główne problemy, które zostaną przedstawione podczas wykładów:

(1) Caspar David Friedrich i jego rodzina; (2) Greifswald ok. 1800; (3) Akademia Sztuki w Kopenhadze u schyłku XVIII w.; (4) Drezno u progu XIX w. i jego środowisko artystyczne; (5) Początki kariery Friedricha. Pierwsze znajomości. Friedrich jako rysownik; (6) Próby literackie; (7) Wędrówki Friedricha; (8) Pierwsze obrazy olejne i koncepcja pendant; (9) Ołtarz Deczyński i tzw. Ramdohrstreit; (10) „Mnich nad morzem”; (11) Renesans nordycki, patriotyzm i Napoleon.

Warunkiem zaliczenia wykładu jest uczestnictwo na zajęciach oraz zdanie sprawdzianu ustnego na koniec zajęć. Sprawdżian w formie rozmowy ze słuchaczami będzie dotyczył problemów omawianych na wykładach.

Wybrana literatura

- Börsch-Supan, Helmut & Jähnig, Karl Wilhelm: *Caspar David Friedrich. Gemälde, Druckgraphik und bildmäßige Zeichnungen*. Prestel Verlag, München 1973;
- Grave Johannes: *Caspar David Friedrich*. Prestel Verlag, München 2012;
- Hofmann, Werner *Caspar David Friedrich.*; Thames & Hudson, London 2000 (są też inne wydania);
- Busch, Werner, *Caspar David Friedrich. Ästhetik und Religion*. C.H. Beck, München 2003.

British Art from Hogarth to Turner

dr Camilla Murgia

II semestr, 30 godz.

3 pkt. ECTS

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Wykład w j. angielskim.

Rozwój sztuki angielskiej był ściśle związany z kontekstem społeczno-kulturowym, a w szczególności z organizacją klas społecznych. Do początku XVIII wieku dominowało malarstwo portretowe, głównie dlatego, że wielu zamożnych właścicieli ziemskich pokazywało swoją zamożność poprzez zlecenie portretów. Sytuacja stopniowo zmieniła się wraz z Grand Tour, która sprowadziła do Włoch znaczną liczbę uczonych, artystów i podróżników w celu odkrycia pozostałości starożytności. Zjawisko to w znacznym stopniu przyczyniło się do rozwoju malarstwa pejzażowego, które stało się bardzo poszukiwane w okresie georgiańskim. Wzrosło również uznanie dla starożytności i utworzono Królewską Akademię w 1769 roku, w której kluczową postacią był Sir Joshua Reynolds. W tym samym czasie wzrosło zainteresowanie reprezentacją angielskiego społeczeństwa, z tematami takimi jak życie codzienne i wymiana społeczna, a William Hogarth był jednym z jego głównych interpretatorów. Ostatnie dekady XVIII wieku upłynęły pod znakiem wyrażania uczuć i sfery indywidualnej przez artystów takich jak Johann Heinrich Füssli i William Blake. Były to początki ruchu romantycznego, który obejmował szeroki zakres tematów, przedstawionych przez Josepha Williama Mallorda Turnera.

Celem tego wykładu jest zaprezentowanie różnorodności tematów w kontekście zmian zachodzących w XVIII i XIX wieku. Zobaczymy, jak sztuka rozwijała się i stawiała czoła takim zagadnieniom jak kwestionowanie starożytności, przedstawianie tematów społecznych i promowanie malarstwa pejzażowego. Przyjrzymy się wspomnianym zmianom artystycznym poprzez główne debaty, które toczyły się w epokach Goergian i Victorian.

Literatura

- John Barrell: *Painting and the Politics of Culture: New Essays on British Art : 1700-1850*. Oxford 1992
- David Bindman (red.): *The History of British Art*. London 2008
- Julie F. Codell: *Transculturation in British Art, 1770-1930*. London 2011
- Ralph Cohen: *Studies in Eighteenth-Century British Art and Aesthetics*. Los Angeles 1985
- David Peters Corbett: *A Companion to British Art: 1600 to the Present*. Chichester 2016
- Matthew Craske: *Art in Europe 1700-1830 : a History of the Visual Arts in an Era of Unprecedented Urban Economic Growth*. Oxford 1997
- Mark Hallet: *William Hogarth*. London 2006
- Mark Hallett, Sarah Victoria Turner: *The Great Spectacle: 250 Years of the Royal Academy Summer Exhibition*. London 2018
- Holger Hoock: *The King's Artists : The Royal Academy of Arts and the Politics of British Culture 1760-1840*. Oxford 2003
- Charlotte Klonk: *Science and the Perception of Nature : British Landscape Art in the Late Eighteenth and Early Nineteenth Century*. New Haven 1996
- Martin Myrone: *Gothic Nightmares: Fuseli, Blake and the Romantic Imagination*. London 2006
- Martin Myrone: *Making the Modern Artist: Culture, Class and Art-Educational Opportunity in Romantic Britain*. London 2020
- David H. Solkin: *Art in Britain, 1660-1815*. New Haven 2015
- David H. Solkin: *Painting for Money: the Visual Arts and the Public Sphere in Eighteenth-Century England*. New Haven 1993
- William Vaughan: *British painting: the Golden Age from Hogarth to Turner*. London 1999

Seminaria magisterskie (I-II rok)

**Wybór seminarium magisterskiego powinien się dokonać
w ciągu II semestru I roku studiów magisterskich**

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Stanisław Czekalski

I-II semestr, 60 godz.

34 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Warunkiem przyjęcia na seminarium jest uzgodnienie tematyki pracy magisterskiej. Tryb odbywania seminarium ustala się na początku semestru.

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Michał Haake

I-II semestr, 60 godz.

34 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium skoncentrowane jest na problematyce sztuki średniowiecznej. Tematy prac, literatura i metody będą ustalane z poszczególnymi uczestnikami. Ważną częścią pracy na seminarium jest prezentacja swoich badań i merytoryczna dyskusja w gronie uczestników.

Celem zajęć i podstawą zaliczenia jest napisanie pracy magisterskiej; do końca pierwszego semestru należy przygotować konspekt zawierający planowaną strukturę pracy, zarys problematyki, stan badań i literaturę przedmiotu.

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Piotr Juszkiewicz

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Łukasz Kiepuszewski

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Piotr Korduba

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Mile widziane będą tematy związane z historią architektury mieszkalnej, wnętrzarstwem, rzemiosłem artystycznym oraz historią designu i szeroko rozumianą problematyką miejską.

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Filip Lipiński

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. UAM dr hab. Michał Mencfel

I-II semestr, 90 godz.

39 pkt. ECTS (33 pkt.)

Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Seminarium magisterskie

prof. dr hab. Tadeusz J. Żuchowski

II semestr, 30 godz. – dla studentów I roku studiów drugiego stopnia
I-II semestr, 60 godz. – dla studentów II roku studiów drugiego stopnia
9 pkt. ECTS – dla studentów I roku studiów drugiego stopnia
9 + 15 pkt. ECTS dla studentów I roku studiów drugiego stopnia
Forma zaliczenia: zaliczenie z notą

Nabór dla studentów II roku zamknięty. Tematy do uzgodnienia.

Celem seminarium jest przygotowanie studentów do napisania i napisanie pracy magisterskiej. Objętość rozprawy ok. 80-90 stron (tolerancja 10%). Podział na trzy-cztery rozdziały o objętości ok. 20-25 stron plus wstęp i zakończenie, nie licząc aneksów, spisu literatury i ilustracji. Praca powinna być napisana poprawnie po polsku i samodzielnie, na podstawie aktualnej literatury lub własnych badań. Praca powinna dowodzić, że jej autor zna podstawy warsztatu humanisty. Zasady robienia przypisów, aneksów, cytowania.

W czasie semestru letniego studenci I roku studiów II stopnia będą mieli zajęcia przygotowujące do pisania dużych tekstów naukowych i prowadzenia kwerend.

W czasie semestru letniego studenci II roku studiów II stopnia będą mieli zajęcia dające im umiejętności pozwalające na napisanie dużej rozprawy naukowej i przygotowanie jej do publikacji

Proces pisania pracy podzielony jest na trzy semestry. Studenci I roku studiów magisterskich przedstawiają w trakcie zajęć w czasie postępy w pracy nad wybranym tematem i przygotowują na koniec semestru konspekt pracy, obj. ok. 5-6 stron, wraz z dołączoną literaturą przedmiotu. Przygotowanie zaakceptowanego przez prowadzącego seminarium konspektu jest podstawowym warunkiem zaliczenia semestru letniego przez studentów I roku studiów II stopnia.

Studenci II roku studiów magisterskich prezentują na seminariach postępy nad pracą. Semestr zimowy kończy się przedłożeniem i zaakceptowaniem minimum jednego rozdziału pracy (tekst o obj. około 25 stron).

Zaliczenie semestru letniego dla studentów II roku studiów II stopnia odbywa się po zaakceptowaniu przez prowadzącego seminarium całości pracy magisterskiej.

Na ocenę przedkładanych tekstów wpływa oryginalność przedstawionej propozycji, logiczna kompozycja, opanowanie warsztatu badawczego, znajomość literatury i umiejętność jej wykorzystania.

Dodatkowym warunkiem zaliczenia poszczególnych semestrów jest obecność na zajęciach w wymiarze powyżej 50 % odbytych spotkań.

INFORMACJE O EGZAMINACH DYPLOMOWYCH

Uwaga: informacje dotyczące egzaminów przedmiotowych zostały podane przy opisach poszczególnych zajęć zamieszczonych w dwóch poprzednich rozdziałach Informatora.

Egzamin dyplomowy licencjacki (III rok I stopnia)

Egzamin dyplomowy licencjacki (obrona pracy dyplomowej) dotyczy zagadnień związanych z jedną z prac seminaryjnych przygotowywanych w trakcie III roku studiów (praca musi zostać zgłoszona jako licencjacka, zarejestrowana jako taka w Biurze Obsługi Studenta oraz zamieszczona w uniwersyteckim Archiwum Prac Dyplomowych) oraz ogólnych zagadnień przedmiotowych i epokowych odpowiadających pracy. O wyborze pracy mającej status licencjackiej decyduje student w drugim semestrze III roku, w porozumieniu z prowadzącym seminarium ogólne.

Komisja egzaminacyjna: Dziekan, prowadzący pracę, recenzent (specjalista z dziedziny).

Egzamin magisterski

Egzamin magisterski stanowi zwieńczenie studiów. W jego trakcie następuje obrona pracy magisterskiej, ocenionej przez Promotora oraz Recenzenta. Członkowie Komisji zadają pytania związane z pracą oraz pytania problemowe z zakresu całej historii sztuki. Komisja egzaminacyjna: Dziekan, Promotor, Recenzent.

KOŁO NAUKOWE STUDENTÓW HISTORII SZTUKI

dr Dorota Molińska – opiekunka

Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki prowadzi szeroką działalność nastawioną na poszerzanie i pogłębianie wszechstronnych zainteresowań swoich członków. W trakcie roku akademickiego organizowane są regularne spotkania, wizyty w muzeach, instytucjach kultury i wspólne wyjścia na wystawy. Naukowy wymiar funkcjonowania Koła realizowany jest także poprzez odczyty opracowywane przez jego członków, wykłady pracowników Instytutu Historii Sztuki oraz zapraszanych gości i współpracę z instytucjami zewnętrznymi m.in. oddziałami Muzeum Narodowego czy Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu. Koło w swoim dorobku również przygotowanie kilku ogólnopolskich konferencji naukowych np. studencko-doktoranckich konferencji „Natura Artis Magistra” (2021), „Sztuka wobec współczesnych konfliktów społecznych” (2022), „Magia, wierzenia, rytuały” (2023), „Theatrum władzy” (2023).

Ponadto ważnym elementem jego aktywności są krajowe i zagraniczne objazdy zabytkoznawcze organizowane corocznie pod kierunkiem pracowników dydaktycznych Instytutu. W ostatnich latach członkowie Koła udali się między innymi do Włoch, Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Hiszpanii, Grecji, Austrii, Francji i Holandii.

Niebagatelne znaczenie dla działalności Koła ma również aspekt koleżeńsko-towarzyski; stałą tradycją jest wyprawiana w okresie bożonarodzeniowym Wigilia.

Zapraszamy wszystkich do udziału w zebraniach Koła oraz kontaktu poprzez e-mail (kolo.shs@gmail.com) oraz śledzenia naszych profili w mediach społecznościowych – Facebooku i Instagramie ([sztuczny_element](#)).

STYPENDIA I STUDIA ZAGRANICZNE W RAMACH PROGRAMU ERASMUS+

Erasmus+ to program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, wspierający międzynarodową współpracę uczelni i wymianę akademicką. Umożliwia on wyjazdy studentów na studia zagraniczne do ośrodków, z którymi UAM ma podpisane kontrakty. W ramach mobilności studenckiej możliwe są 2 typy wyjazdów: wyjazdy na studia na jeden lub dwa semestry – od 3 do 12 miesięcy, wyjazdy na praktyki – od 2 do 12 miesięcy. Każdy student otrzymuje możliwość wyjazdu na okres do 12 miesięcy w każdym cyklu studiów (licencjackich, magisterskich, doktoranckich). Do wyjazdu w ramach praktyk uprawnieni są również absolwenci. Absolwent może przebywać na wyjeździe maksymalnie 12 miesięcy od ukończenia studiów. Miejsce odbywania praktyki organizują studenci indywidualnie. Rekrutacja kandydatów na stypendium Erasmus+ odbywa się na poszczególnych wydziałach wczesną wiosną w roku akademickim poprzedzającym wyjazd. Rekrutacja prowadzona jest w systemie USOSweb. Podstawowym kryterium jest znajomość języka obcego, w jakim student będzie studiował/odbywał praktykę oraz ukończenie danego roku studiów. Inne kryteria najczęściej stosowane przez wydziały to: średnia ocen, motywacja, uzasadnienie wyboru uczelni.

Instytut Historii Sztuki ma podpisane umowy z następującymi uniwersytetami: University Montaigne w Bordeaux, Université de Bourgogne w Dijon, Heinrich-Heine-Universität w Düsseldorfie, Universität Leipzig, Universität Hamburg, The Martin Luther University of Halle-Wittenberg, Universidade de Lisbon, Universidad de Málaga, Eötvös Loránd Tudományegyetem University w Budapeszcie, New Bulgarian University w Sofii, University of Ljubljana, Università di Pisa, Università degli Studi di Genova w Genui, Vytauto Didžiojo Universitetas w Kownie, Vilnius Academy of Arts, Orta Dogu Teknik Üniversitesi w Ankarze, Uludağ University w Bursie, University of Split.

Instytutowym koordynatorem programu Erasmus+ jest dr Katarzyna Dudlik – kontakt: katarzyna.dudlik@amu.edu.pl

ORGANIZACJA ROKU AKADEMICKIEGO 2024/2025

- 1 października 2024 r. – Inauguracja roku akademickiego

I semestr (zimowy)

- 1 października 2024 r. – 3 lutego 2025 r. – okres zajęć dydaktycznych
- 23 grudnia 2024 r. – 6 stycznia 2025 r. – wakacje zimowe
- 4 – 17 lutego 2025 r. – zimowa sesja egzaminacyjna*
- 18 – 23 lutego 2025 r. – przerwa międzysemestralna
- 24 lutego – 2 marca 2025 r. – poprawkowa zimowa sesja egzaminacyjna

II semestr (letni)

- 24 lutego – 17 czerwca 2025 r. – okres zajęć dydaktycznych
- 17 – 22 kwietnia 2025 r. – wakacje wiosenne
- 23 czerwca – 6 lipca 2025 r. – letnia sesja egzaminacyjna

- 7 lipca – 31 sierpnia 2025 r. – wakacje letnie/okres zajęć dydaktycznych (ćwiczenia terenowe, praktyki zawodowe)
- 1 – 14 września 2025 r. – poprawkowa letnia sesja egzaminacyjna

Ponadto

1. Inauguracja roku akademickiego dla studentów I roku „Dzień studenta I roku” odbędzie się **30 września 2024 r.**
2. W roku akademickim 2024/2025 ustanawia się następujące dni wolne od zajęć dydaktycznych:
 - **1 października 2024 r. (Inauguracja roku akademickiego),**
 - **31 października 2024 r.,**
 - **2 listopada 2024 r.,**
 - **3 listopada 2024 r.,**
 - **2 maja 2025 r.,**
 - **4 maja 2025 r.,**
 - **6 maja 2025 r. (Dzień Sportu),**
 - **8 czerwca 2025 r.,**
 - **20 czerwca 2025 r.,**
 - **21 czerwca 2025 r.,**
 - **22 czerwca 2025 r.**
3. Dzień **18 czerwca 2025 r.** przeznaczają się do dyspozycji wykładowców i studentów, np. na odrobienie zajęć dydaktycznych.
4. W celu realizacji zajęć dydaktycznych zgodnie z planem studiów wprowadza się, co następuje:
 - **29 stycznia 2025 r.** (środa) odbędą się zajęcia przewidziane w planie zajęć na poniedziałek,
 - **11 czerwca 2025 r.** (środa) odbędą się zajęcia przewidziane w planie zajęć na piątek,
 - **16 czerwca 2025 r.** (poniedziałek) odbędą się zajęcia przewidziane w planie zajęć na czwartek.

* w przypadku ostatniego semestru studiów 3,5-letnich pierwszego stopnia sesja egzaminacyjna może rozpocząć się wcześniej pod warunkiem zrealizowania w całości zajęć dydaktycznych

SPIS TREŚCI

INFORMACJE OGÓLNE	3
Struktura Instytutu	3
Siedziba Instytutu	4
Przedmiot i tryb licencjackich i magisterskich studiów historii sztuki	4
STUDIA I STOPNIA	8
Program studiów	8
Zajęcia obowiązkowe przypisane do poszczególnych lat studiów	12
Wstęp do historii sztuki (I rok)	12
Proseminaria (II rok)	19
Sztuka metropolii (sztuka Krakowa) (II rok)	23
Obóz inwentaryzacyjny (II rok)	24
Wprowadzenie do wiedzy o historii sztuki (rok I i II)	24
Zajęcia fakultatywne	34
Seminaria ogólne (III rok)	34
Wybrane problemy z dziejów sztuki (II i III rok)	39
Zajęcia problemowe (rok II i III)	46
Wykłady ogólne (rok II i III)	52
Zajęcia w języku angielskim	57
STUDIA II STOPNIA	60
Program studiów	60
Zajęcia obowiązkowe przypisane do poszczególnych lat studiów	62
Zajęcia fakultatywne	69
Seminaria warsztatowe (I rok)	69
Seminaria ogólne (I rok)	70
Moduły specjalistyczne (I-II rok)	74
Wykłady monograficzne	79
Seminaria magisterskie (I-II rok)	85
INFORMACJE O EGZAMINACH DYPLOMOWYCH	88
Egzamin dyplomowy licencjacki	88
Egzamin magisterski	88
KOŁO NAUKOWE STUDENTÓW HISTORII SZTUKI	89
STYPENDIA I STUDIA ZAGRANICZNE W RAMACH PROGRAMU ERASMUS	90
ORGANIZACJA ROKU AKADEMICKIEGO 2023/2024	91